Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Rózsa Skabela

Nácvik komunikačných zručností na hodinách slovenského jazyka na 1. stupni ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským

2015

Publikácia bola vydaná a financovaná z prostriedkov ESF v rámci národného projektu Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov.
ITMS kód projektu 26120130002
ITMS kód projektu 26140230002

METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Nácvik komunikačných zručností na hodinách slovenského jazyka na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským

Rózsa SKABELA

Bratislava 2015

OBSAH

Úvod 5

1| Vymedzenie pojmu komunikácia 7
2| Kľúčové komunikačné kompetencie žiakov 8
3| Charakteristika učebného predmetu slovenský jazyk na školách s VJM 9
3.1| Ciele učebného predmetu 9
4| Podstata komunikatívnej, aktivizujúcej metódy s využitím učebnej pomôcky „živé obrázky“ 10
4.1| Obrázková stena „živé obrázky“ 10
4.2| Využitie obrázkovej steny 13
5| Obsah komunikácie v začiatočnej etape 15
6| Ukážky vyučovacích hodín s využitím ŽO 17
6.1| Prvá ukážka vyučovacej hodiny (1. ročník, september, 1. týždeň) 17
6.2| Druhá ukážka vyučovacej hodiny (1. ročník, september, 1. týždeň) 19
6.3| Tretia ukážka vyučovacej hodiny (1. ročník, september, 4. týždeň) 20
7| Práca s učebnou pomôckou „živé obrázky“ 23
7.1| Použitie metódy „živé obrázky“ v komunikačných témach 24
7.2| Obsah komunikácie v začiatočnej etape – jazykové prostriedky 32
8| Význam hry vo vyučovaní slovenského jazyka 61
9| Didaktická hra ako dôležitý prostriedok edukačnej činnosti 62
9.1| Didaktické hry na rozvoj komunikačných zručností žiakov 63
10| Učebné pomôcky na rozvoj komunikačných zručností žiakov 71
11| Nácvik čítania a písania 78

Záver 80
Bibliografické odkazy 81
Príloha 83

Úvod

Učebný zdroj k akreditovanému vzdelávaciemu programu kontinuálneho vzdelávania *Nácvik komunikačných zručností na hodinách slovenského jazyka na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským* má za cieľ rozvíjať a aktualizovať profesijné kompetencie pedagogických zamestnancov primárneho vzdelávania v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským v oblasti rozvoja komunikačných zručností žiakov pomocou didaktických hier a použitím učebných pomôcok. Učebný zdroj sa zaoberá aktivizujúcou metódou a jej praktickým využitím vo výchovno-vzdelávacom procese a súčasne aj inšpiráciou učiteľov vytvárať didaktické hry s využitím učebnej pomôcky „živé obrázky".

Autorka

1| Proces komunikácie

Každý z nás, vedome ale aj nevedome, vysiela rôzne signály či impulzy smerom k iným ľuďom. Komunikujeme medzi sebou prostredníctvom reči – verbálne, t. j. hovorením (tónom nášho hlasu, hlasitosťou či rýchlosťou reči, dokonca mlčaním…) a neverbálne, rečou tela (mimikou, gestikuláciou, pohybmi, držaním tela). Ostatní ľudia naše signály príjmu svojimi zmyslami (najčastejšie očami a ušami) a spracujú ich. Reagujú následne podľa toho, ako naše signály vnímali, ako im porozumeli, ako ich vyhodnotili. Táto reakcia sa ďalej odvíja aj od toho, aké prežívajú emócie, akú majú náladu, na čo majú zameranú svoju pozornosť, akú majú s nami minulú skúsenosť a podobne.
Proces komunikácie má svoju postupnosť a logiku. Realizuje sa v týchto krokoch:
Vznik myšlienky, ktorá má pre jej pôvodcu určitý význam.V našom živote je všetko ovplyvnené spôsobom, akým používame našu myseľ. Možno sa tak necítime, ale myslíme neustále celý deň, každú sekundu, dokonca aj v spánku. Náš mozog nepretržite spracováva všetky podnety, ktorým sme vystavení a ukladá ich do pamäte i do podvedomia. Nebezpečenstvo spočíva v tom, že svoj myšlienkový svet tak úplne neovládame a veľmi často sa stáva, že myšlienky skôr ovládajú nás.
Kódovanie myšlienky do signálov – slová, gestá, pohyby, symboly a pod. Nekonečný prúd myšlienok, ktorý neustále prechádza naším vedomím, sa postupne premieňa do našich pocitov, postojov, slov i činov. Spôsob akým kódujeme naše myšlienky – slová gestá, pohyby, či symboly, ktoré používame sú ovplyvnené našou minulou skúsenosťou a predovšetkým ľuďmi, ktorí nás obklopujú a od ktorých sme sa často nevedome učili komunikovať pomocou napodobňovania.
Vysielanie zakódovanej správy. Každý z nás, vedome ale aj nevedome vysiela rôzne signály či impulzy smerom k iným ľuďom.
Prenos správy – prostredníctvom komunikačných ciest. Veľmi dôležitým rozhodnutím v procese komunikácie je voľba prenosového média t. j. formy, akou budeme vysielané signály prenášať inému človeku. V oblasti ľudskej komunikácie poznáme viacero komunikačných ciest, ktoré sú navzájom odlišné a majú svoje špecifiká (napr. osobná, telefonická, písomná, sprostredkovaná, multimediálna a pod.)
Príjem správy druhým človekom.
Dekódovanie správy druhým človekom – príjemcom správy.
Pochopenie myšlienky vo význame, ktorý má pre príjemcu správy.
Pri komunikácii vedome i nevedome selektívne vyberáme, ktoré informácie z nášho okolia prijmeme. Zároveň vnímanie každého človeka je veľmi subjektívne, ovplyvnené prežívanými emóciami, momentálnou náladou, zameranosťou pozornosti a podobne. Pri spracovávaní prijatých signálov nás tiež

ovplyvňuje naša minulá skúsenosť s druhými ľuďmi a všetky tieto faktory majú následne vplyv na to, ako prijímané signály vyhodnotíme a ako budeme na ne reagovať.
Na komunikáciu pôsobia aj rôzne rušivé vplyvy, či prekážky, ktoré by sme sa mali snažiť eliminovať. Je potrebné prípadné **komunikačné prekážky** registrovať, hovoriť o nich a hľadať vhodné spôsoby na ich odstránenie. (Gymerská, M. 2009)

Zložky komunikácie

Podľa povahy prenášaných signálov môžeme komunikáciu rozdeliť na komunikáciu **verbálnu,** čiže komunikáciu pomocou slov a komunikáciu **neverbálnu,** kde odovzdávané signály prenášame mimoslovnými prostriedkami.
Neverbálna komunikácia je staršia ako verbálna komunikácia tak v osobnej histórii človeka, ako aj v celej histórii ľudstva. Ľudia v minulosti zistili, že neverbálna komunikácia, ktorou sa dovtedy dorozumievali, neumožňuje presné vyjadrenie všetkých informácií, ktoré chceli komunikovať. Začali tvoriť reč a postupne sa začali dorozumievať pomocou slov. Z jednotlivých slov a jednoduchých fráz sa postupne vyvinul jazyk. Rovnako aj dieťa po narodení využíva najmä neverbálne spôsoby komunikácie a až neskôr sa naučí rozprávať a začína komunikovať verbálne.
Podľa niektorých odborníkov len 7 % komunikačných signálov vychádza zo slovného obsahu. Zvyšok zahŕňa neverbálny prejav – 38 %, paralingvistická zložka (bezslovná komunikácia týkajúca sa slovného prejavu – rýchlosť, hlasitosť a plynulosť reči, výška hlasu, farba hlasu, *vatové* slová, mlčanie…) a 55 % ostatné zložky neverbálnej komunikácie (mimika, gestika, haptika, proxemika a ďalšie).

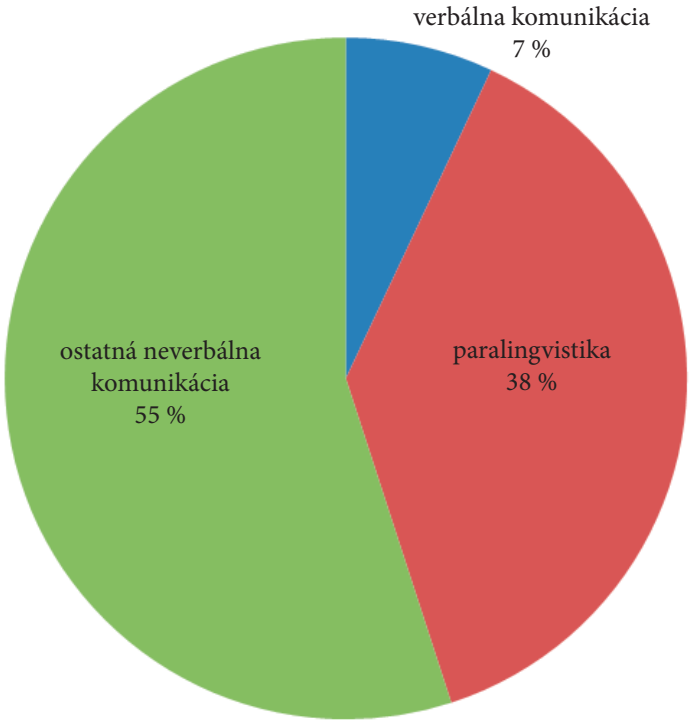

Obrázok 1

Rozdelenie verbálnej a neverbálnej zložky komunikácie v prenášaných komunikačných signáloch

(Gymerská, M. 2009, s. 27)

2| Kľúčové komunikačné kompetencie žiakov

Osvojenie a zdokonaľovanie kľúčových kompetencií sa považuje za celoživotný proces učenia sa, a to nielen v škole, ale aj v zamestnaní, rodine, kultúrnom, spoločenskom i politickom živote atď. Osvojenie si kľúčových kompetencií nie je iba vecou osobného úsilia jednotlivca, ale vyžaduje si priaznivé sociálne ekologické prostredie. (Turek 2005, s. 57)

V dokumente SERR (ŠPÚ Bratislava 2006, s. 12 – 13) sú jednotlivé kompetencie definované ako súhrn vedomostí, zručností a vlastností, ktoré umožňujú osobe konať.
Všeobecné kompetencie sú tie, ktoré nie sú charakteristické pre jazyk, ale ktoré sú nevyhnutné na rôzne činnosti vrátane jazykových činností.
Komunikačné jazykové kompetencie sú tie, ktoré umožňujú osobe konať s použitím konkrétnych jazykových prostriedkov. Medzi komunikačné jazykové kompetencie možno zaradiť jazykovú kompetenciu, pragmatickú kompetenciu a sociolingválnu kompetenciu.
Jazyková kompetencia:

- žiak na prvom stupni základnej školy používa základný rozsah jednoduchých výrazov týkajúcich sa osobných údajov a potrieb konkrétneho typu;
- má základný repertoár slovnej zásoby;
- prejavuje obmedzené ovládanie gramatických štruktúr a typov viet;
- ovláda výslovnosť obmedzeného repertoáru naučených slov a slovných spojení.

3| Charakteristika učebného predmetu slovenský jazyk na školách s VJM

Vyučovanie slovenského jazyka na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským má ústredné postavenie – má napomáhať celkový osobnostný rozvoj žiaka, získavanie návykov slušného správania špeciálne v rečovej oblasti, kladne pôsobiť na vývin jeho rečovo-analogických schopností, rozvoj jazykového cítenia, tvorivosti a kladných postojov k slovenskému jazyku. Jeho špecifickosť determinuje skutočnosť, že slovenský jazyk je štátnym jazykom v Slovenskej republike, v školách s vyučovacím jazykom maďarským (ďalej VJM) je druhým špecifickým cieľovým jazykom, pri plánovaní ktorého sa zohľadňujú spoločenské požiadavky a je nástrojom dorozumenia občanov maďarskej národnosti s občanmi inej národnosti v Slovenskej republike.

3.1| Ciele učebného predmetu

Cieľom *pedagóga* na 1. stupni v počiatočnej etape je, aby žiaci získali najzákladnejšie jazykové a rečové zručnosti, to znamená:
- dosiahnuť plynulý prechod od reproduktívnej k produktívnej forme komunikácie,
- rozvíjať rečovo-komunikatívne zručnosti žiakov,
- rozvíjať schopnosť dorozumieť sa v rôznych komunikatívnych situáciách s primeranou znalosťou gramatiky,
- podľa možnosti zabezpečiť jednojazyčný charakter vyučovania.

Cieľom *žiaka* na 1. stupni ZŠ naďalej ostáva:
- rozumieť (počúvanie s porozumením),
- hovoriť (usmerňovaný rozhovor a samostatný ústny prejav),
- čítať (čítanie s porozumením),
- písať (samostatný písomný prejav) v slovenskom jazyku.

Konečným cieľom vyučovania slovenského jazyka je dosiahnuť, aby žiaci po skončení prvého stupňa základnej školy vyjadrovali svoje myšlienky ústne aj písomne po slovensky samostatne, bez väčších ťažkostí na úrovni primeranej veku, t. j. dosiahnuť mierne pokročilú úroveň ovládania slovenského jazyka na 1. stupni základnej školy s VJM podľa vzoru európskeho jazykového portfólia.

4| Podstata komunikatívnej, aktivizujúcej metódy s využitím učebnej pomôcky „živé obrázky“

Vo vyučovaní slovenského jazyka na prvom stupni ZŠ s VJM sme sa opierali o také formy rečových činností, pomocou ktorých žiak dosahuje komunikatívnu kompetenciu primeranú jeho vekovým a intelektovým možnostiam, schopnosť porozumieť počutý prejav a čítaný text a vyjadrovať sa ústne a písomne. Hlavnou pomôckou metódy je obrázková stena obsahujúca základné jadro, ktoré postupne cyklicky rozširujeme a prehlbujeme.
Od začiatku sprostredkovania slovenského jazyka si žiaci osvojujú elementárny *mikrojazyk* (najdôležitejšie slová, slovné spojenia, vetné štruktúry), napr. *Môj otec sa volá… To je žltá hruška. Stará mama pečie koláč.*
Účinnými pomôckami okrem obrázkovej steny sú pesničky, básničky, riekanky, adaptované rozprávky, detské hry, jazykové hry, napr. *Hejho, hejho; Meliem, meliem; Auto ide* atď.
Metóda je založená na spojeniach zmyslových vnemov (videné a počuté je sprevádzané pohybmi), čo napomáha a podporuje efektívne zapamätanie si nových poznatkov.

4.1| Obrázková stena „živé obrázky“

Obrázková stena je použiteľná pre všetky ročníky na 1. stupni ZŠ. Skladá sa z 18 veľkých farebných obrázkov dievčat a chlapcov, ktoré sú pomenované a ku ktorým patria veci – podstatné mená. Začiatočné písmeno ich mena je totožné s jednou hláskou, ktorú daný obraz predstavuje. Obrázky navrhujem umiestniť na stenu v abecednom poradí: Anka, Bohuš, Cecília, Dušan, Evka, Gabriel, Hubert, Ivica, Katka, Lenka, Miloš, Nataša, Ondrej, Ruženka, Slávka, Tomáš, Vratko, Zdenko.

Pre žiakov maďarskej národnosti je najväčším problémom rozlišovanie rodov podstatných mien, preto sú na obrázkovej stene farebne označené:
- mužský rod – **modrá farba**
- ženský rod – **červená farba**
- stredný rod – **zelená farba**
- pomnožné podstatné mená – **žltá farba**.

Na obrázkoch sú vyznačené samohlásky, spoluhlásky aj dvojhlásky.

Samohlásky a dvojhlásky sú označené červenou farbou.
Postavy:
Anka (a, ä, á, ia)
Evka (e, é, ie)
Ivica (i, y, í, ý)
Ondrej (o, u, ó, ô, ú)

Spoluhlásky sú označené čiernou farbou.
Postavy:
Bohuš (b)
Cecília (c, č)
Dušan (d, dz, ď, dž)
Gabriel (f, g)
Hubert (h, ch)
Katka (j, k)
Lenka (l, Ĺ, ľ)
Miloš (m)
Nataša (n, ň)
Ruženka (p, r, ŕ)
Slávka (s, š)
Tomáš (t, ť)
Vratko (v)
Zdenko (z, ž)

Na modrej ruke a nohe sú znázornené predmety – podstatné mená mužského rodu.
Na červenom pulóvri sú znázornené predmety – podstatné mená ženského rodu.
Na zelenej ruke a nohe sú znázornené podstatné mená stredného rodu.
Na žltých taškách sú pomnožné podstatné mená, alebo slová, ktoré väčšinou používame v množnom čísle.

4.2| Využitie obrázkovej steny

Obrázková stena slúži na obohatenie slovnej zásoby (obsahuje 286 slov) ako pomôcka na zisťovanie rodu podstatných mien (pomocou farieb), čo neskoršie napomáha tvoriť syntaktické a sémantické schémy. Napríklad:

- červené jablko, biely snehuliak,
- moje tričko, Ankina váza, Hubertovo hrozno,
- zajac bežal, zrkadlo sa rozbilo, hviezda svietila,
- čaj s citrónom, chlieb s maslom,
- pri získavaní pravopisných zručností (napr. písanie mäkkých slabík de, te, ne, le, di, ti, ni, li).

Postavy obrázkovej steny zosobňujeme, preto má učebná pomôcka názov *živé obrázky* (ŽO). Pri vyučovaní sa využíva logická spojitosť jednotlivých pomenovaných obrázkov znázornených na postavách. Napríklad:

Evka má psa.

Evka sa češe.

Evka cestuje električkou.

Evka pije mlieko.

Evka má rada chlieb s maslom.

Evka sedí v kresle.

Evka kúpila v obchode lepidlo.

Evka si zapálila sviečku.

Evka rada chodí do ZOO. Jej obľúbené zviera je lev.

Evka každý pondelok pláva v bazéne.

Evka nakreslila veverička.

Nadväzujúc na učebnú látku môžeme na základe ŽO klásť rôzne otázky (to závisí od dôvtipu učiteľa aj žiakov). Príklad:

Kto nechodí pešo?	**Anka,** lebo cestuje autom.
	Ivica, do školy chodí na bicykli.
Čím cestuje Vratko k priateľovi?	**Vratko** cestuje vlakom k priateľovi.
Kto neprechladne?	**Anka** neprechladne, lebo má kabát.
Kto má rád červenú farbu?	**Anka,** lebo má červené auto a červené jablko.
	Evka, má červené kreslo.
	Cecília, nosí červené čižmy.
Kto má rád zvieratá?	**Dušan** má rád zvieratá. Má delfína a ďatľa.
	Evka, má leva a veveričku.
	Miloš, má motýľa, myš a mačku.
Kto má rád zeleninu?	**Ruženka,** lebo má papriku.
	Miloš, lebo má mrkvu.
	Cecília, lebo má cibuľu a cesnak.
Kto rád športuje?	**Bohuš** rád športuje. On hrá basketbal.
	Katka rada športuje.
	V zime sa korčuľuje, v lete jazdí na kolieskových korčuliach.
	Gabriel, hrá futbal.
Kto má rád zimu?	**Hubert** má rád zimu. On hrá hokej.
	Anka, má rada zimu, lebo môže stavať snehuliaka.
	Lenka má rada zimu. Ona sa lyžuje.
Kto nemá pokazené zuby?	**Zdenko,** lebo má zubnú kefku a zubnú pastu. Každý deň si čistí zuby.
Kto má rád sladkosti?	**Cecília** má rada čokoládu a cukríky.
Kto nezmokne?	**Dušan** nezmokne, lebo má dáždnik.

5| Obsah komunikácie v začiatočnej etape

Výber učiva má vzhľadom na ciele učebného predmetu nielen všeobecnú, trvalú platnosť, ale aj aktualizačný charakter, aby svojou konkrétnosťou prispel k praktickej použiteľnosti v osobnom živote každého žiaka. Napríklad každý žiak sa naučí svoju adresu, mená svojich rodičov, súrodencov, starých rodičov, ich zamestnanie atď. Každý rečový prejav je zakomponovaný do situačného kontextu. Žiak si tak dlhšie a presnejšie pamätá, čo prežil v príjemnej, hravej atmosfére a aktívne a úspešne prispel. Dominuje hravá rečová činnosť. V triede je otvorené a príjemné ovzdušie.

Vyučovanie má monolingválny charakter. Učiteľ od prvej vyučovacej hodiny rozpráva so žiakmi po slovensky a rozprávanie sprevádza gestikuláciou, mimikou. V určitých situáciách použitie materinského jazyka uľahčí a umožní žiakovi pochopiť slovnú zásobu alebo gramatiku vo fáze jej prezentácie. Rovnako môže poskytnúť žiakovi spätnú väzbu o správnosti jeho uvažovania. Materinský jazyk je dôležitý aj pri pokynoch k učebnej úlohe, hlavne pre začiatočníkov. Vyučovacia hodina vedená výlučne v cudzom jazyku môže byť pre niektorých žiakov náročná a únavná, preto prechod do materinského jazyka prinesie oddych a uvoľnenie. Učiteľ by nemal žiakovi brať právo pýtať sa a reagovať aj v materinskom jazyku na to, čo sa deje na hodine.

Nácvik porozumenia reči sa uskutočňuje prostredníctvom adekvátnych textov, piesní, básní, rečňovaniek, rozprávok a mikrodialógov. Veľmi dôležitý je nácvik tvorenia:

- viet,
- otázok,
- odpovedí na otázky,
- mikrodialógov.

Na nácvik tvorenia otázok slúži napríklad nasledujúca hra: ***Uhádni, na čo myslím!*** Jeden žiak si vyberie jednu vec zo ŽO a ostatní hádajú, čo to je. Príklad: Žiak si vyberie jahodu. Pomocou otázok žiaci hádajú, čo si vybral.

Otázky	Odpovede
Je to žiak?	*Nie.*
Je to žiačka Ivica?	*Nie.*
Je to žiačka Ruženka?	*Nie.*
Je to žiačka Katka?	*Áno.*
Je to zelená ruka?	*Nie.*
Je to červený pulóver/červená blúzka?	*Áno.*
Dá sa to jesť?	*Áno.*
Je to jahoda?	*Áno.*

Žiaci vedia samostatne aplikovať osvojené rečové zručnosti v štandardných i podobných komunikatívnych situáciách, vedia samostatne odpovedať na otázky, neskôr sami vedia tvoriť jednoduché otázky, vedia samostatne opísať známy obrázok či situáciu, vedia správne využiť osvojenú slovnú zásobu.

Dôraz kladieme na:

- rozvoj reči, zreteľnú výslovnosť, vyjadrovacie schopnosti, melódiu, správnu artikuláciu, prízvuk – do vyučovacieho procesu môžeme zaradiť aj počúvanie krátkej ľudovej rozprávky, riekaniek, básničiek alebo pesničiek v podaní slovenských prednášateľov, najlepšie detí – je to dôležitý prvok vyučovania v čisto maďarskom prostredí, kde sa žiaci bezprostredne nestretávajú so slovenským jazykom;
- schopnosť vyjadrovať vlastné pocity, formovanie vkusu, estetického citu a vzťahu k životu;
- rozvoj komunikačných zručností na vyjadrenie názoru, opísanie deja, osvojovanie si slušného správania a dobrých medziľudských vzťahov.

Každú vyučovaciu hodinu začíname **riadeným rozhovorom.** V riadenom rozhovore, ktorý vedieme na báze slovnej zásoby ŽO, priebežne sledujeme poznatky žiakov získané od začiatku školského roka. V riadenom rozhovore (od druhého mesiaca šk. roka v 1. ročníku) žiaci sami tvoria otázky a odpovede, učiteľ zasahuje do ich rozhovoru len v prípade potreby. Riadený rozhovor väčšinou vychádza z okruhu slovnej zásoby na tému *Škola* a nadväzujú otázky z iných tém. Napríklad: *Kam chodíš každé ráno? Čím cestuješ do školy? Čo máš oblečené? Čo si mal na raňajky? Čo máš v taške?* atď. Záverečné otázky učiteľa smerujú k novej slovnej zásobe. Prechod je súvislý, žiaci ani nespozorujú, že ich slovná zásoba sa obohacuje o nové slová a slovné spojenia.

6| Ukážky vyučovacích hodín s využitím „živých obrázkov“

6.1| Prvá ukážka vyučovacej hodiny (1. ročník, september, 1. týždeň)

Téma	Škola
Učivo	Piesne, rečňovanky a hry osvojené v materskej škole Predstavovanie sa Pozdravy
Pomôcky	ŽO, nahrávky piesní a rečňovaniek v pôvodnom znení
Ciele vyučovacej hodiny	
Kognitívne ciele	Žiak sa vie predstaviť – *Volám sa..., Moje meno je... Ja som žiak/žiačka. Ja som chlapec/dievča.* Žiak sa vie pozdraviť – *Dobrý deň! Dobrý večer! Dobrú noc! Ahoj! Dovidenia! Bozkávam!* Žiak vie zopakovať vety po učiteľovi na základe ŽO: *To je žiačka. Tá žiačka sa volá Anka. To je žiak. Ten žiak sa volá Bohuš. Bohuš je chlapec. Slávka je dievča. atď.*

1. ***Zisťovanie vedomostí žiakov:*** opakovanie niektorých hier, pesničiek, riekaniek, básničiek z materskej školy, napr.: *Kolo kolo, mlynské, Zlatá brána, Zajačik malý, Oli, Olijanko.*
2. ***Pozdravy:*** pieseň *Dobré ráno*

Dobré ráno, dobrý deň,
dobrý večer, dobrú noc,
Ahoj, dovidenia, bozkávam!
(Skabela, R.)

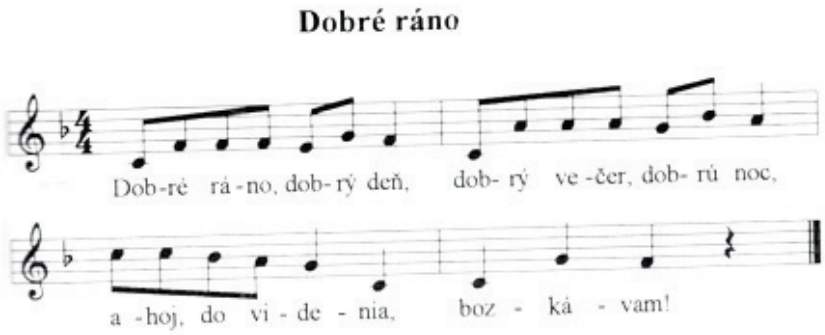

(Skabelová, R. 1995)

Spievanie je sprevádzané pohybovou imitáciou. Napríklad imitácia prebúdzania sa atď.

3. ***Predstavovanie sa:***

Ako sa voláš?	*Volám sa...*
Kto si?	*Ja som...*
Povedz svoje meno!	*Moje meno je...*

***Hra s vyčítankou*:**

Žiaci hovoria vyčítanku: *Ja som ja, ty si ty, tvoje meno povedz ty!*

Na koho padne posledná slabika vyčítanky, ten povie svoje meno.

4. ***Práca so ŽO***

Učiteľ predstaví postavy zo ŽO. Ukazovadlom ukazuje na obrázky na obázkovej stene, pričom hovorí (žiaci opakujú):

To je žiačka.	**Tá žiačka sa volá Anka.**	**Anka je dievča.**
To je žiak.	**Ten žiak sa volá Bohuš.**	**Bohuš je chlapec.**
To je žiačka.	**Tá žiačka sa volá Cecília.**	**Cecília je dievča.**
To je žiak.	**Ten žiak sa volá Dušan.**	**Dušan je chlapec.**
To je žiačka.	**Tá žiačka sa volá Evka.**	**Evka je dievča.**

Učiteľ vymenuje postavy podľa schopností a záujmu žiakov (nie je potrebné vymenovať všetky postavy na jednej hodine.)

Niektoré postavy môže učiteľ zopakovať. Potom dáva otázky žiakom, pričom ukazuje na obrázky.

Učiteľ	Žiaci
Je to žiačka? (ukazuje na postavu Lenka)	***Áno, je to žiačka.***
Je to žiak? (ukazuje na postavu Vratko)	***Áno, je to žiak.***
Je to chlapec? (ukazuje na postavu Dušan)	***Áno, je to chlapec.***
Je to dievča? (ukazuje na postavu Ivica)	***Áno, to je dievča.***
Je to žiačka Ruženka? (ukazuje na postavu Zdenko)	***Nie, to je žiak Zdenko.***
Ktorá je žiačka Ruženka?	Žiak ukazuje na ŽO a povie: ***To je žiačka Ruženka.***
Kto by vedel ukázať chlapca?	Žiak ukazuje na ŽO a povie: ***To je chlapec.***
Ako sa volá ten chlapec?	***Chlapec sa volá…***

Na začiatku žiaci pomenujú postavy spolu s učiteľom. Naučia sa mená postáv ŽO postupne. Potom učiteľ kladie otázky/pokyny žiakom:

Učiteľ	Žiaci
Ty si žiak? (učiteľ ukazuje na žiaka v triede)	***Áno, ja som žiak.***
Ty si žiak? (učiteľ ukazuje na žiačku v triede)	***Nie, ja som žiačka.***
Ty si chlapec? (učiteľ ukazuje na žiaka v triede)	***Áno, ja som chlapec.***
Ty si dievča? (učiteľ ukazuje na žiačku v triede)	***Áno, ja som dievča.***
Ako sa voláš?	***Volám sa Zuzka.***
Ukáž žiaka!	Žiak ukazuje na ŽO alebo na spolužiaka a hovorí: *To je žiak.*
Ukáž dievča!	Žiak ukazuje na ŽO alebo na spolužiačku a hovorí: *To je žiačka.*

Žiaci opakujú rôznymi spôsobmi (spoločne, po skupinách, jednotlivo).

5. ***Opakovanie piesne**: Dobré ráno*
6. ***Vyhodnotenie hodiny pomocou smajlíkov***

   Je užitočné, ak si učiteľ žiada a dostáva spätnú väzbu od žiakov o postupe či úlohe – ako sa im páčila, ako sa cítili, či ju považujú za zrozumiteľnú, podnetnú a podobne. Takáto reflexia môže mať rôznu formu kreslenú (smajlíky), písomnú, ústnu a zároveň (vo vyšších ročníkoch) môže byť jednoduchou úlohou v cieľovom jazyku (brainstorming, asociácie, najlepšia úloha dňa, dotazník a podobne). Spätná väzba učiteľovi môže tvoriť organickú súčasť hodiny.

6.2| Druhá ukážka vyučovacej hodiny (1. ročník, september, 2. týždeň)

Téma	Škola
Učivo	Trieda. Školské potreby
Pomôcky	ŽO, predmety v triede
Ciele vyučovacej hodiny	
Kognitívne ciele	Žiak vie pomenovať veci v triede (zariadenie triedy a školské potreby). Žiak vie zopakovať vety po učiteľovi na základe ŽO: *To je kniha. To je pero. To je ceruzka. Tá žiačka je Cecília. Cecília má ceruzku.* atď. Žiak vie tvoriť vety na základe ŽO.

1. ***Pozdravy:*** pieseň *Dobré ráno*
2. ***Predstavovanie sa:*** Vyčítanka *Ja som ja, ty si ty*
3. ***Reťazová hra:** Ako sa voláš?*

   Žiaci dávajú otázky jeden druhému za sebou.
   Žiak odpovedá na otázku a dáva ďalšiu otázku susedovi.
   Napríklad:
   Ako sa voláš? *Volám sa Peter.*
   Kto si? *Ja som chlapec.*
   Ako sa voláš? *Volám sa Zuzka* atď.
   Hru môžeme na ďalších hodinách doplniť ďalšími otázkami, podľa naučeného učiva.
   Napríklad:
   Kde bývaš?
   Ako sa volá tvoja mama, otec, stará mama, starý otec, brat, sestra...?
   Čo robí tvoja mama, otec, brat...?
   Koľko máš rokov? atď.

4. ***Pomenovanie vecí v triede***

Učiteľ	Žiaci
Na stene sú žiaci a žiačky. Oni sú naši slovenskí kamaráti.	
Kto vie ako sa volajú? (učiteľ ukazuje na Bohuša a pokračuje otázkou) ***Kto je to?***	Žiaci sa hlásia. Učiteľ vyvolá jedného žiaka. Žiak odpovedá *To je žiak Bohuš.* Potom ukazuje druhú postavu a pomocou učiteľa kladie ďalšiu otázku: *Kto je to?*
Naši kamaráti majú pekné obrázky. ***Kto pozná niektorý obrázok?***	Žiaci z materskej školy už poznajú niektoré obrázky (auto, autobus, jablko, citrón, pulóver atď.) Prídu za radom k ŽO, ukazujú a menujú obrázky.
Naši kamaráti chodia do školy. ***Kto vie, čo je to?*** (učiteľ ukazuje na knihu)	Možno šikovnejší žiaci pomenujú predmet: *To je kniha.* Keď nepoznajú slovo *kniha,* povie učiteľ a žiaci opakujú po ňom.
Čo je to? (učiteľ ukazuje na ŽO, čo môže byť v škole, napríklad pero, ceruzka...) ***Čo je v škole?***	Žiaci hľadajú veci na ŽO. Učiteľ ich postupne vyvoláva a oni ukazujú na veci, ktoré s pomocou učiteľa pomenujú. Ostatní opakujú po učiteľovi. Napríklad taška, akvárium, váza, čelo, lepidlo. *Niektorí žiaci si názvy zapamätajú už na tejto hodine. iní neskôr. Veci sa pomenujú počas celého roka aj na ďalších hodinách.* ***Nezadávame domácu úlohu, žiaci sa všetko naučia v škole, stálym opakovaním!***
Kto má ceruzku?	Cecília **má** ceruzku.
Kto má gumu?	Gabriel **má** gumu. atď.

5. ***Pozdravy:*** pieseň Dobré ráno
6. ***Vyhodnotenie hodiny pomocou smajlíkov.***

6.3| Tretia ukážka vyučovacej hodiny (1. ročník, september, 4. týždeň)

Téma	Dopravné prostriedky
Učivo	Dopravné prostriedky. Vlastnosti podstatných mien
Pomôcky	ŽO
Ciele vyučovacej hodiny	
Kognitívne ciele	Žiak vie pomenovať dopravné prostriedky na ŽO. Žiak vie pomenovať farby predmetov (biely, červený, žltý, modrý, zelený, veľký, malý, pekný). Žiak vie zopakovať vety po učiteľovi na základe ŽO: *To je mal**á** kniha. To je červené pero. To je žlt**ý** citrón. To je červen**é** auto.* Žiak vie tvoriť vety na základe ŽO.
Psychomotorické ciele	Žiak vie pohybmi imitovať slová básne.

1. ***Pozdravy:*** pieseň *Dobré ráno*
2. ***Reťazová hra:*** *Kto som?*
3. ***Hra:*** *Uhádni, kto to je!*

   Učiteľ hovorí mená postáv zo ŽO, ale hovorí len samohlásky. Hovorí „tajnou rečou". Napríklad: A-A (Anka, Katka), E-Í-I-A (Cecília), I-O (Miloš), U-E-A (Ruženka). Žiaci majú uhádnuť mená a ukázať menovanú postavu.
4. ***Riadený rozhovor*** – opakovanie už prebratého učiva pomocou ŽO: *Kto je to? Čo je to? Kto má…? Čo je v škole? Kde je auto/taška, ceruzka…? a*tď. Posledné otázky učiteľa sa vzťahujú už k dopravným prostriedkom. *Čo je to?* (ukazuje na auto) *Kto má autobus?…*atď.
5. ***Nácvik básne* Auto**

   Učiteľ pohybmi imituje niektoré slová básne, žiaci to napodobňujú (otec, mama, je tu, dávaj pozor, hus, veverička, vlak, peši, beží, hore, letí, pláva, mám už toho dosť).

   Auto ide tu-tu-tu, otec, mama už je tu.
   Dávaj pozor, smelá hus, lebo ide autobus!
   To je žltá električka, bystrá ako veverička.
   Aj vlak ide ši-ši-ši, nemusíme ísť peši.
   Metro veľmi rýchlo beží, lietadlo hore letí.
   Na Dunaji pláva loď, teraz mám už toho dosť!
   (R. Skabela)

   Báseň sa nemajú žiaci naučiť doma, ale opakovaním aj ďalších hodinách v škole.
6. ***Práca s ŽO***

   Žiaci hľadajú na ŽO slová z básne – auto, električka, loď, lietadlo, vlak.

   To je auto. Anka má auto. Auto je červené.
   To je autobus. Anka má autobus. Autobus je …
   To je električka. Evka má električku. Električka je …
   To je loď. Lenka má loď. Loď je …
   To je lietadlo. Lenka má lietadlo. Lietadlo je …
   To je vlak. Vratko má vlak. Vlak je …
   To je veverička. Evka má veveričku. Veverička je bystrá.

Učiteľ	Žiaci
Čo je žlté?	Autobus je žltý.
Čo je zelené?	Strom je zelený.
Čo je modré?	More je modré.
Čo je rýchle?	Lev je rýchly.
	Lietadlo je rýchle.
	Motocykel je rýchly.

   Žiackej fantázii medze nekladieme. Pomocou učiteľa môžu tvoriť rozmanité vety a používať aj slová, ktoré sa doteraz neučili, napríklad *Lev je smelý. Bažant je bystrý…*

7. ***Hra: Dopravné prostriedky***

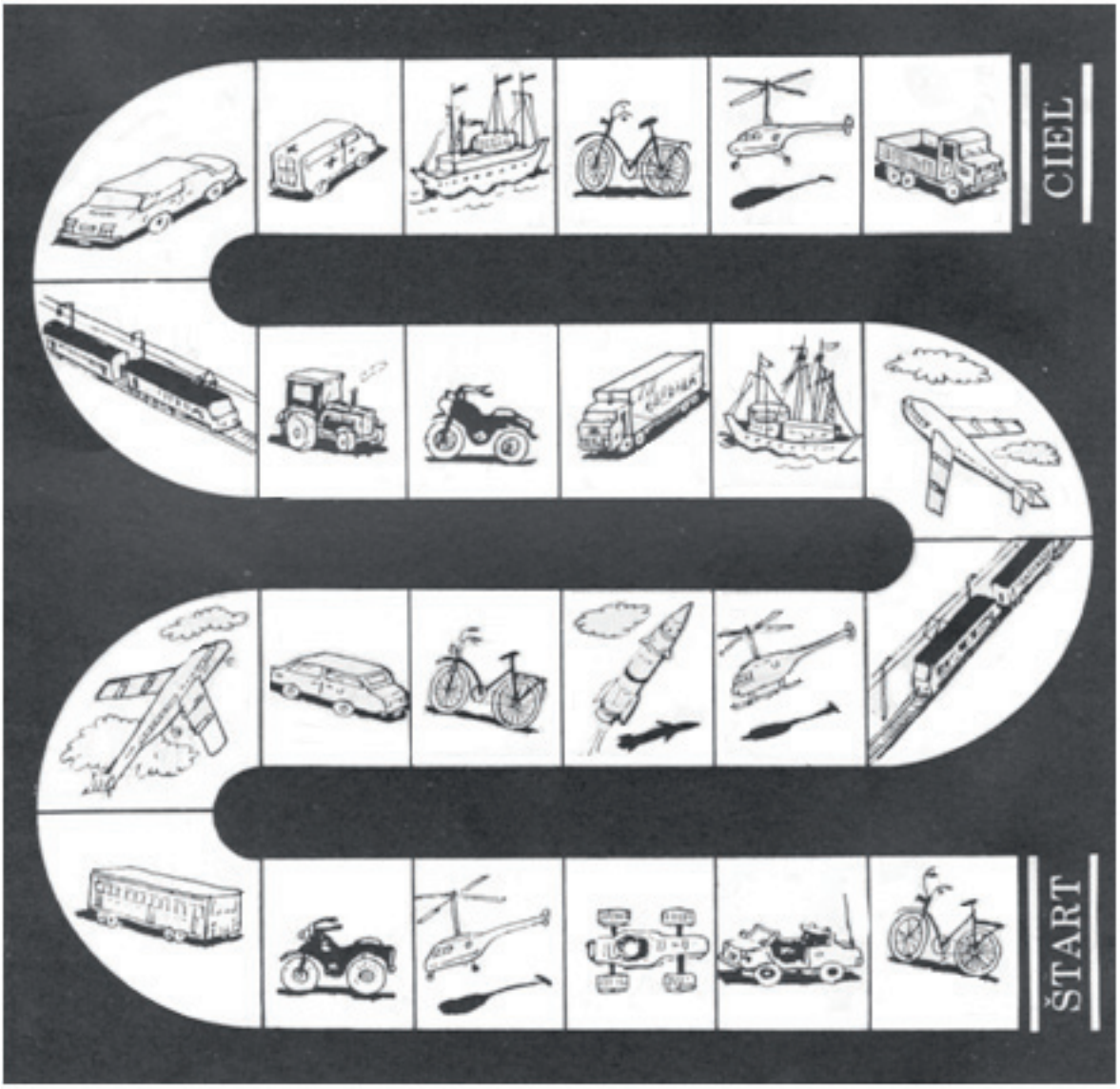

Hrá sa podľa pravidiel hry „Človek, nehnevaj sa“. Žiakov rozdelíme do skupín (maximálny počet žiakov v skupine je 4). Skupina môže postupovať iba vtedy, ak niekto zo skupiny vie pomenovať dopravný prostriedok.

8. ***Opakovanie básne:*** *Auto*
9. ***Pozdrav:*** *Dobré ráno*
10. ***Vyhodnotenie hodiny pomocou smajlíkov.***

7| Práca s učebnou pomôckou „živé obrázky“

Pri výbere učiva vychádzame z vedomostí žiakov získaných v ich materinskom jazyku využívaním totožnosti a praktickým precvičovaním najzákladnejších kontrastivít. Obsah učebného predmetu tvoria lexikálne tematické okruhy spracované v rečových situáciách, hlavne komunikačné cvičenia, v ktorých sa precvičuje výslovnosť, slovná zásoba a najdôležitejšie gramatické štruktúry slovenského jazyka pomocou vetných modelov. Rečové situácie sú vytvorené z tém, ktoré sú spojené s každodenným osobným a spoločenským životom žiakov.

Rozvíjanie rečových zručností žiakov z hľadiska slovnej zásoby – rozširovanie, upevňovanie, aktivizovanie, systemizovanie sa uskutočňuje: v aktívnej manipulácii v rámci vetných modelov (obmeňovanie, rozširovanie, doplňovanie viet), pri tvorení otázok a odpovedí (kladných aj záporných), v porozumení kontextu, básní, piesní, hier, rozprávok, dialógov, prostredníctvom veselých hravých foriem (bábkové divadlo, dramatizácia textov, didaktické hry).

Živé obrázky majú vo výchovno-vzdelávacom procese dôležité miesto, pomocou nich by žiaci mali pochopiť, že ľudia, hoci hovoria iným jazykom, žijúci hocikde vo svete, sú všetci hodní lásky a úcty. Každý má svoje hodnoty, je v niečom výnimočný a našou úlohou je snažiť sa v nich objaviť vždy to dobré. Žiaci hľadajú tieto vlastnosti a hodnoty v ich „slovenských priateľoch“.
Napríklad:
Slávka krásne maľuje.
Ruženka pestuje ruže.
Anka vie piecť.
Gabriel je výborný futbalista.
Miloš sa šikovne vyzná na mape. …

7.1| Použitie metódy „živé obrázky“ v komunikačných témach

Téma: RODINA

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, kde ide s rodičmi?	Bohuš ide s rodičmi do bábkového divadla. Dušan ide s rodičmi do divadla. Evka ide s rodičmi do planetária. Gabriel ide s rodičmi na futbalový zápas. Ivica ide s rodičmi na ihrisko.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto pomáha svojim rodičom?	Anka pečie vianočku. Anka oberá jablko. Dušan rúbe drevo. Evka nakupuje. Kúpila chlieb a mlieko. Gabriel prišije gombík. Hubert oberá hrozno.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto pomáha starým rodičom?	Hubert varí čaj starej mame. Ivica rýľuje v záhrade. Katka pečie koláč. Katka išla do lekárne. Zobrala lieky pre starého otca. Miloš sadí mrkvu. Ondrej kŕmi koňa.

Hra: Život našich kamarátov

Na väčší kartónový papier nakreslíme poschodový dom. Na prízemí je obchod, pri dome môže byť ihrisko, parkovisko, park, alebo niečo iné, podľa predstavivosti žiakov. V dome bývajú niektoré postavy zo ŽO. Žiaci si vymyslia pre nich rodinu. V dome môžu bývať aj iní ľudia.

Potom žiaci nakreslia alebo vystrihnú z časopisu postavy ľudí, ktorí budú bývať v dome. Dajú im mená a zaradia ich do rodinných vzťahov: mama, otec, starý otec a pod. Určia, koľko majú postavy rokov, aké majú povolanie, záľuby, aké majú domáce zvieratá, ako majú zariadený byt atď. Môžu rozprávať aj o tom, kde žili predtým, odkiaľ sa sem presťahovali, prečo sa sem presťahovali atď.

Úlohou žiakov je aj pomenovať, kde sa nachádza dom, na ktorej ulici, aké je číslo domu, bytu, v ktorom meste sa nachádza dom a podobne. Tieto adresy neskôr použijú pri písaní listov a pohľadníc kamarátom. Môžu nakresliť aj mapu mesta.

Žiaci môžu nakresliť rôzne domy: viacposchodovú bytovku, rodinný dom, radový dom atď. Úlohou žiakov je vytvoriť bydlisko pre každú postavu zo ŽO.

Na základe vytvorených kresieb môžu vytvoriť situačné príbehy k rôznym témam, napríklad dvaja susedia sa stretnú a hovoria o tom, kto s kým pôjde na výlet, rozprávajú sa o počasí, niekto dostal list atď.)

Téma: ŠKOLA

Učiteľ	**Žiaci**
Kto má ktorý vyučovací predmet najradšej?	Anka má najradšej prírodovedu. Má rada zvieratá.
	Cecília má najradšej matematiku. Rada počíta.
	Bohuš má najradšej telesnú výchovu. Rád športuje.
	Gabriel má najradšej hudobnú výchovu. Rád spieva a hrá na gitare.
	Miloš má najradšej vlastivedu. Rád cestuje a pozerá mapu.
	Katka má najradšej maďarský jazyk a slovenský jazyk. Rada číta.
	Lenka má rada prírodovedu, rada chodí do laboratória.
	Ruženka má rada informatiku.
Ako sa chystali naši kamaráti na nový školský rok?	Katka si zabalila knihy.
	Cecília si ostrúhala ceruzky.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, aký záujmový krúžok navštevuje?	Bohuš navštevuje basketbalový krúžok.
	Cecília navštevuje výtvarný krúžok.
	Dušan navštevuje divadelný krúžok.
	Evka navštevuje krúžok šikovných rúk.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo robí cez prestávku?	Ivica cez prestávku číta noviny.
	Tomáš utiera tabuľu.
	Katka polieva kvety.
	Ruženka kupuje v bufete rožok.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto pozná akú pieseň alebo báseň?	Cecília pozná pieseň Jeden, dva, tri...
	Hubert pozná báseň Spadla hruška.
	Evka pozná báseň Máme doma Rexíčka.
	Ruženka pozná pieseň Spi dieťatko, spi.
	Vratko pozná pieseň Tichá noc.

Téma: BYDLISKO, BÝVANIE

Učiteľ	**Žiaci**
Kto býva na dedine?	Gabriel býva na dedine. Majú gazdovstvo.
	Hubert býva na dedine. V záhrade majú hrušku a hrozno.
	Katka býva na dedine. Bývajú pri jazere.
	Ruženka býva na dedine. Majú ružovú záhradu.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto je v kuchyni a čo robí?	Anka je v kuchyni. Pečie mäso.
	Katka je v kuchyni. Zavára ovocie.
	Nataša je v kuchyni. Krája zeleninu.
	Slávka je v kuchyni. Umýva šálky.
	Tomáš je v kuchyni. Umýva taniere.
Kto je v kúpeľni a čo robí?	Evka je v kúpeľni. Češe sa.
	Miloš je v kúpeľni. Umyje si ruky mydlom.
	Tomáš je v kúpeľni. Čistí topánky.
	Vratko je v kúpeľni. Kúpe sa.
	Zdenko je v kúpeľni. Umýva si zuby.
Kto je v detskej izbe a čo robí?	Cecília je v detskej izbe. Kreslí.
	Gabriel je v detskej izbe. Hrá na gitare.
	Lenka je v detskej izbe. Píše list.
	Ondrej je v detskej izbe. Maľuje obraz.
Kto je v obývačke a čo robí?	Ivica je v obývačke. Pozerá televízor.
	Ruženka je v obývačke. Počúva rádio.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo má, v ktorej miestnosti?	Anka má v obývačke vázu, v kuchyni sporák, v kúpeľni automatickú práčku, v detskej izbe akvárium.
	Bohuš má v detskej izbe bábkové divadlo.
	Hubert má v kuchyni chladničku, v obývačke hodiny.
	Ivica má v obývačke televízor a klavír.
	Ruženka má v spálni posteľ.
	Ondrej má v kúpeľni umývadlo.
	Gabriel má v obývačke gauč.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto býva v meste?	Dušan býva v meste. Bývajú pri divadle.
	Evka býva v meste. Cestuje do školy električkou.
	Nataša býva v meste. Bývajú pri nemocnici.
	Ondrej býva v meste. Bývajú neďaleko ZOO.
Kto a čo robí v meste?	Anka kupuje v meste tašku.
	Cecília chodí do umeleckej školy. Hrá na čele.

Téma: OBCHOD, SLUŽBY

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo kúpil v potravinách?	Katka kúpila jogurt.
	Anka kúpila vianočku.
	Bohuš kúpil bábovku.
	Cecília kúpila čaj.
	Dušan kúpil džús.
	Evka kúpila chlieb a mlieko.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo kúpil v obchode zeleniny a ovocia?	Anka kúpila jablko.
	Bohuš kúpil banán.
	Gabriel kúpil fazuľu.
	Cecília kúpila citrón.
	Dušan kúpil dyňu.
	Hubert kúpil hrušku, hrozno, hrach a huby.

Téma: CESTOVANIE, DOPRAVA

Učiteľ	**Žiaci**
Kto má dopravný prostriedok a aký?	Anka má červené auto.
	Lenka má modré lietadlo.
	Miloš má červený motocykel.
	Vratko má žltý vlak.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, kde cestuje cez letné prázdniny a čím?	Anka cestuje k starým rodičom autobusom.
	Vratko cestuje do tábora vlakom.
	Lenka cestuje s rodičmi k moru lietadlom.
	Eva cestuje k priateľke električkou.

Téma: STAROSTLIVOSŤ O ZDRAVIE

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo si oblečie?	Tomáš si oblečie tričko.
	Ruženka si oblečie rolák.
	Nataša si oblečie nohavice.
Kto, čo si obuje?	Slávka si obuje sandále.
	Cecília si obuje čižmy.
	Bohuš si obuje botasky.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto sa stará o svoje zdravie.	Anka pije čaj s agátovým medom.
	Cecília je veľa ovocia.
	Evka každý deň pláva.
	Gabriel hrá futbal.
	Ivica sa bicykluje.
	Miloš si umyje ruky mydlom.
	Hubert pije harmančekový čaj.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, ako sa stará o svoje prostredie?	Anka čistí akvárium.
	Cecília čistí čižmy.
	Katka polieva kvety.
	Slávka sadí stromy.
	Miloš okopáva kvety.

Téma: KALENDÁR

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo robí, o koľkej?	Ruženka vstáva o siedmej.
	Zdenko si umýva zuby ráno o pol siedmej.
	Evka raňajkuje chlieb s maslom o pol ôsmej.
	Anka ide na autobus o štvrť na osem.
	Ivica pozerá televízor večer o ôsmej.
	Gabriel obeduje o dvanástej. Na obed má fazuľovú polievku.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo robí a kedy?	Anka ráno raňajkuje vianočku.
	Bohuš večer ide do bábkového divadla.
	Evka večer zapáli sviečku.
	Gabriel po obede hrá futbal.
	Ivica po obede ide na zmrzlinu.
	Katka večer číta knihu.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo dostal na Vianoce?	Ruženka dostala retiazku, rolák a peňaženku.
	Miloš dostal mobilný telefón a mapu.
	Slávka dostala šach, šál a šaty.
	Tomáš dostal tenisovú raketu a topánky.

Učiteľ	**Žiaci**
Koho, čo bolí?	Huberta bolí ucho.
	Cecílie bolí zub. Jedla veľa čokolády a cukríkov.
	Evku bolí prst. Popálila sa sviečkou.
	Gabriela bolí noha. Zranil sa pri futbale.
	Huberta bolí brucho.

Téma: ROČNÉ OBDOBIA

Učiteľ	**Žiaci**
Kto má rád leto?	Cecília má rada leto. Člnkuje sa.
	Bohuš má rád leto. Hrá futbal.
	Ondrej má rád leto. Kúpe sa na kúpalisku.
Kto má rád zimu?	Anka má rada zimu. V zime stavia snehuliaka, sánkuje sa.
	Lenka má rada zimu. Lyžuje sa.
	Vratko má rád zimu. Vtedy sú Vianoce.
Kto má rád jeseň?	Bohuš má rád jeseň. Má rád, keď prší.
	Hubert má rád jeseň. Vtedy dozrievajú ovocie.
	Ruženka má rada jeseň. Sadí ruže.
Kto má rád jar?	Ivica má rada jar. Rýľuje v záhrade.
	Katka má rada jar. Vtedy dozrievajú jahody a krásne kvitne jabloň.
	Miloš má rád jar. Vtedy sa zobúdza príroda.

Téma: PRÍRODA

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, aké zvieratá má rád?	Dušan má rád delfíny.
	Evka má rada psa. Jej pes sa volá Larka.
	Anka má rada ryby. Doma má akvárium.
	Miloš má rád motýle.
	Ondrej má rád kone. Vie jazdiť na koni.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čoho sa bojí, čoho sa nebojí?	Dušan sa nebojí delfína, ale sa bojí psa.
	Evka sa nebojí psa, ona sa bojí hada.
	Hubert sa nebojí hada, bojí sa leva.
	Katka sa nebojí ježa, bojí sa myši.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto kŕmi zvieratá?	Anka kŕmi ryby.
	Miloš dá mačke mlieko.
	Evka dá psovi kosť.
	Ondrej dá opici banán.
	Katka dá ježkovi jablko.

Téma: VOĽNÝ ČAS

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo robí vo voľnom čase?	Anka sa prechádza. Zbiera kvety a dá ich do vázy.
	Bohuš bubnuje.
	Cecília sa člnkuje.
	Dušan chodí na džudo.
	Evka ide do ZOO.
	Gabriel fotí.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto, čo vie a čo nevie?	Anka vie piecť ale nevie variť.
	Bohuš vie hrať basketbal, ale nevie hrať hokej.
	Hubert vie hrať hokej, ale nevie jazdiť na koni.
	Ondrej vie jazdiť na koni, ale nevie lyžovať.
	Lenka vie lyžovať, ale nevie hrať na klavíri.
	Ivica vie hrať na klavíri ale nevie hrať šach.

Téma: ZAMESTNANIA

Učiteľ	**Žiaci**
Čím chcú byť naši priatelia?	Anka chce byť cukrárkou.
	Bohuš chce byť poštárom.
	Cecília chce byť predavačkou.
	Dušan chce byť drevorubačom.
	Ruženka chce byť učiteľkou.

Téma: VLASTNOSTI

Učiteľ	**Žiaci**
Kto má aké vlasy?	Anka má polodlhé hnedé vlasy.
	Hubert má blond vlasy.
	Katka má dlhé ryšavé vlasy.
	Ruženka má kučeravé vlasy.
	Miloš má krátke čierne vlasy.
Kto má okuliare?	Anka má okuliare.
Kto je pehavý?	Ruženka je pehavá.
Kto má čelenku?	Ivica má čelenku.

Téma: STRAVOVANIE

Učiteľ	**Žiaci**
Kto a čo má na raňajky/desiatu/obed/olovrant/večeru?	Anka má na desiatu jablko.
	Bohuš mal na raňajky bábovku.
	Evka má na olovrant chlieb a mlieko.
	Ivica bude mať na večeru syr.
	Gabriel mal na obed fazuľovú polievku.

7.2| Obsah komunikácie v začiatočnej etape – jazykové prostriedky

Žiak v začiatočnej etape:

- **TVORIVO POUŽÍVA SLOVNÉ SPOJENIA A VETNÉ MODELY - SLOVNÉ SPOJENIA**

  a) Pomenovanie osôb, zvierat a vecí

  Kto je to? – *To je žiačka. To je žiak. To je chlapec. To je dievča. To je Ruženka, Miloš…*

  Čo je to? – *To je auto, autobus, ucho, váza… To sú sánky, korčule, peniaze, čižmy, sandále…* K rôznym témam môžeme pripraviť obrázky. Žiaci vymaľujú obrázky, ktoré už vedia pomenovať.

Čo je to?

Na overenie vedomostí žiakov slúžia cvičenia:

1. _____ 11. _____ 21. _____

2. _____ 12. _____ 22. _____

3. _____ 13. _____ 23. _____

4. _____ 14. _____ 24. _____

5. _____ 15. _____ 25. _____

6. _____ 16. kľučka 26. _____

7. _____ 17. _____ 27. _____

8. _____ 18. _____ 28. _____

9. _____ 19. _____ 29. _____

10. _____ 20. _____ 30. _____

Žiaci majú za úlohu dopísať podľa čísel všetko, čo je na obrázku .

Podobné cvičenie môže učiteľ pripraviť na interaktívnu tabuľu. Cvičenia, ktoré sa dajú aplikovať na interaktívnu tabuľu, budú ďalej označené **IT.**

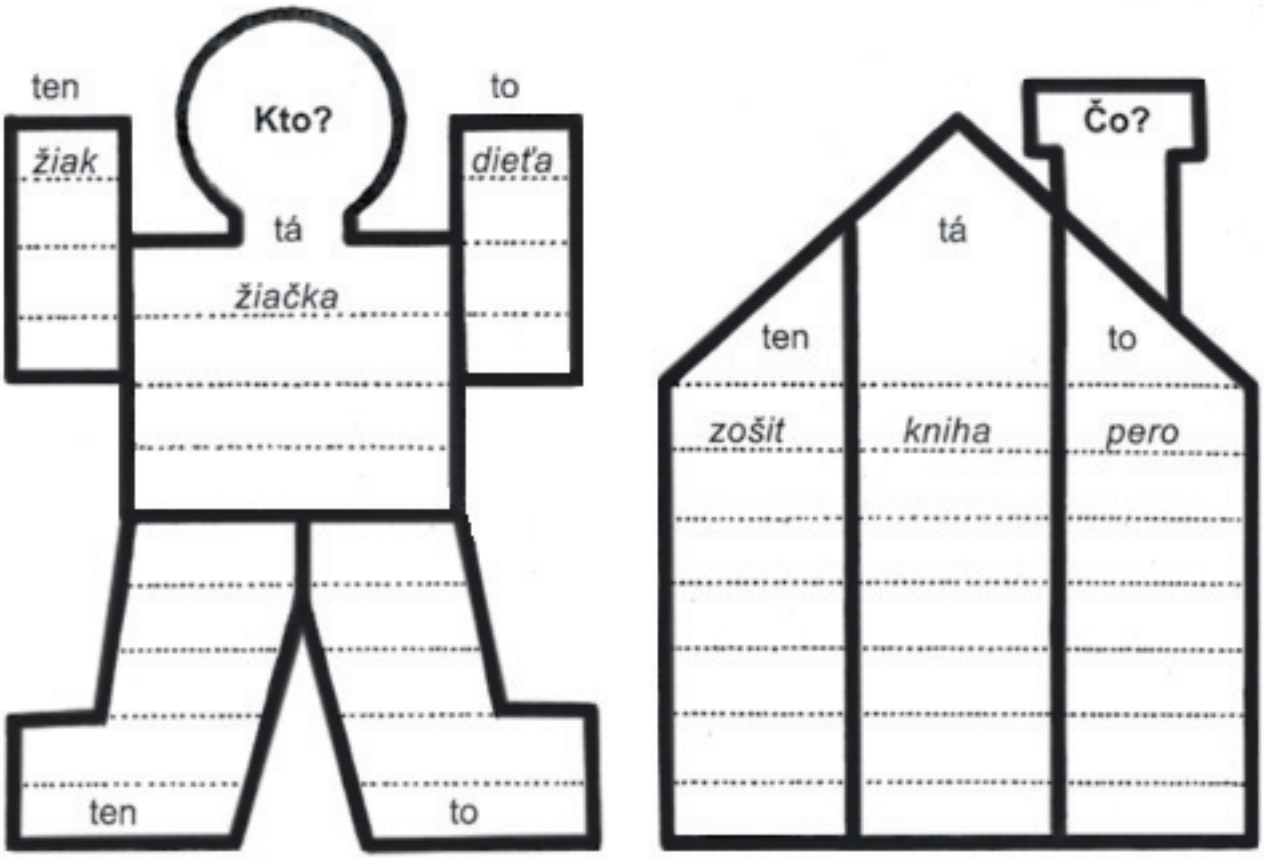

Nácvik rodu podstatných mien

Na nácvik rodu podstatných mien je najdôležitejšou učebnou pomôckou samotná obrázková stena *živé obrázky,* na ktorej je farbami rozlíšený rod podstatných mien. Tieto farby používajú žiaci pri niektorých cvičeniach na určenie rodu podstatných mien.

Hra: Kartičky

Žiaci si pripravia kartičky modrej, červenej, zelenej a žltej farby. Na kartičkynapíšu ukazovacie zámená TEN, TÁ, TO, TIE a pripevnia na paličky. Učiteľ menuje veci, žiaci majú zdvihnúť správnu kartičku podľa rodu jednotlivých vecí. Napríklad pri podstatných menách *stôl* – modrú kartičku, *tabuľa* – červenú kartičku, *auto* – zelenú tkartičku, *peniaze* – žltú kartičku.

Vhodné cvičenie na určovanie rodu podstatných mien sú aj cvičenia, pri ktorých majú žiaci hľadať obrázky zo ŽO a zaradiť ich podľa rodov napr. do *tašiek,* ktoré môžeme zo začiatku označiť farbami (môžu obrázky do nich nakresliť alebo napísať). Napríklad: do tašky *Ten* – obväz, balón,… taška *Tá* – taška, váza,… taška *To* – auto, jablko…

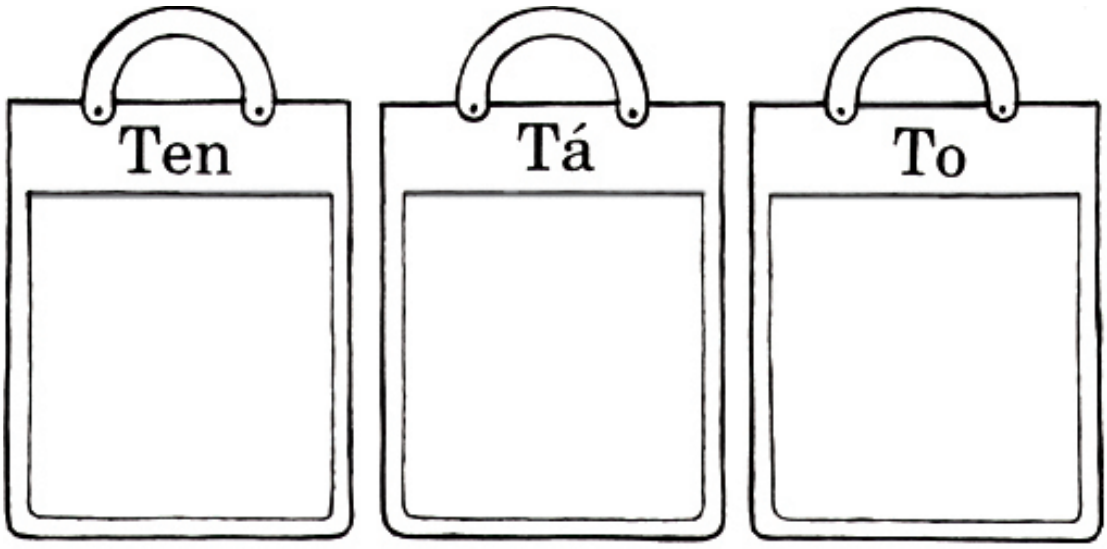

Napríklad v nasledujúcich cvičeniach žiaci určujú rod podstatných mien tiež farbami.

Hra: Vyfarbi ovocie

Žiaci majú za úlohu vyfarbiť bobule hrozna na základe rodu podstatných mien (ovocia). Pozadie slivky bude červené, pozadie hrozna bude zelené, pozadie banánu bude modré atď.

Hra: Vymaľuj zvieratá podľa rodu

Hra prebieha podľa pravidiel hry „Človek, nehnevaj sa“. Žiakov rozdelíme do skupín, maximálny počet je 4. Skupina môže postupovať iba vtedy, ak niekto z nej vie pomenovať dané zviera (neskôr vlastnosť alebo činnosť zvieraťa).

Pri riešení nasledujúceho cvičenia žiaci hľadajú slová, ktoré majú vyhovovať viacerým požiadavkám:

Pri určovaní rodu podstatných mien žiaci vychádzajú z ukončovania slov. Podstatné mená mužského rodu sa najčastejšie končia spoluhláskou, ženského rodu samohláskou „a“, stredného rodu samohláskami „o, e, ie“. Slová, ktoré majú iné ukončenie, žiaci nakreslia (nalepia) do tabuľky.

TEN	TÁ	TO

Hra: Malý škriatok Pumukli

Na magnetickú tabuľu nakreslíme tašky podľa rodov. Do tašiek rozložíme obrázky. Pumukli obrázky pomiešal. Žiaci majú za úlohu dať obrázky na správne miesto.

Hra: Na učiteľa

Učiteľ nakreslí na tabuľu jednu postavu zo ŽO a umiestni do nej rôzne obrázky. Deti vystupujú teraz ako učitelia, kontrolujú obrázok na tabuli. Keď sú predmety umiestnené správne, nakreslia postave veselé ústa, keď nie, tak smutné.

b) Pomenovanie činnosti osôb, zvierat

Čo robí Katka? *Katka číta, korčuľuje sa, oblieka sa, oberá jablká, kreslí kružidlom, prechádza sa pri jazere, sadí kvety.…* Čo robí kohút? *Kohút kikiríka.* Čo robí pes? *Pes šteká.* Čo robí kôň? *Kôň behá.*

Pri nácviku pomenovania činností je možné využiť nasledovnú pomôcku.

Žiaci vyfarbia obrázky. Spárujú činnosti s obrázkami. Hľadajú obrázky s uvedenými činnosťami na ŽO. Príklad: *Cecília miesi cesto. Hubert vylupuje hrach. Anka klepe mäso. Ruženka čistí mrkvu. Miloš melie mak. Ondrej drhne dlážku v kúpeľni.*

c) Pomenovanie vlastností osôb, zvierat a vecí

Aký/Aká/Aké je...?

Miloš je usilovný. Katka je usmievavá. Ruženka je milá. Ivica je veselá. Kohút je farebný. Lietadlo je rýchle. Myš je malá. Torta je sladká.

Pri nácviku pomenovania vlastností je možné využiť nasledovnú pomôcku. Žiaci vyfarbia obrázky. Čísla protikladov dopíšu do okien. Hľadajú obrázky s uvedenými vlastnosťami na ŽO.

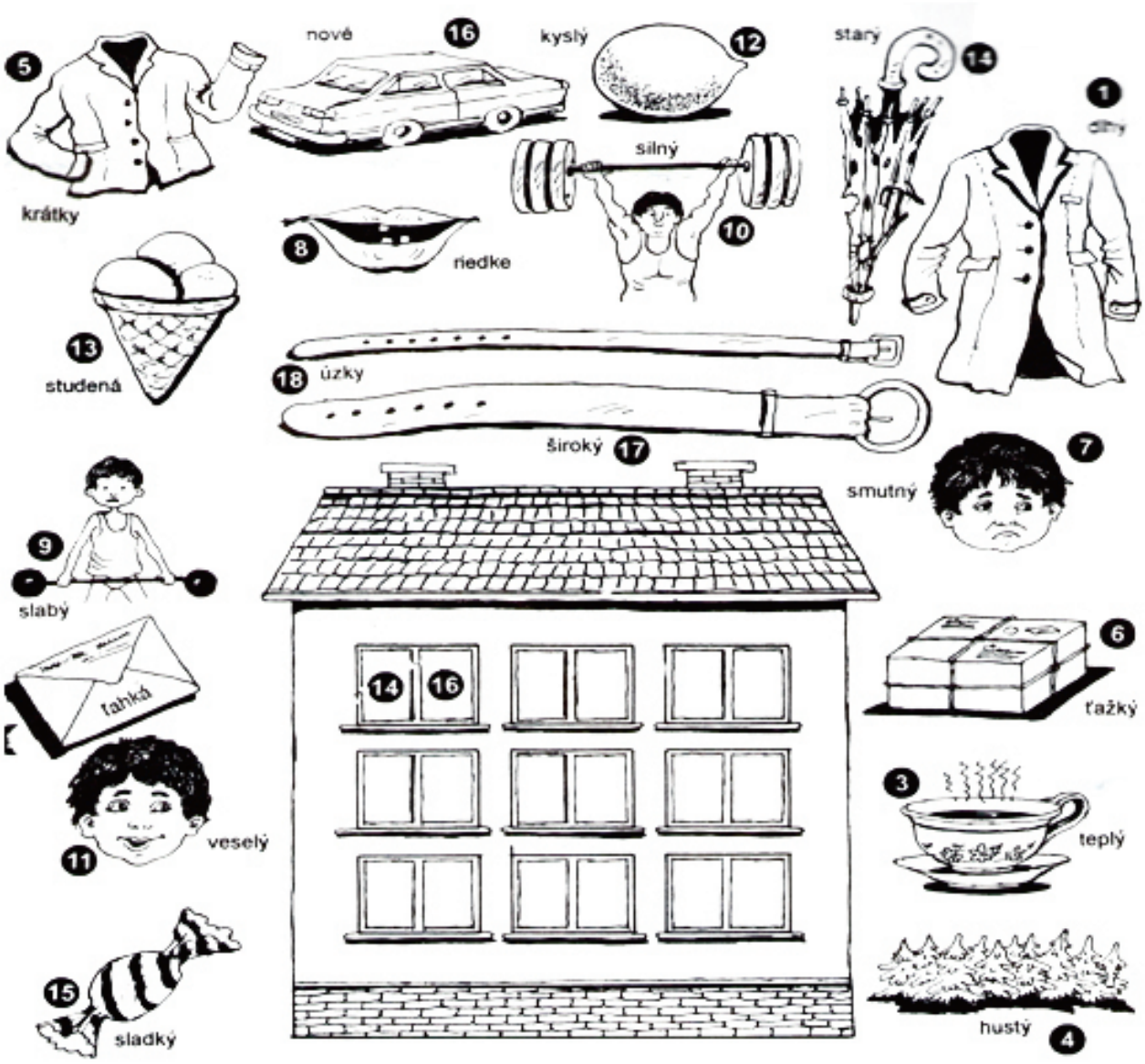

Napríklad: *Torta je sladká. Čaj je teplý. Nanuk je studený. Lev je silný. Milošove vlasy sú husté. Perie je ľahké. Balík je ťažký. …*

Slovné spojenia

1. **Podmet – slovesný prísudok – príslovkové určenie miesta, času, spôsobu**
   Kde číta Anka? Anka číta v škole.
   Kde je jablko? Jablko je na stole.
   Kde cestuje Vratko? Vratko cestuje k starým rodičom.
   Kde pláva žralok? Žralok pláva v oceáne.
   Kde pláva Evka? Evka pláva v bazéne.
   Kedy raňajkuje Vratko? Vratko raňajkuje o siedmej.
   Kedy hrá Gabriel futbal? Gabriel hrá futbal poobede.
   Kedy pozerá Ivica televízor? Ivica pozerá televízor večer o siedmej. atď.
   Ako kreslí Cecília? Cecília kreslí pekne.
   Ako jazdí na koni Ondrej? Ondrej jazdí na koni šikovne.
   Ako beží lev? Lev beží rýchlo.
2. **Podmet – prísudok – priamy predmet**
   Čo pečie Anka? Anka pečie vianočku.
   Čo kupuje Bohuš? Bohuš kupuje balón.
   Čo dostal na Vianoce Dušan? Dušan dostal na Vianoce ďalekohľad.
   Čo daruje Evka Gabrielovi? Evka daruje Gabrielovi psa.
   Čo pozerá Ivica v televízore? Ivica pozerá rozprávku.
3. **Podmet– prísudok vyjadrený slovesom „mať“ – predmet**
   Čo má Katka? Katka má kabát.
   Čo má Lenka? Lenka má list.
   Čo má oblečené Miloš? Miloš má oblečené montérky.
   Čo má na hlave Gabriel? Gabriel má šiltovku.
   Čo má vo vlasoch Ruženka? Ruženka má čelenku.
   Čo má v taške Slávka? Slávka má v taške šaty a slnečné okuliare.
   Čo má na torte Tomáš? Tomáš má na torte sviečky.
4. **Podmet – prísudok – prívlastkom rozvitý priamy predmet**
   Čo kupuje Vratko? Vratko kupuje drevený váľok.
   Čo daruje Tomáš? Tomáš daruje ružové tulipány.
   Čo si oblečie Katka? Katka si oblečie červený kabát.
   Čo kreslí Cecília? Cecília kreslí čierne černice.
   Čo si obuje Cecília. Cecília si obuje červené čižmy?
   Čo sadí Ruženka? Ruženka sadí červené ruže.
   Koľko eúr má Anka? Anka má štyri eurá atď.

- **TVORÍ OKREM JEDNODUCHÝCH ROZVITÝCH OZNAMOVACÍCH VIET AJ JEDNODUCHÉ SÚVETIA NA ZÁKLADE VZOROVÝCH VIET**

Kto čo robí v lete a v zime? Anka v lete zbiera kvety a dá ich do vázy a v zime sa sánkuje. Dušan v lete pozerá hviezdy ďalekohľadom a v zime rúbe drevo.

- **TVORÍ VETY NA ZÁKLADE PRÍKLADOV ALEBO ZA POMOCI OTÁZKY**

Čo robí Gabriel?
Kto má gitaru?
Kde bola Katka v pondelok?
Aká je Katkina kabelka?
Čí je červený motocykel?
S kým cestuje Anka k starým rodičom?
Čo má Anka v taške?
Kde dá Ruženka ceruzku?
Čo sa stalo Hubertovi?
Čo má oblečené Ruženka?
Čo má obuté Slávka?

- **APLIKUJE VETNÉ MODELY OSVOJENÉ V PRVÝCH TROCH ROČNÍKOCH PRI TVORBE OPYTOVACÍCH VIET**

Ako sa volá žiak/žiačka?
Je to chlapec/dievča?
Aké je auto?
Čo robí Ivica?

- **APLIKUJE VETNÉ MODELY OSVOJENÉ V PRVÝCH TROCH ROČNÍKOCH PRI VYJADROVANÍ NEGÁCIE**

Čo nemá rada Slávka? Slávka nemá rada zimu.
Čo nevie Tomáš? Tomáš nevie hrať futbal.
Čo nemá rád Vratko? Vratko nemá rád praženicu.
Čoho sa nebojí Hubert? Hubert sa nebojí hada. atď.

- **DOKÁŽE NA ZÁKLADE VZOROVÝCH VIET DÁVAŤ POKYNY (POUŽÍVA ROZKAZOVACÍ SPÔSOB)**

Vratko povysávaj v detskej izbe!
Tomáš upeč tortu!
Slávka umy šálku!
Ruženka obleč si pulóver!
Miloš zavolaj otcovi!

- **POMENÚVA ČINNOSTI VZŤAHUJÚCE SA NA 3. OSOBU JEDNOTNÉHO A MNOŽNÉHO ČÍSLA**

Miloš telefonuje.
Lenka sa lyžuje.
Ivica a Gabriel hrajú na hudobnom nástroji.
Hubert a Katka nakupujú v obchode.
Miloš a Ruženka išli na výlet.
Hubert a Gašpar športujú.
Ondrej a Tomáš idú do ZOO.

- **POUŽÍVA GRAMATICKÉ KATEGÓRIE NAJFREKVENTOVANEJŠÍCH PODSTATNÝCH A PRÍDAVNÝCH MIEN**

Gramatické kategórie sa nacvičujú pomocou postáv. Učiteľ nakreslí pomôcku na tabuľu alebo ju vyvesí v triede. Učiteľ dopíše koncovky do postáv podľa precvičenej gramatickej kategórie. Napríklad pri tvorení privlastňovacích prídavných mien:

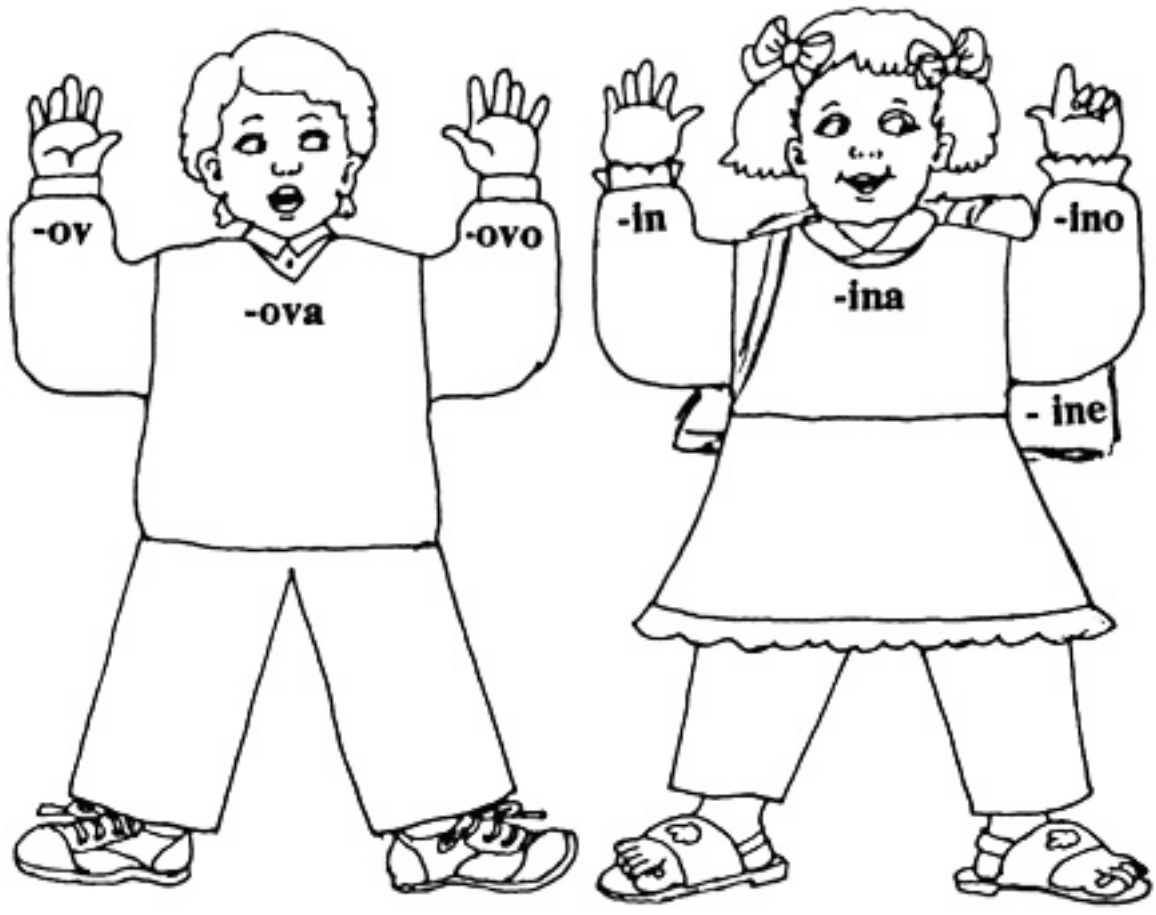

Do postavy nakresli obrázky zo ŽO, napríklad:
- do chlapčenskej postavy: balón, hviezdu, okno, tulipán, vedro, zubnú pastu, husle,
- do dievčenskej postavy: snehuliaka, vázu, cukrík, ceruzku, slnko, rukavice.

Učiteľ (ukazuje na ŽO)	**Žiaci**
To je balón.	
Kto má balón?	Bohuš má balón.
Čí je ten balón?	To je Bohušov balón.
To je hviezda.	
Kto má hviezdu?	Gabriel má hviezdu.
Čia je hviezda?	To je Gabrielova hviezda.
Deti hľadajú odpovede na ďalšie otázky.	
Čo ste počuli na konci slova?	
-ov, -ova, -ovo, -ove	
Učiteľ ukazuje na ŽO snehuliaka a hovorí:	
To je snehuliak.	
Kto má snehuliaka?	Slávka má snehuliaka.
Čí je ten snehuliak?	To je Slávkin snehuliak.
To je ceruzka.	
Kto má ceruzku?	Katka má ceruzku.
Čia je tá ceruzka?	To je Katkina ceruzka.
To sú rukavice.	
Kto má rukavice?	Ruženka má rukavice.
Čie sú rukavice?	To sú Ruženkine rukavice.
Čo ste počuli na konci slova?	
-in, - ina, -ino, -ine	

Pomocou pomôcky žiaci tvoria ďalšie vety. Šikovnejší žiaci môžu dávať otázky ostatným. Napríklad: To je Tomášov tanier, Tomášova tenisová raketa, Tomášovo tričko. To sú Tomášove topánky. To je Slávkin sušič na vlasy, Slávkina šálka, Slávkino švihadlo. To sú Slávkine šaty.

Na nácvik privlastňovacích prídavných mien sú vhodné aj nasledovné cvičenia:

Hra: Čarovný oblak

Na tabuľu nakreslíme *čarovný* oblak a doň veci zo ŽO tak, aby bolo vidno len ich polovicu. Učiteľ povie báseň (neskôr aj žiaci): *Čí je kabát?*

Čí je kabát?
Čí je stôl?
To je môj?
Alebo tvoj?
To je Katkin?
Tomášov?
Uhádnite z oblakov!

Žiaci na základe pomôcky (postavy s koncovkami) tvoria vety.

Komu patria skryté veci v oblaku a aké sú?

Bohušov banán je žltý. Milošov motýľ je ružový. Zdenkova žirafa je vysoká. Zdenkov žralok pláva v oceáne. Katkin kvet je voňavý. Tomášova torta je sladká. Zdenkova zmrzlina je studená. Ankine auto sa pokazilo.
Ak vie žiak správne odpovedať, príde k tabuli a vymaľuje pomenovaný obraz.

Na nácvik privlastňovacích prídavných mien sú vhodné aj nasledovné cvičenia:

Na šnúre visia šaty našich kamarátov.
Komu patria a akej sú farby? Vymaľuj ich.

Pri nácviku množného čísla podstatných mien mužského rodu (neživotné a zvieracie) sa môže využívať pomôcka (IT).

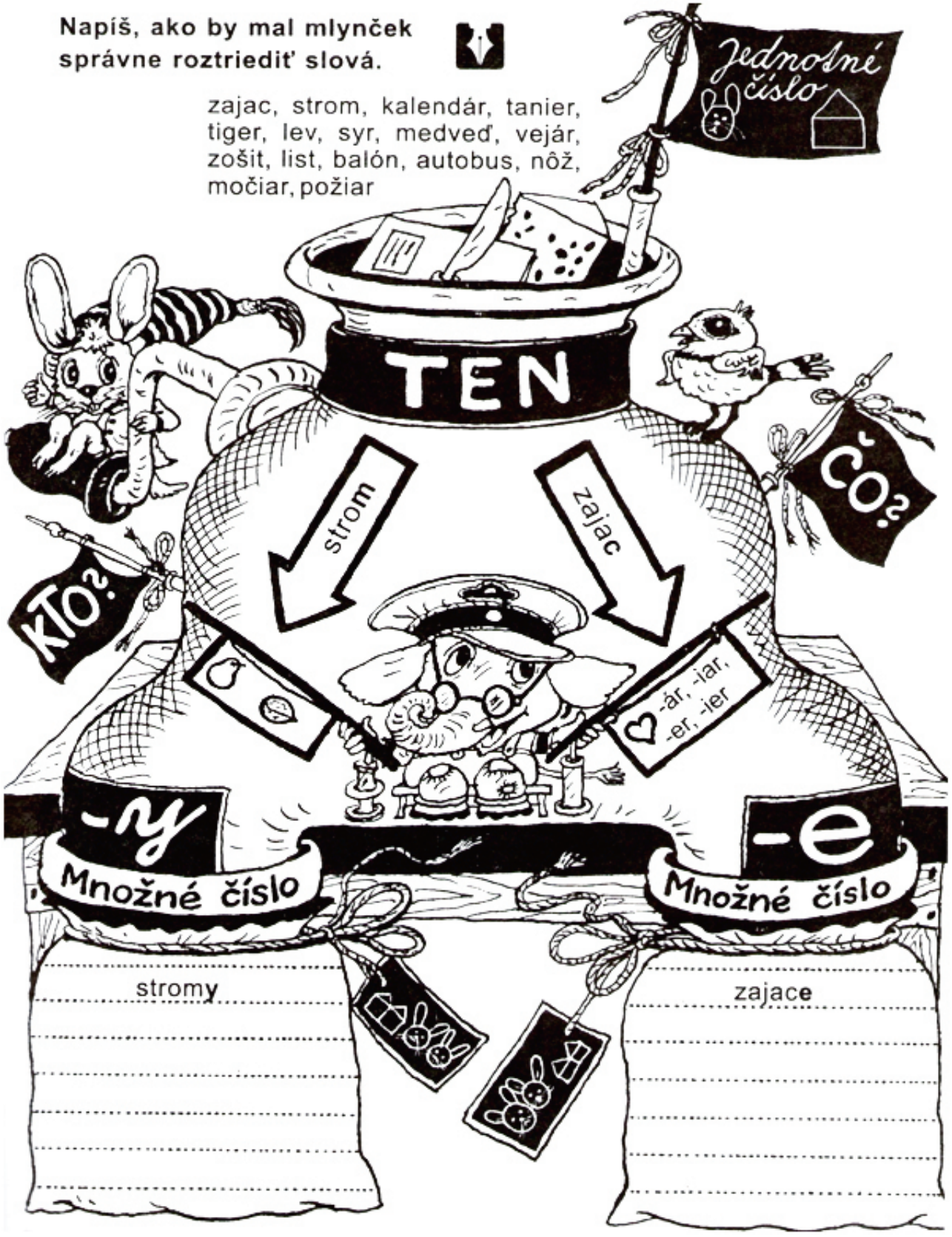

Pomocou „mlynčeka“ vymenujú niekoľko vecí zo ŽO. Napríklad jogurty, ježe, lieky, lekváre, motýle atď.

Pri nácviku množného čísla podstatných mien mužského rodu (životné) môžeme využívať nasledovnú pomôcku (IT).

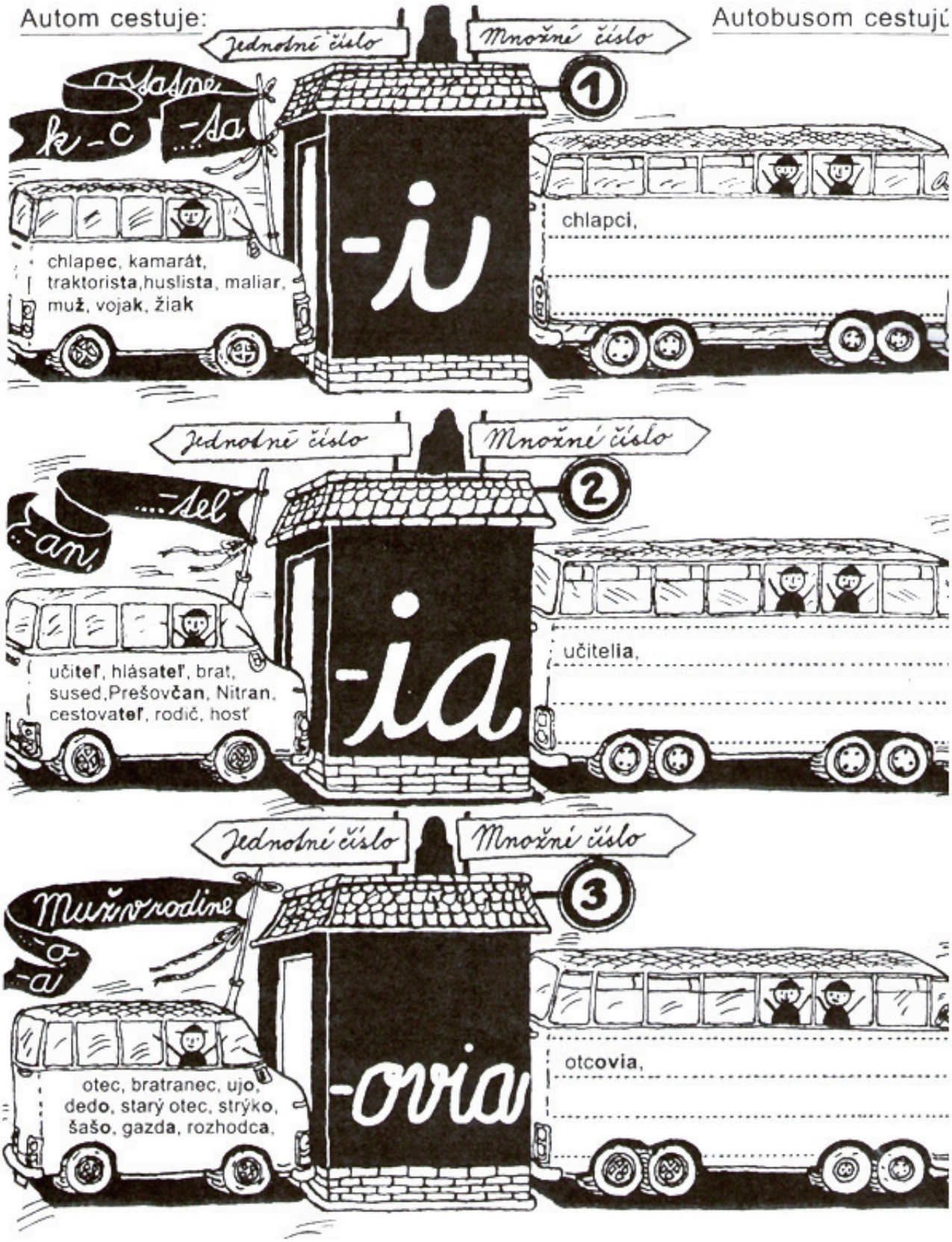

Pri nácviku množného čísla podstatných mien ženského rodu môžeme využívať nasledovnú pomôcku (IT).

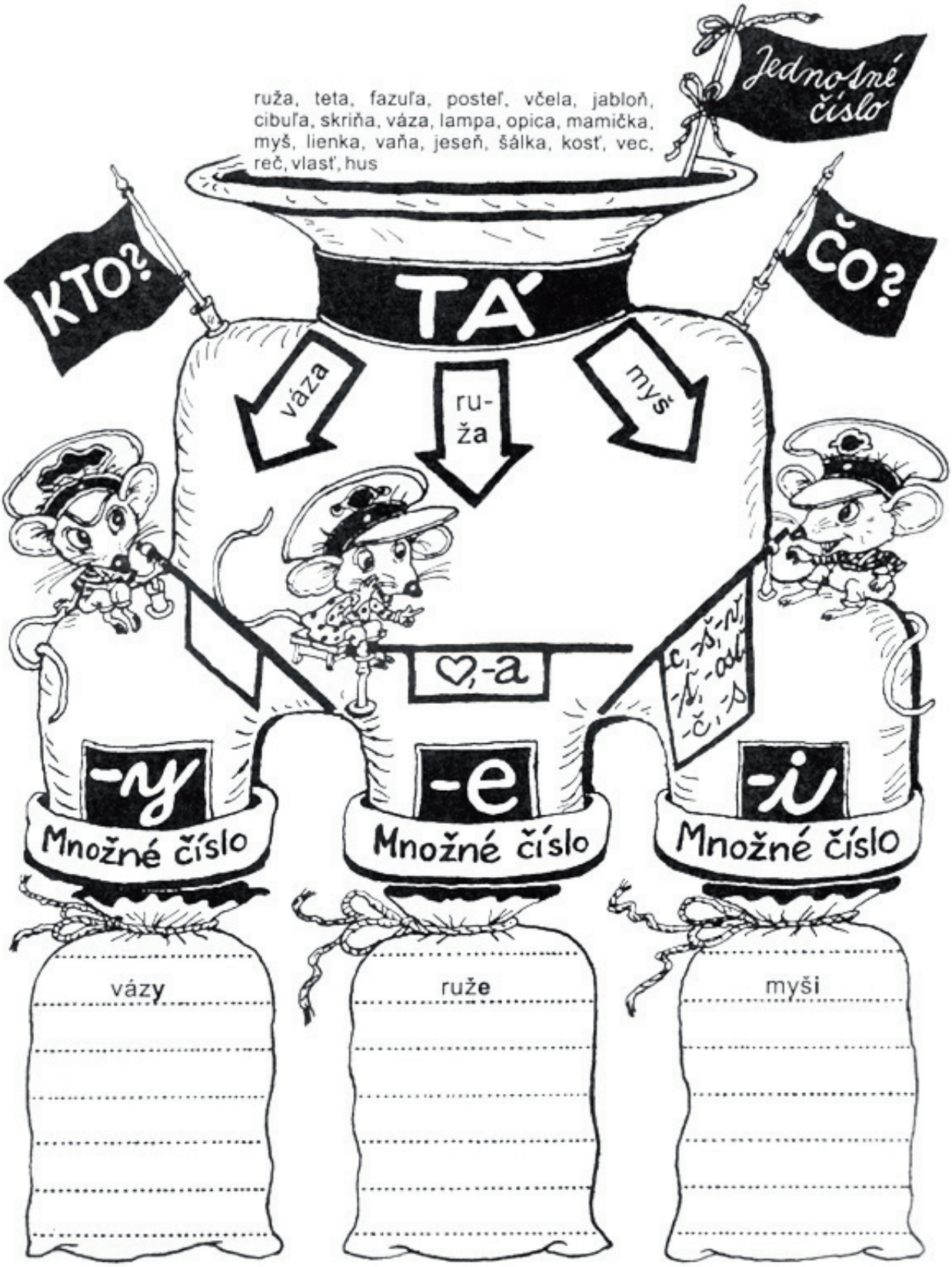

Pomocou „mlynčeka“ vymenujú niekoľko vecí aj zo ŽO. Napríklad ceruzky, černice, čučoriedky, nite, garáže, jablone atď.

Pri nácviku množného čísla podstatných mien ženského rodu môžeme využívať nasledovnú pomôcku (IT).

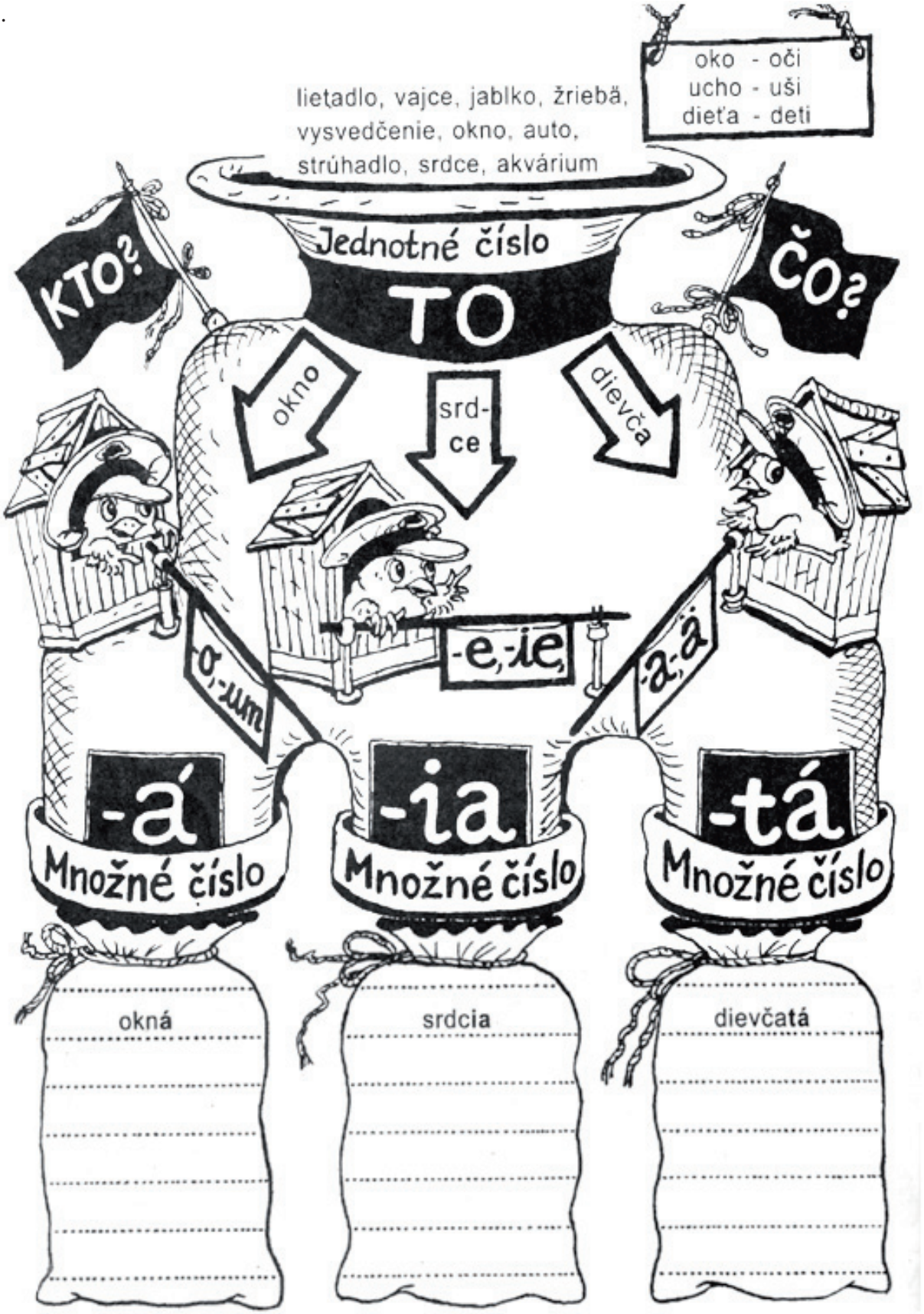

Pomocou „mlynčeka“ vymenujú niekoľko vecí aj zo ŽO. Napríklad švihadlá, tielka, teliatka, vysvedčenia, žriebätá, akvária, čísla atď.

➢ SAMOSTATNE TVORÍ A POUŽÍVA PRÍTOMNÝ ČAS SLOVIES (IT)

Čo robí?	Čo robia?
oberá	oberajú

Čo robí?	Čo robia?
nesie	nesú

Čo robí?	Čo robia?
varí	varia

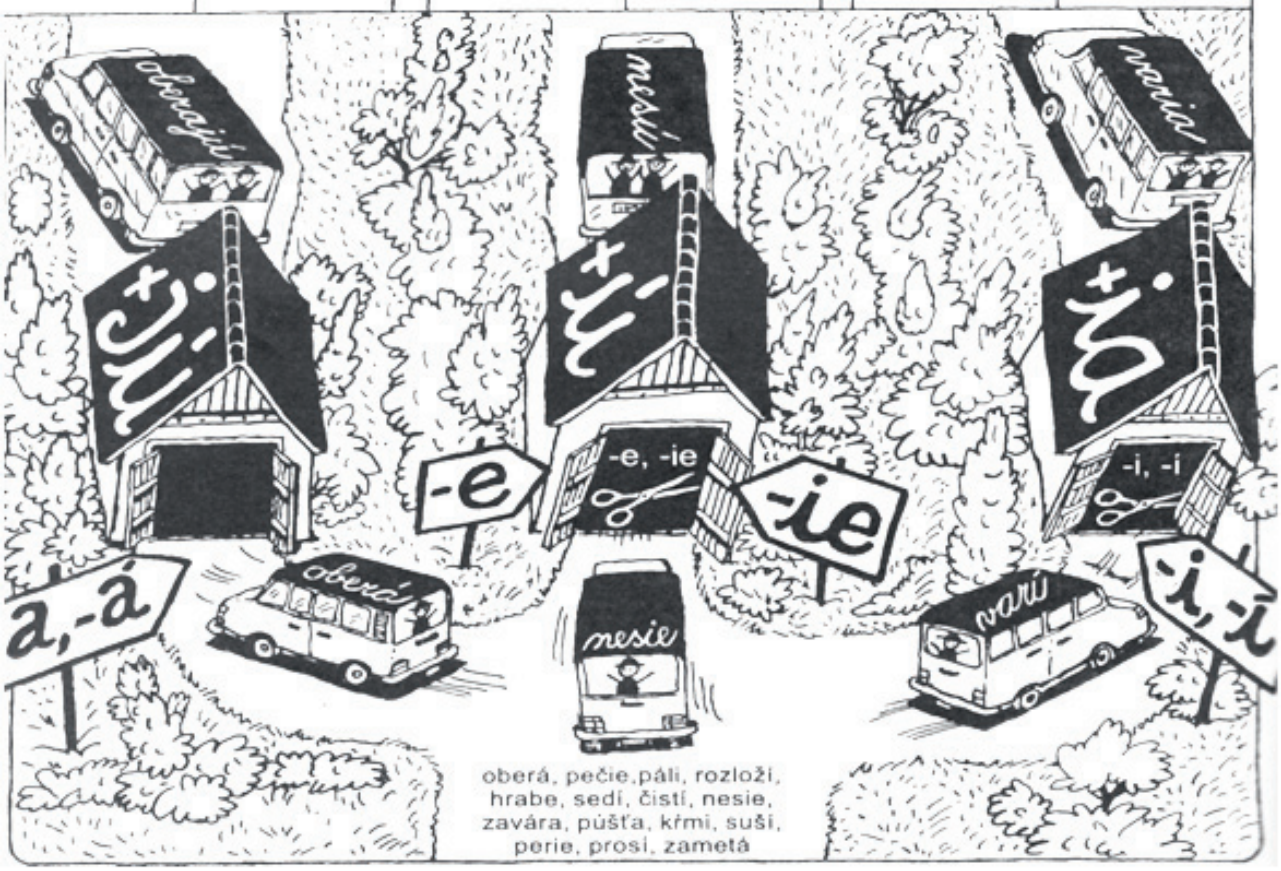

Pomocou pomôcky tvorí vety zo ŽO:

Katka sa korčuľuje, oblečie si kabát, kupuje jogurt, oberá jablko, sadí kvet…

Lenka varí lekvár, tancuje, cestuje lietadlom, lyžuje sa, je lyžicou, kĺže sa…

Miloš telefonuje, kupuje maslo, umyje si ruky mydlom, jazdí na motorke…

➢ SAMOSTATNE POUŽÍVA PRÍTOMNÝ, MINULÝ A BUDÚCI ČAS SLOVIES

Príklad: *Čo robili naši kamaráti včera, čo robia teraz a čo budú robiť zajtra?*

Miloš včera jazdil na motorke, dnes sa kúpe v mori, zajtra bude kopať v záhrade.

Ondrej včera maľoval obraz, dnes sadí reďkovku, zajtra bude umývať okno.

Ruženka včera nakupovala v obchode, dnes píše na počítači, zajtra bude polievať ruže.

Čo robili naši kamaráti včera v pondelok, čo robia dnes (v utorok) a čo budú robiť zajtra (v stredu)?
Nataša v pondelok kupovala nanuk, dnes perie, v stredu bude písať do notesa.

Nasledovné cvičenie vhodné na nácvik časovania slovies.

Žiaci najprv tvoria vety o včeličke, potom tvoria vety zo ŽO.

Učiteľ	Žiaci
Kto pral v pondelok?	*Anka prala v pondelok.*
Kto žehlil v utorok?	*Zdenko žehlil v utorok.*
Kto piekol v stredu?	*Tomáš piekol v stredu tortu.*
Kto vysával vo štvrtok?	*Vratko vysával vo štvrtok.*
Kto polieval kvety v piatok?	*Katka polievala kvety v piatok.*
Kto varil v sobotu?	*Anka varila v sobotu.*
Kto čítal v nedeľu?	*Katka čítala knihu, Nataša čítala noviny.*
Kto bude prať v pondelok?	*Anka bude prať v pondelok.*

Čo robili naši kamaráti cez zimné prázdniny?
Katka sa korčuľovala.
Ondrej hral na husliach.
Ruženka urobila retiazku mame na Vianoce.
Čo budú robiť naši kamaráti cez letné prázdniny?
Ondrej sa bude kúpať na kúpalisku.
Ivica sa bude hrať na ihrisku.
Hubert bude počúvať hudbu.

➢ **SAMOSTATNE POUŽÍVA PRÍTOMNÝ, MINULÝ A BUDÚCI ČAS SLOVESA MAŤ**

Kto má narodeniny/meniny dnes?

Kto mal/a narodeniny/meniny včera (minulý mesiac)?

Kto bude mať narodeniny/meniny zajtra (nasledujúci mesiac)?

Kto mal úraz?

➢ **SAMOSTATNE POUŽÍVA NAJFREKVENTOVANEJŠIE PREDLOŽKOVÉ VÄZBY**

Kde dajú naši kamaráti svoje veci?

Anka dá obväz do škatule. Anka dá hrniec na sporák. Anka dá peniaze do peňaženky. Anka dá bábiku na posteľ.

Bohuš dá bubon na policu. Bohuš dá botasky do skrine.

Kde majú naši kamaráti svoje veci?

Bohuš má basketbalovú loptu v kúte.

Cecília má čokoládu v taške. Cecília má čelo v puzdre.

Ivica má syr v chladničke. Ivica má televízor na stole.

Katka má kolieskové korčule pod stolom.

Lenka má lampu nad písacím stolom.

Gabriel má futbal za skriňou.

Od koho dostali naši kamaráti niečo?

Ivica dostala od starých rodičov bicykel. Ivica dostala od Lenky pravítko.

Katka dostala od otca kladivo.

➢ **POUŽÍVA ČÍSLOVKY V SPOJENÍ S PODSTATNÝM MENOM**

Pri nácviku čísloviek v spojení s podstatným menom využívame tiež postavu zo ŽO. Postavu nakreslíme na tabuľu alebo vyvesíme v triede a pomocou nej tvoríme slovné spojenia zo ŽO.

Učiteľ	Žiak
Čo je na ŽO v počte jeden?	Jeden obväz, jeden autobus, jeden agát, jeden sporák, jeden snehuliak, jeden balón atď.
Čo je na ŽO v počte jedna?	Jedna taška, jedna váza, jedna bábika, jedna vianočka, jedna bábovka atď.
Čo je na ŽO v počte jedno?	Jedno auto, jedno jablko, jedno akvárium, jedno bábkové divadlo atď.
Čo je na ŽO v počte jedny?	Jedny sánky, jedny botasky, jedny baganče atď.
Hľadajte čo a koľko majú naši kamaráti na ŽO?	Cecília má jeden citrón, jednu ceruzku, jedno čelo, jedny čižmy. Evka má jeden hrebeň, jednu sviečku, jedno lepidlo a jedny dvere. Hubert má jeden suchár, jednu hrušku, jedno hniezdo a jedny hodinky.

Podobne postupujeme aj pri číslovke **dva.** Upozorňujeme žiakov, že pri mužskom rode rozlíšime dva tvary: pri životných podstatných menách používame číslovku dvaja a pri neživotných číslovku dva.

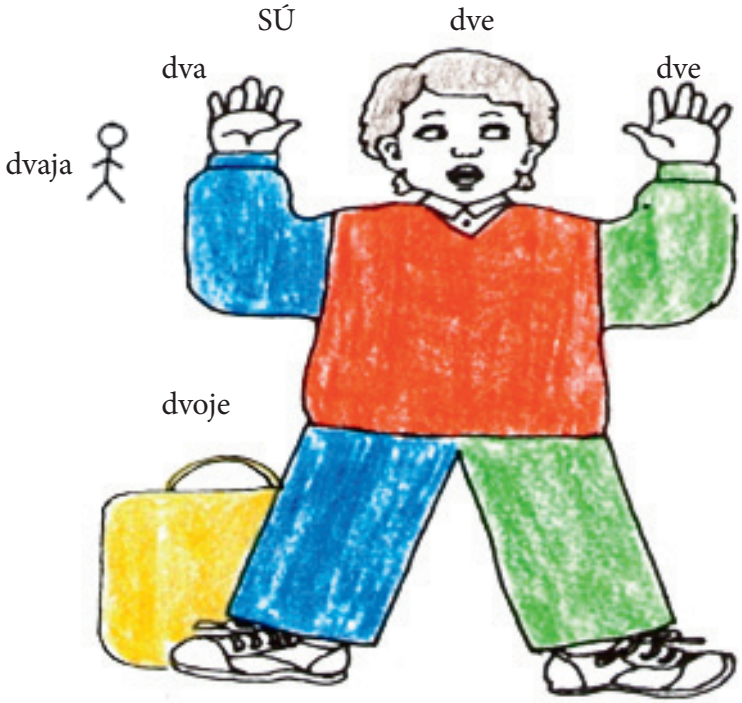

Učiteľ	Žiak
Čo je na ŽO v počte dva?	Dva obväzy, dva autobusy, dva sporáky, dva balóny atď.
Čo je na ŽO v počte dve?	Dve tašky, dve vázy, dve bábiky, dve vianočky, dve bábovky atď.
Čo je na ŽO v počte dve?	Dve autá, dve jablká, dve akváriá, dve bábkové divadlá atď.
Čo je na ŽO dvoje?	Dvoje sánky, dvoje botasky, dvoje baganče atď.
Hľadajte čo a koľko majú naši kamaráti na ŽO?	Cecília má dva citróny, dve ceruzky, dve čelá, dvoje čižmy.

Na nácvik čísloviek môže poslúžiť nasledovná učebná pomôcka. Žiaci pomocou učiteľa postupne vyplnia tabuľku. Vyplnenú tabuľku využívajú spolu so ŽO. Napríklad:

Učiteľ	Žiaci
Čo je na ŽO v počte jeden?	Je jeden autobus. Je jedna retiazka. Je jedno auto. Sú jedny sánky.
Čo je na ŽO v počte dve?	Sú dve náplasti. Sú dva taniere.
Čo je na ŽO v počte?	Je päť balónov.
Koľko žiakov je na ŽO?	Na ŽO je deväť žiakov.
Koľko žiačok je na ŽO?	Na ŽO je deväť žiačok.
Koľko hnedovlasých chlapcov je na ŽO?	Na ŽO sú traja hnedovlasí chlapci.
Koľko ryšavých dievčat je na ŽO?	Na ŽO sú dve ryšavé dievčatá.
Koľko čiernovlasých chlapcov je na ŽO?	Na ŽO sú traja čiernovlasí chlapci.

Pri nácviku čísel používame vlastnoručne vyrobenú pomôcku (palicu s číslami).
Pomôcka: Na dva konce dlhej palice upevníme výkres. Na jednu stranu výkresu napíšeme číslo 1, na druhú 3, na druhom konci palice sú upevnené čísla 2 a 5. Ukazujeme na rôzne predmety na ŽO, deti majú spojiť akuzatív čísel s podstatným menom, napr. tri hrušky, päť jabĺk atď.
Ďalšie cvičenia na nácvik čísloviek v spojení s podstatným menom sú uvedené v kapitole 11: Ďalšie využitie PEXESO kartičiek.

➢ APLIKUJE VETNÉ MODELY PRI TVORBE JEDNODUCHÉHO DIALÓGU

Činnostné vyučovanie vyžaduje aktivitu žiaka, jeho myslenie a tvorivosť. Základom aktivity žiaka je jeho samostatná činnosť, počas ktorej má dostatočný priestor na premýšľanie a riešenie problémov. Aktivita je základnou jednotkou každej vyučovacej hodiny. Za aktivitu považujeme činnosť, ktorú vykonáva čo najväčší počet žiakov v triede v rovnakom čase, ktorá má cieľ, výstup a spätnú väzbu (Scrivener 2005, s. 41).
Aktivita umožňuje žiakom samostatne používať jazyk alebo s ním pracovať, prispieva k rozvoju osobnosti žiaka a najmä jeho afektívnych zručností a motivácie, kladne vplýva aj na rozvoj kognitívnych zručností žiaka (tvorivosť, hodnotiace myslenie), umožňuje samostatné riešenie rôznych úloh. Tvorivý žiak používa jazyk v autentických situáciách na vyjadrovanie vlastných myšlienok, názorov. Okrem toho aktivizácia žiaka prispieva aj k jeho socializácii, pretože žiak sa musí naučiť kooperovať, počúvať názory iných a tolerovať ich.
Špecifickým cieľom aktivít, ktoré sú charakterizované ako prevažne autentické, je nácvik cieľovej jazykovej štruktúry, ale časť jazyka, ktorú žiaci produkujú, je voľná, čo umožňuje žiakom voľnejšie aplikovať získané vedomosti. Ich výhodou je, že umožňujú veľmi dobre a pomerne jednoducho diferencovať žiakov podľa ich jazykovej úrovne.
Napríklad, ak žiaci majú za úlohu navzájom sa pýtať: *Čo budeš robiť dnes poobede?* – jeden z nich produkuje jazyk, ktorý je úplne kontrolovaný, pretože len opakuje dané otázky. Dá sa predpokladať, že ak otázku zopakuje pri práci vo dvojici niekoľkokrát, tak si ju lepšie zapamätá a upevní, najmä za predpokladu, že otázky kladie spamäti a nečíta ich. Druhý žiak, ktorý na otázky odpovedá, však produkuje jazyk, ktorý je spontánny, nepredvídateľný a pomocou ktorého hovorí o svojom vlastnom živote. Ide teda o náznak skutočnej komunikácie. Slovnú zásobu a jazykové štruktúry, ktoré žiak potrebuje pri tvorbe dialógov, obvykle určí učiteľ a závisí od žiaka, do akej miery sa ich bude pridŕžať. Aktivity ponúkajú priestor na to, aby každý žiak pracoval vo vlastnom tempe a zažil úspech.

Hranie rolí

Hranie rolí je metóda, pri ktorej mladí ľudia zastupujú svojím správaním fiktívne osoby alebo javy, pričom v rôznej miere môžu hrať seba samých. Mladí ľudia si takto vyskúšajú rôzne spôsoby správania a formulujú praktické odporúčania na riešenie takýchto situácií v reálnych podmienkach. (Dubec 2007)

UKÁŽKY NA TVORBU DIALÓGOV

Hravá zoznamka

Učiteľ pripevní každému žiakov na chrbát meno jednej postavy zo ŽO. Dostanú 1 balón, nafúknu ho a zaviažu. Každý žiak dostane hrubú fixku. Potom žiaci postupujú k ostatným, dávajú im otázky a odpovede napíšu na balóny. Ich úlohou je prečítať, čo je už na balóne napísané a na základe toho dávať ďalšie otázky, napríklad:

- Som chlapec? – Nie, si dievča (napíše na balón *dievča*)
- Mám hnedé vlasy? – Áno (napíše – *hnedé vlasy*)
- Mám rada šport? – Áno, rada... (napíše – *šport*)

Na každom balóne má byť 5 poznámok. Na konci hry na základe odpovedí majú žiaci uhádnuť mená postáv a napísať ich na balón.

Hra: Zahraj si situáciu!

Učiteľ rozdelí žiakov do A a B skupiny. Každý žiak zo skupiny A dostane lístok s opisom 20 situácií. Žiaci zo skupiny B dostanú druhý lístok s ďalšími 20 situáciami. Učiteľ určí dvojice žiakov zo skupiny A a B. Žiaci pomenujú číslo z listiny druhého a majú si zahrať situáciu, napríklad:

1. Si v obchode a nenájdeš cukor.
2. Chceš pozvať kamaráta na obed.
3. Si v autobuse, ktorý je plný ľudí, a chceš uvoľniť svoje miesto staršej osobe atď.

Hra: Pizza game

K hre potrebujeme kartóny s rozmermi približne ako pizza, farebné ceruzky.

1. Učiteľ spolu so žiakmi pomenuje názvy potravín, ktoré už poznajú a ktoré sa používajú na prípravu pizze: šunka, hríby, paradajky, ananás, olivy, kukurica, ryba, kečup... Žiaci ich napíšu na tabuľu.
2. Každý žiak dostane jeden kartón v tvare pizze a nakreslí naň 3 ľubovoľné druhy potravín z tabule, ktoré má najradšej.
3. Potom žiaci zisťujú, kto si „objednal" takú pizzu ako oni, pričom sa pýtajú: *Máš rád olivy/ananás...?*

Na konci hry sa vytvoria skupiny na základe toho, akú pizzu si vybrali a pomenujú, čo obsahuje (aké potraviny, ingrediencie) ich pizza. Spoločne môžu vymyslieť názov svojej pizze.

Hra: Ako sa volám?

Učiteľ vystrihne a urobí z výkresu čelenku, na ktorú napíše jedno meno zo živých obrázkov. Potom ju nasadí niektorému žiakovi na hlavu tak, aby si nemohol prečítať napísané meno. Žiak dáva otázky spolužiakom, pomocou ktorých sa snaží uhádnuť, „kto je? – ako sa volá?" (aké meno je napísané na čelenke). Na čelenke je napríklad meno Anka.

Otázky	Odpovede	Otázky	Odpovede
Som chlapec?	*Nie.*	**Mám hnedé vlasy?**	*Áno.*
Mám dlhé vlasy?	*Nie.*	**Mám rada jablko?**	*Áno.*
Mám polodlhé vlasy?	*Áno.*	**Moje meno je Anka?**	*Áno.*

Hra: Prosím ťa/vás, ako sa dostanem…

Učiteľ pripraví podobnú mapu, ako je na obrázku. Hra sa začína orientáciou v priestore. Žiaci majú pomenovať, čo kde je. Niektoré vety môžu písať na tabuľu. Napríklad: *Škola je pri parku.*

Na hru potrebujeme 2 – 3 šatky, klobúky (alebo kartičky s nápismi *ujo*, *teta*), malé auto, loptu . Štyria žiaci dostanú šatku alebo kartu s nápismi *ujo, teta*. Oni sú dospelí, treba im vykať. Žiaci sedia v kruhu. Jeden žiak hodí niekomu loptu a hovorí: *Prosím ťa/vás, ako sa dostanem na poštu?*

Druhý odpovedá a pýtajúci sa žiak pohybuje autíčkom na mape podľa príkazov opýtaného, pričom nahlas hovorí, čo robí. Napríklad:

Prosím ťa/vás, ako sa dostanem na poštu?	*Choď rovno, potom odboč doprava! Na pravej strane cesty nájdeš poštu.*
Je to ďaleko?	*Nie, je to celkom blízko.*
Ďakujem. Ahoj/Dovidenia!	*Ahoj!*
	Idem rovno. Odbočím doprava. Idem rovno. Pozerám sa na pravú stranu. Tu je pošta.

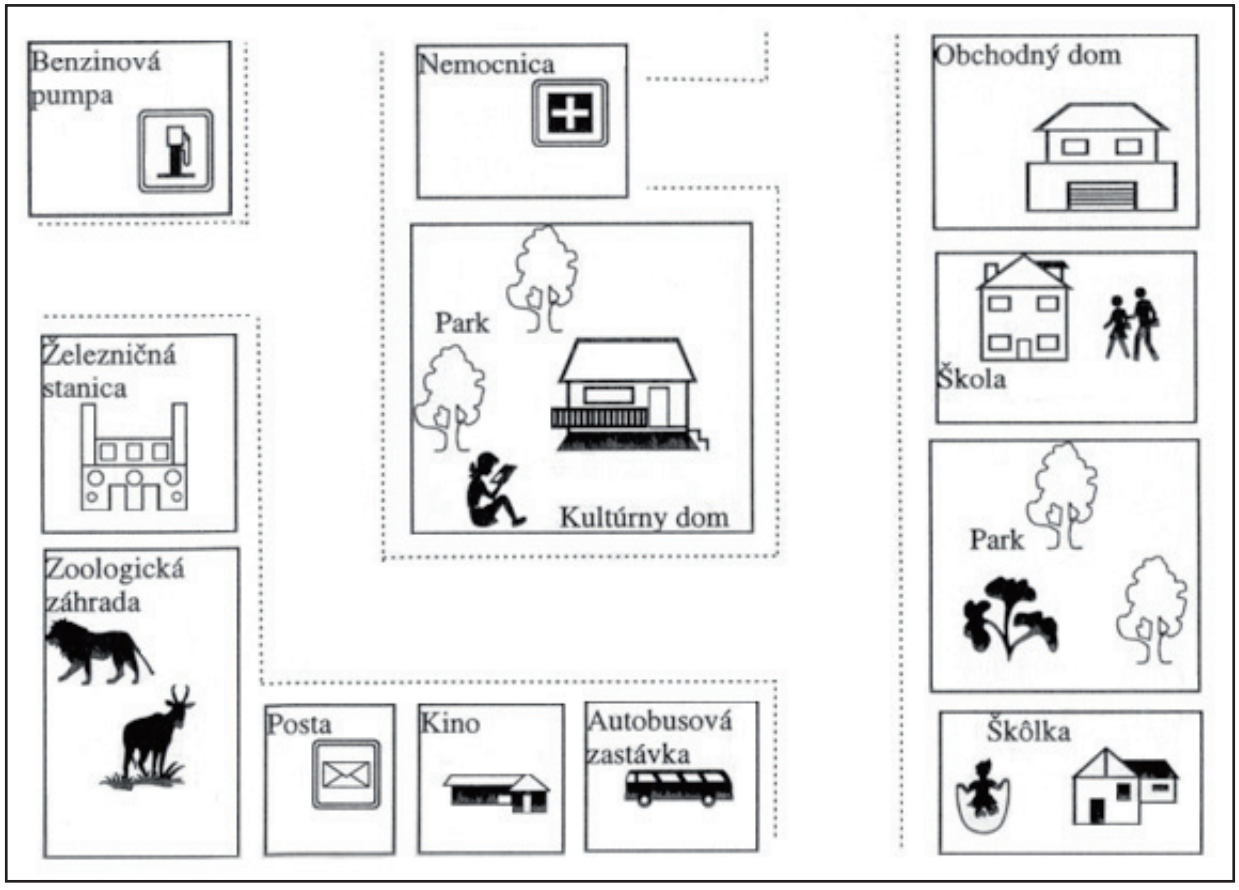

Hra: V reštaurácii

Učiteľ pripraví kartičky pre žiakov s nápismi čašník/čašníčka, hosť. Žiaci si vytiahnu kartičku a vžijú sa do roly postavy. Učiteľ im rozdá pomôcku (nasledujúce 2 obrázky). Čašníci dostanú jedálne lístky. Žiaci pomocou pomôcok zahrajú situačnú hru. Môžu pomocou učiteľa tvoriť aj iné vety. Na jedálnom lístku môžu uviesť aj ceny. Žiakom môžeme pripraviť obálky s peniazmi na hranie. Každý žiak (alebo otec, mama – keď sú v hre rodiny) dostane jednu obálku a môžu platiť s tými peniazmi.

krajec chleba

deci

dve deci

džúsu
minerálky
sódy
malinovky
mlieka

desať deka

pätnásť deka

dvadsať deka

salámy
šunky

jeden **kus**

dva

tri

štyri

kusy

päť **kusov**

jedna **porcia**

dve **porcie**

Čítaj a hovor.

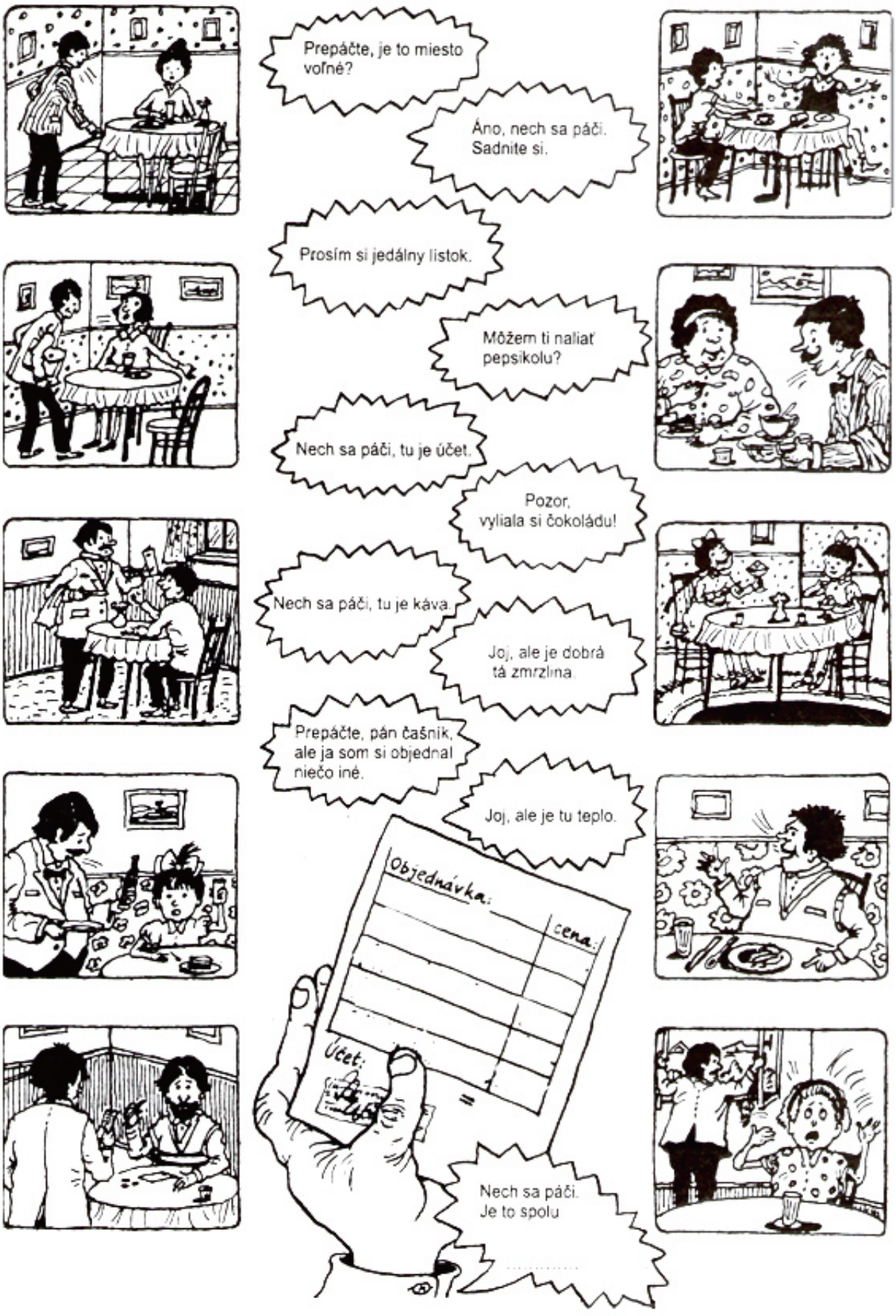
Prepáčte, je to miesto voľné?
Áno, nech sa páči. Sadnite si.
Prosím si jedálny lístok.
Môžem ti naliať pepsikolu?
Nech sa páči, tu je účet.
Pozor, vyliala si čokoládu!
Nech sa páči, tu je káva.
Joj, ale je dobrá tá zmrzlina.
Prepáčte, pán čašník, ale ja som si objednal niečo iné.
Joj, ale je tu teplo.
Objednávka:
cena:
Účet:
Nech sa páči. Je to spolu .....

Jedálny lístok

Predjedlá

Párky s horčicou
Šunka /10 dkg/
Saláma /10 dkg/
Sardinky
Hrianky
Vajce namäkko
Praženica
Volské oko

Polievky

Zeleninová polievka
Hovädzia polievka
Kuracia polievka
Fazuľová polievka
Rajčinová polievka
Šampiňonová polievka
Kapustová polievka
Šošovicová polievka

Hlavné jedlá

Pečené kurča
Vyprážaný bravčový rezeň
Maďarský guláš
Segedínsky guláš
Bryndzové halušky
Vyprážaný syr s tatarskou omáčkou
Špagety
Vyprážaný karfiol
Rizoto
Tekvicový prívarok
Hráškový prívarok

Prílohy

Ryža
Pečené zemiaky
Hranolky
Knedľa
Zelenina

Dezerty

Zmrzlina
Zmrzlinový pohár
Šľahačkový pohár
Puding
Krémeš
Koňakový špic
Gaštanové pyré
Dobošové rezy
Štrúdla
Ovocný pohár
Parížska torta

Nápoje

Pomarančový džús /1 dl/
Coca Cola
Pepsi Cola
Fanta
Minerálna voda /2 dl/
Sóda /2 dl/
Čaj
Káva

Podobné učebné pomôcky dostanú žiaci pri nácviku situačných príbehov: nakupujeme v obchode s obuvou, s odevmi, v potravinách, v papiernictve, v drogérii, na trhu, na stanici, na letisku, u lekára, v lekárni, v cukrárni atď.

8| Význam hry vo vyučovaní slovenského jazyka

Vytrvalosť a pozornosť žiakov je krátkodobá, nedokážu sa sústrediť na úlohy neobmedzene dlho. Je dôležité, aby mali žiaci z každej vyučovacej hodiny zážitok. Vhodnú atmosféru môžeme vytvárať najmä hrami a využitím vhodných učebných pomôcok.

Správanie detí v prvých ročníkoch primárneho vzdelávania je ešte veľmi impulzívne, často napodobňujú dospelých, príklad dospelých je v tomto veku veľmi významným výchovným činiteľom. Ukazuje sa, že aj pre najšikovnejšie a najusilovnejšie deti na začiatku školskej dochádzky je najpríťažlivejšou metódou **hra.** Hra pomáha deťom získať energiu na ďalšiu duševnú a fyzickú námahu potrebnú na zvládnutie celého vyučovacieho procesu, čím sa učiteľom otvára vhodný priestor na mnohostranné pozorovanie žiakov, na kontrolu ich činnosti, aj na ich hodnotenie. Hra je priamym prejavom túžby detí po pohybe, po činnosti, po zamestnaní a má pre dieťa hlboký životný zmysel. Dieťa hru hlboko prežíva a ona účinne pomáha sformovať jeho osobnosť. Učiteľ sa má snažiť, aby boli hry pestré, aby pripomínali deťom to, čo videli alebo počuli. Učiteľ sleduje, či sa každý žiak počas hry dobre cíti, či má dobrú náladu, či je veselý, ale nesmie pripustiť, aby sa žiaci hrou unavili.

Tvorivé hry sú odrazom priameho vplyvu života, rozprávok, pesničiek, filmov, bábkového divadla. Takéto hry sú pre žiakov najcharakteristickejšie. V nich sa najživšie prejavuje detská fantázia, vynachádzavosť a iniciatíva.

Často žiak zasiahne do hry novým námetom, iniciatívne mení spôsob hry a vymýšľa nové pravidlá. V žiakoch vzniká pritom sebavedomie a smelšie sa púšťajú aj do ďalších, zložitejších hier. Pravidlá hry musia byť jasné, presné, jednoduché, majú budiť záujem o hru, motivovať žiakov k učeniu. Žiaci sa majú v hre sústrediť na určenú úlohu, rýchlo ju pochopiť, rozhodnúť sa a vyriešiť ju.

Hra je na 1. stupni ZŠ významným prostriedkom výchovy. Ide v nej o to, aby žiaci hlbšie pochopili zmysel spoločenských vzťahov dospelých ľudí. V tomto zmysle je hra akoby zrkadlom života, lebo tak ako v zrkadle, do určitej miery sa staticky odráža vzťah žiakov k faktom a životným javom. Hry žiakov máme usmerňovať tak, aby rozvíjali samostatnosť, tvorivosť a iniciatívu a súčasne pestovali ich kladné morálne vedomosti.

9| Didaktická hra ako dôležitý prostriedok edukačnej činnosti

Neodmysliteľnou súčasťou života dieťaťa je hra, ktorá formuje jeho osobnosť až do dospelosti. Hra je činnosť, pri ktorej sa dieťa veľa naučí, prostredníctvom ktorej sa pripravuje na prácu a na svoj budúci život. V hre sa rozvíjajú predovšetkým rozumové schopnosti, zručnosti a návyky, základné charakterové vlastnosti. Hra je slobodným sebauplatnením žiaka, pretože vyplýva z jeho psychickej potreby, jej priebeh mu prináša príjemný duševný stav. Hra rozvíja množstvo potrieb, napríklad senzorické a kognitívne potreby, potrebu experimentovania, sebautvárania, sebarealizácie, potrebu patriť k nejakej sociálnej skupine. Hru pokladáme za prostriedok vyučovania, pretože prostredníctvom nej sa vyučovanie stáva zaujímavejším. Hrou môžeme žiakovi ovplyvniť jeho vnímanie, pamäť, myslenie, fantáziu a iné duševné funkcie, ako aj jeho pocit slobody a voľnosti.
Na 1. stupni ZŠ je hra jednou z hlavných činností vo vyučovacom procese. V školskom veku dieťaťa prechádza od spontánnej hry k hre cieľavedomej, riadenej, ktorá rozvíja jeho postreh, zmysly, predstavivosť. Je to didaktická hra, ktorá mobilizuje žiaka do zábavnej aktivity, zvyšuje príťažlivosť vyučovania, ako aj zbližuje učiteľa s kolektívom. (Manniová 2002)

Hra sa vyznačuje týmito znakmi (Masariková, Ivanovičová 1999, s. 60):
- hra je aktivita, pri ktorej dieťa uplatňuje svoju osobnosť a riadi svoju činnosť podľa vlastných schopností a možností;
- hra napĺňa dieťa radosťou, navodzuje príjemné pocity, prináša zábavu, uvoľnenie;
- cieľom hry nie je len výsledok, ale aj zážitok;
- hra je vývinovou potrebou a zároveň prejavom úrovne rozvoja osobnosti;
- slúži na učenie – dieťa sa v hre učí zdokonaľovať svoje vedomosti a zručnosti, rozvíja psychické procesy, pozornosť, myslenie, pamäť, reč a pod.;
- prostredníctvom hry poznáva život a vytvára si vzťahy;
- hra umožňuje humanizáciu vo vzťahu k ostatným deťom i k dospelým;
- hra vytvára vhodný priestor na formovanie prosociálneho správania a empatie;
- hra prináša upokojenie a vyrovnanosť;
- hra upevňuje dosiahnutú úroveň a rozvíja zdravé sebavedomie.

Proces učenia žiakov mladšieho školského veku je vzhľadom na ich vekové zvláštnosti veľmi zložitý. Učenie by preto malo byť organizované takým spôsobom, aby bolo slobodnou formou aktivity žiakov. Takouto formou je **didaktická hra.**

Didaktická hra je vyučovacia metóda, ktorej významnou prednosťou je skutočnosť, že prináša žiakom potešenie z jej priebehu a zároveň pomáha dosiahnuť stanovené edukačné ciele na základe realizácie naplánovanej činnosti učiteľa a žiakov.

Autori *Pedagogického slovníka* J. Průcha, E. Walterová, J. Mareš (2009, s. 51) definujú didaktickú hru takto: „Didaktická hra je analógia spontánnej činnosti detí, ktorá sleduje (pre žiakov nie vždy zjavným spôsobom) didaktické ciele. Môže sa odohrávať v učebni, v telocvični, na ihrisku, v prírode. Má svoje pravidlá, vyžaduje priebežné riadenie a záverečné vyhodnotenie. Je určená jednotlivcom aj skupinám žiakov, pričom rola pedagogického vedúceho má široké rozpätie od hlavného organizátora až po pozorovateľa. Jej prednosťou je stimulačný náboj, lebo prebúdza záujem, zvyšuje angažovanosť žiakov na vykonávaných činnostiach, podnecuje ich tvorivosť, spontánnosť, spoluprácu aj súťaživosť, núti ich využívať rôzne poznatky a schopnosti, zapájať životné skúsenosti."

Kritériá pre edukačné využitie hry (Kikušová, Králiková 2004):

- hra má naznačovať niečo, čo je pre dieťa zaujímavé,
- hra sama o sebe má vyzývať deti k hraniu,
- hra má umožniť deťom ohodnotiť svoj vlastný úspech v nej,
- hra má umožniť aktívne sa v nej zúčastniť všetkým deťom, pre ktoré je pripravovaná,
- hra má umožniť účastníkom dobrovoľne vstúpiť do hry,
- hra má umožniť sociálnu interakciu medzi účastníkmi,
- hra má byť situáciou s možnosťou opakovania,
- hra má umožniť hrať rôzne stratégie (v závislosti od cieľa a dohodnutých pravidiel),
- hra má stanovený cieľ a dynamické alebo statické pravidlá,
- hra má umožniť každému účastníkovi byť spontánnym a slobodne sa prejaviť,
- hra má umožniť každému účastníkovi sebauplatnenie a sebapotvrdenie,
- hra má byť zábavou pre každého účastníka hry.

Didaktickú hru pokladáme za metódu, ktorou si žiaci môžu osvojovať učivo, ale predovšetkým je vhodnou metódou pri upevňovaní a prehlbovaní učiva.

9.1| Didaktické hry na rozvoj komunikačných zručností žiakov

Hra: Tajné myšlienky

Učiteľ pohľadá obrázky, na ktorých sa nachádzajú ľudia v rôznych životných situáciách. Vhodné je pripraviť dvakrát toľko obrázkov, ako je počet žiakov. Pred začatím hodiny obrázky vyloží na tabuľu. Dvojice žiakov si vyberú dva obrázky bez toho, aby ich posunuli a pokúsia sa uhádnuť, na čo mysleli postavy na obrázkoch. Potom tieto „tajné myšlienky" napíšu na papier, zvlášť k obidvom obrázkom. Myšlienky vyložia na tabuľu. Každá skupina si vyberie dve myšlienky, ktoré napísali iní a priradí ich k obrazu, o ktorom si myslí, že tam patria. Tvorcovia myšlienok kontrolujú správnosť riešení.

Hra: Výmena úloh

Pripravíme si toľko kartičiek, koľko žiakov je v triede. Na kartičky napíšeme mená zo ŽO. Ak je v triede viac žiakov, môžu sa niektoré mená napísať aj dvakrát. Každý žiak si vytiahne jednu kartička a má odpovedať na otázky k vytiahnutému menu. Napríklad na otázku:

Čo budeš robiť dnes poobede?

Miloš: *Dnes poobede budem kopať v záhrade.*

Lenka: *Dnes poobede idem na tanečný krúžok.*

Čo nemáš rád?

Nataša: *Nemám rada kokosový nanuk.*

Slávka: *Nemám rada zimu.*

Vratko: *Nerád cestujem autobusom.*

Čo si kúpil včera v obchode?

Ktorá je tvoja obľúbená farba?

Čo si dostal na Vianoce?

Učiteľ nedáva otázky jednotlivcom, ale všetkým žiakom.

Hra: Optimisti a pesimisti

Žiakov rozdelíme do dvoch skupín. V jednej skupine sú žiaci, ktorým sa všetko páči a v druhej skupine žiaci, ktorým sa nepáči nič. Na základe toho žiaci tvoria vety pomocou ŽO.

Optimisti

Mám rada zimu, lebo je všetko biele.

Mám rád dyňu, lebo je sladká a šťavnatá.

Mám rada vianočku s hrozienkami.

Pesimisti

Nemám rád zimu, lebo je mi zima.

Nemám rád citrón, lebo je kyslý.

Nemám rád čokoládu, lebo sa mi kazia zuby.

Hra: Čo sem nepatrí?

Žiaci radi získavajú informácie o svojom učiteľovi, preto je toto cvičenie pre nich veľmi zaujímavé a podnetné. Rozvíja porozumenie počutého textu a dá sa použiť aj ako nácvik jazykových štruktúr. Učiteľ počas hry prezradí o sebe určité informácie. Povie o sebe štyri tvrdenia, z ktorých tri sú pravdivé a jedno je nepravdivé. Pripraví 10 takýchto skupín tvrdení (10 x 4 vety). Oznámi žiakom, že si vypočujú 4 vety, z ktorých 3 obsahujú pravdivé informácie, ale jedna veta je nepravdivá. Ich úlohou je uhádnuť, ktorá veta nie je pravdivá a napísať ju na papier. Učiteľ prečíta vety trikrát. Pri prvých dvoch čítaniach si žiaci vety len vypočujú, pri treťom čítaní si vetu, o ktorej si myslia, že je nepravdivá, napíšu. Žiaci vo dvojiciach porovnajú svoj výber. Pokročilí žiaci môžu svoj výber zdôvodniť. Zadanie úlohy môžeme rozšíriť a aj žiaci si môžu pripraviť o sebe takéto vety a ostatní budú hádať, ktoré tvrdenie je nepravdivé.

Hru môžeme aplikovať v rôznych tematických celkoch ako napríklad:
Žirafa je najvyššie zviera na svete.
Gepard je najrýchlejšie štvornohé zviera na svete.
Slimák je najpomalšie zviera na svete.
Netopier je najväčší vták na svete.

Hra: Dej zo zvukov
Žiakom prehráme rôzne zvuky z CD prehrávača (napr. štartovanie auta, kvapkanie dažďa, vŕzganie dverí, štekanie psa, fúkanie vetra, atď.). Žiaci si zaznamenajú, čo počuli, a ich úlohou je na základe zvukov vytvoriť krátky príbeh. Príbehy potom prečítajú ostatným a môžu k nim nakresliť aj ilustráciu. V príbehoch môžu vystúpiť aj postavy zo ŽO.

Hra: Nájdi to!
Žiaci sa pohodlne posadia. Vymyslia si jednu osobu (môže byť aj zo ŽO), pri vymýšľaní im môže pomôcť učiteľ. Rozhodnú sa, či to bude muž alebo žena, dospelý alebo dieťa, ako bude vyzerať (vysoký/nízky, tučný/chudý, aké bude mať vlasy, oči, atď.). Dohodnú sa, kam sa chystá (do školy, do práce), čo si oblečie. Vymyslia si, ako je zariadená miestnosť, kde je posteľ, skriňa, stôl, stoličky atď.
Žiaci fiktívne uložia oblečenie na určené miesta (napr. na stoličku, do skrine, na stôl atď.). Učiteľ sa potom spýta žiakov, či si zapamätali všetky označené miesta. Žiaci si predstavia, že vymyslená osoba vstúpi do miestnosti a majú jej pomôcť pri rannej príprave. Žiaci po jednom vymenujú veci, ktoré osoba potrebuje, vybraný žiak potom zoberie vhodné šaty a „oblečie ich" vymyslenej osobe. Keď je osoba oblečená a má všetky potrebné veci, rozlúčia sa s ňou. Žiaci potom môžu nakresliť vymyslenú miestnosť aj vymyslenú osobu.

Hra: Čítanie myšlienok
Jeden člen skupiny vie údajne čítať myšlienky. So zatvorenými očami vie, na ktorý predmet na ŽO ukazuje druhý hráč. Títo dvaja sú dopredu dohodnutí. Druhý hráč ukazuje napr. na sviečku. Potom dáva „čitateľovi myšlienok" otázky, čím ho privedie k správnej odpovedi.
Napríklad:
Ukazujem na autobus? *Nie.*
Ukazujem na mrkvu? *Nie.*
Ukazujem na tortu? *Nie.*
Ukazujem na sviečku? *Áno.*
Čítanie myšlienok spočíva v jednoduchom triku, ktorý majú ostatní hráči uhádnuť. V tomto prípade otázka na správny predmet nasleduje vždy po otázke, v ktorej je spomenutá sladkosť – v tomto prípade torta. Keď skupina „kód" uhádne, ďalšia dvojica musí vymyslieť nový.
Správnej odpovedi môže predchádzať napríklad otázka na niečo guľaté, na dopravný prostriedok, na zviera, na niečo zelené, niečo zo železa atď.

Hra: Uhádni, na čo myslím

Jeden žiak si vyberie jednu vec zo živých obrázkov, ostatní majú uhádnuť pomocou otázok, na čo myslí. Príklad: Žiak myslí na koňa.

Pomocou otázok je potrebné najprv zistiť, kto je ten chlapec alebo dievča (u koho sa tá vec skrýva).

Otázky	Odpovede
Je to dievča?	***Nie.***
Má blond vlasy?	***Nie.***
Nosí okuliare.	***Nie.***
Má čierne, kučeravé vlasy?	***Áno.***
Je to modrá noha?	***Áno.***
Je to zviera?	***Áno.***
Má štyri nohy?	***Áno***
Je to kôň?	***Áno.***

Hra: Letela včielka

Z papiera vytvoríme včielku a pripevníme ju na palicu. Učiteľ začína hru a hovorí:

- *Letela, letela včielka a sadla si na ružu.*

vtedy včielku dá jednému žiakovi, ktorý sa postaví, prechádza sa medzi lavicami a hovorí ďalej:

- *Letela, letela včielka z ruže na dyňu.*

odovzdá včielku ďalšiemu, ktorý pokračuje ďalej…

Hra: Deravé vrece

Každý žiak si vytiahne kartičku (červenú alebo zelenú) a striedavo sa posadia do kruhu. Počet kartičiek (červených a zelených) je rovnaký. Hru môže začať ktorýkoľvek žiak, ktorý pomenuje jednu vec zo živých obrázkov, vedľa neho sediaci žiak z druhej skupiny to slovo zopakuje a pridá ďalšie slovo zo živých obrázkov. Tretí žiak zopakuje predchádzajúce dve slová a pridá tretie slovo… Žiak, ktorý sa pomýli, bude „deravé vrece", vypadne z hry a namiesto jeho slova sa povie „deravé vrece". Hru hráme dovtedy, kým zostane len štvrtina hráčov. Vyhráva skupina, v ktorej je menej „deravých vriec".

Napríklad:

1. Červený: peniaze
2. Zelený: peniaze, noviny
3. Červený: peniaze, noviny, auto
4. Zelený:…*deravé vrece*
5. Červený: peniaze, noviny, auto, deravé vrece, gitara
6. Zelený:… *deravé vrece*
7. Červený: peniaze, noviny, auto, deravé vrece, gitara, deravé vrece, jablko atď.

Hra: Aj ty niečo povedz

Vyberieme si jednu vec zo živých obrázkov a každý žiak sa snaží o nej niečo povedať – napríklad zošit.

- Zošit je zelený.
- Zdenko má zošit.
- Zošit je tenký.
- Mám zošit v taške.
- Mám linajkovaný zošit.
- Zošit je z papiera.
- Zošit som kúpila v papiernictve.
- Zošit mi kúpila stará mama.
- Každý deň píšem do zošita.

Hra: Balím si veci do kufra

Hru začne jeden žiak, ktorý tvorí vety pomocou živých obrázkov nasledovne:

- *Balím si veci do kufra. Dám do kufra jablko.*

Ostatní majú uhádnuť, kto je tá osoba a na základe toho pokračovať v tvorení viet, napríklad: jablko má Anka, a preto budú žiaci vymenovávať (dávať do kufra) veci, ktoré má Anka.

Balím si veci. Do kufra dám vázu.

Balím si veci. Do kufra dám obväz.

Hru môžu hrať aj tak, keď je prvé slovo ovocie, budú si baliť do kufra (vymenovať veci) iba ovocie (alebo sladkosti, potraviny, niečo z papiera, okrúhle, hračky atď.).

Hra: Otvor si uši

Učiteľ nahlas prečíta päť slov. Potom slová zopakuje, ale pridá k nim ďalšie dve slová. Úlohou žiakov je nájsť nové slová. Neskôr tú istú hru hráme s 10 slovami.

Hra: Kruh života

Učiteľ nakreslí na tabuľu kruh. Do kruhu napíše niekoľko údajov o svojom živote (napríklad: 43, Peter, Košice, 56, september). Žiaci kladú uzavreté otázky s cieľom zistiť, k čomu sa údaje vzťahujú. Príklady otázok: Košice sú vaším obľúbeným mestom? Peter je meno vášho syna? Máte 56 rokov?… Žiaci hádajú dovtedy, kým nezistia pravdivosť údajov. Potom si pripravia aj svoje životné kruhy a pracujú vo dvojiciach. Ich úlohou je porozprávať ostatným, čo zistili o svojom partnerovi. Tento spôsob hry sa dá využiť aj v ostatných témach.

Hra: Radšej

Žiaci tvoria vety pomocou živých obrázkov – čo chcú a čo nechcú robiť naši kamaráti, napríklad:

- **Anka má radšej zimu ako leto.**
- **Dušan chodí radšej na džudo ako na futbal.**
- **Lenka má radšej jahodový lekvár ako broskyňový.**

Hra: Živé hodiny

Učiteľ na 12 kusov výkresov s rozmermi A4 napíše čísla od 1 do 12 a položí ich na podlahu vo forme hodín. Žiaci pristupujú k hodinám v pároch. Učiteľ alebo žiaci z triedy pomenujú určitý čas. Vybraní žiaci sa majú postaviť na čísla hodín tak, aby ukazovali správny čas. Hru hráme dovtedy, kým sa nevystriedajú všetci žiaci.

Hra: Mucholapka

Na tabuľu napíšeme nové slová, ktoré sa žiaci práve učili. (Môžu to byť aj obrázky, prípadne farby – farebná čiara, čísla, slovo napísané v slovenčine.) Hru môžeme hrať aj v skupinách. Žiaci majú buchnúť na správne slovo mucholapkou. Bod dostane skupina, ktorá skôr buchne na správne slovo. Žiaci sa v skupine menia po každom buchnutí.

H*ra: Klamár*

Žiaci vytvoria kruh. Jeden žiak sa postaví do kruhu a imituje činnosť. Vybraný žiak sa ho spýta: „Čo robíš?“ On odpovedá, ale nesprávne, pomenuje inú činnosť (napr. imituje tanec, ale povie, že umýva riad). Pýtajúci sa žiak povie: „Klamár!“ Potom si vymenia miesto. Žiak, ktorý sa dostal do kruhu, imituje činnosť, ktorá bola pomenovaná v predchádzajúcej odpovedi (umýva riad). Hra pokračuje tak dlho, aby sa do kruhu dostal každý žiak.

Hra: Vľavo alebo vpravo?

Každý žiak dostane jeden papier, na ktorom je vyznačená cesta. Tá sa rozvetvuje na dve cesty, tie zase na dve a aj ďalšie cesty sa rozvetvujú na ďalšie dve cesty. Na konci bude 16 ciest a každá z nich vedie do jedného mesta. Učiteľ vyslovuje tvrdenia a žiaci sa musia rozhodnúť, či je to pravda, alebo nie. Ak je to pravda, majú odbočiť doprava, ak nie, majú odbočiť doľava. Po vypočutí štyroch tvrdení sa každý žiak dostane do jedného mesta. Na základe toho, do akých miest sa žiaci dostali, sa zistí, či poznali správne odpovede.

Hra: Umelci sa prechádzajú

V triede poukladáme stoličky do kruhu, na každú stoličku položíme jeden prázdny papier. Každému žiakovi dáme jednu fixku alebo farebnú ceruzku a pustíme hudbu. Kým žiaci počúvajú hudbu, prechádzajú sa medzi stoličkami. Keď hudbu zastavíme, každý žiak podíde k jednej stoličke a nakreslí nejaký predmet zo ŽO. Postup opakujeme niekoľkokrát, pričom žiaci vždy kreslia na iný papier. Hru opakujeme dovtedy, kým žiaci nakreslia na papiere aspoň 3 – 4 veci.

Žiaci si sadnú, každý si zoberie svoj papier. Učiteľ im kladie otázky:

Kto má kvet, zviera, jedlo…?

Kto má nakreslené niečo červenou, modrou, zelenou… farbou? Čo je to?

Učiteľ potom vytvorí zo žiakov dvoj-, troj- alebo štvorčlenné skupiny, ktoré majú vytvoriť na základe obrázkov príbeh a porozprávať ho ostatným.

Hra: Nezvyčajné opakovanie

Toto cvičenie je vhodné na opakovanie. Učiteľ povie 6 viet. O každej vete majú žiaci rozhodnúť, či je tvrdenie pravdivé, alebo nepravdivé. Keď si myslia, že je to pravda, majú napísať začiatočné písmená každého slova vety. (Písmená im pomôžu zapamätať si vetu.) Učiteľ takýmto spôsobom prečíta 6 – 8 viet, pričom nechá žiakom dostatok času na rozmýšľanie a písanie. Na konci žiaci prečítajú pravdivé vety na základe začiatočných písmen slov. Nepravdivé vety premenia na pravdivé.

Hra: Hop na miesto!

Hra sa môže hrať s ľubovoľným počtom žiakov. Modelovú situáciu hry zrealizujeme s počtom 17 žiakov. Potrebné pomôcky: 16 stoličiek, ktoré budú umiestnené do kruhu. Jeden žiak stojí v strede kruhu, ostatní žiaci sedia na stoličkách. Úlohou žiaka stojaceho v strede bude obsadiť jednu z uvoľnených stoličiek. Žiak, ktorý ostane bez miesta, sa postaví do stredu. Učiteľ (alebo žiaci) si vyberie 4 slová zo ŽO – napríklad ovocie a v rámci toho 4 také, ktoré hrajú rolu v hre (napr. banán, jablko, marhuľa, dyňa). Učiteľ chodí okolo (v rámci kruhu) a v danom poradí opakuje názvy ovocia. Každý žiak tak dostane meno jedného ovocia. Na konci hry budú ku každému ovociu patriť štyria žiaci. Potom učiteľ/žiak požiada zúčastnených, aby sa postavili banány, jablká, pomaranče, broskyne. Po rozdelení žiakov sa hra môže začať. Keď učiteľ povie slovo „jablko", postavia sa všetky jablká a vymenia si miesto s ostatnými jablkami. V strede stojaci žiak si vtedy môže šikovne obsadiť jedno z uvoľnených miest. Žiak, ktorému stolička neostala, sa postaví do stredu. Potom učiteľ povie ďalšie ovocie, pričom sa vymenia označení žiaci. Hra umožňuje pohybovú aktivitu a zároveň si žiaci precvičujú výslovnosť slov.

Hra: Slimačia slovná zásoba

Slová na precvičovanie žiaci napíšu na papier A4 – na jednu stranu v cudzom jazyku, na druhú stranu rovnaké slovo v materinskom jazyku. Papiere položíme na zem za radom v tvare slimáka tak, že na jednom bude slovo v materinskom jazyku, na druhom v cudzom jazyku. Žiaci postupujú po jednom a každý má vysloviť slovo v cudzom jazyku zodpovedajúce tomu, pred ktorým práve stojí. Potom sa papier otočí a postupuje sa ďalej. Keď žiak nevie, postaví sa vedľa papiera, ale môže si pozrieť slovo na druhej strane. Nasleduje ďalší žiak rovnakým spôsobom. Vyhráva žiak, ktorý sa dostane prvý do cieľa.

Hra: Inštrukcie

Každý žiak si od učiteľa vytiahne jednu ceduľku s textom, na ktorej sa nachádza jedna inštrukcia. Verbálna komunikácia je zakázaná. Inštrukcie tvoria reťazec. Príklady inštrukcií:
Keď učiteľ povie *štart,* postav sa a povedz svoje meno. Keď sa niekto postaví a povie svoje meno, postav sa, choď k tabuli a napíš slovo *srdce.* Keď niekto napíše na tabuľu slovo *srdce, otvor dvere* atď.
Žiaci majú inštrukcie prečítať a pozorovať učiteľa, ktorý odštartuje hru. Hru, ktorej podstatou je kooperácia, môžeme využiť na motiváciu v ktorejkoľvek časti hodiny. Na kartičkách sa nachádzajú rôzne činnosti: písanie, kreslenie, tlieskanie, skákanie, spievanie, atď. Hra ovplyvňuje všetky vnemy. Rozvíja nielen čítanie s porozumením, ale aj metakomunikačné schopnosti. Ponúka možnosť pohybu a prežitie radosti. Rozvíja aj sociálne schopnosti, pretože účastník hry musí sledovať ostatných.

Hra: Uhádni slovo

Cvičenie pomáha naučiť sa vyslovovať nové slová a vytvárať aktívnu slovnú zásobu. Žiaci sedia v trojiciach na stoličkách. Jeden žiak z trojice sedí chrbtom k tabuli. Učiteľ napíše novo naučené slovo na tabuľu. Úlohou žiakov, ktorí vidia na tabuľu, je vysvetliť význam napísaného slova spolužiakovi, ktorý ho nevidí. Bod dostane skupina, ktorá skôr uhádne slovo. Po uhádnutí slova sa členovia skupiny vystriedajú a chrbtom k tabuli si sadne ďalší žiak.

Hra na detektívov

Dvoch žiakov pošleme von z triedy, oni budú detektívi. Ostatní žiaci urobia 10 zmien v triede. Detektívi majú nájsť a vymenovať aspoň 5. Napr.: Zotreli dátum na tabuli. Váza bola na stole, nie na umývadle. Katka sedí tam, kde sedel Peter. Zuzka si obliekla Tomášov sveter. Okná boli zatvorené. Svietili lampy...

Hra: Vandrovnícka ceruzka

Jeden žiak sa prechádza medzi lavicami. V ruke drží ceruzku a hovorí rozprávku (alebo báseň, riekanku). Po niekoľkých vetách odovzdá ceruzku spolužiakovi, ktorý pokračuje v rozprávaní dovtedy, kým neodovzdá ceruzku ďalšiemu spolužiakovi.

Hra na zvedavcov

Deti si posadajú do kruhu. Jeden druhému dávajú otázku, na ktorú druhý žiak odpovedá jedným slovom (ktoré s otázkou nemá nič spoločné). Žiak má predsa niečo vymyslieť a logicky spojiť otázku so slovom. Napríklad:

Kde si bol včera večer? **Počítač**

Včera večer si bol doma a hral si na počítači.

Koľko je hodín?

Autobus **Teraz odišiel autobus, je asi pol štvrtej.**

Hra: Odhalenie

Vyberieme dvoch žiakov. Jeden druhému pošepká do ucha otázku tak, aby to ostatní nepočuli. Žiak má na danú otázku odpovedať. Ostatní žiaci majú otázku uhádnuť. Spytuje sa na vetu dovtedy, kým neuhádnu danú otázku. Žiak na zlé otázky neodpovedá, ale keď odznie dobrá otázka, odpoveď ešte raz zopakuje. Napríklad:

Čo budeš robiť dnes poobede? Dnes poobede budem čítať bratovi rozprávkovú knihu.

Kedy budeš čítať knihu?

Komu budeš čítať knihu?

Akú knihu budeš čítať bratovi poobede?

Čo budeš robiť dnes poobede? Dnes poobede budem čítať bratovi rozprávkovú knihu.

10| Učebné pomôcky na rozvoj komunikačných zručností žiakov

Okrem hlavnej učebnej pomôcky obrázková stena „živé obrázky“, sa využíva rad ďalších učebných pomôcok. V tejto kapitole sa budeme venovať opisu týchto učebných pomôcok.

Učebná pomôcka: Dom/domy v meste, dom/domy na dedine

Hra: Život našich kamarátov

Na väčší kartónový papier nakreslíme poschodový dom. Na prízemí je obchod, pri dome môže byť ihrisko, parkovisko, park (podľa predstavivosti žiakov). V dome bývajú niektoré postavy zo ŽO. Žiaci si vymyslia pre nich rodinu. V dome môžu bývať aj iní ľudia. Potom žiaci nakreslia alebo vystrihnú z časopisu postavy ľudí, ktorí budú bývať v dome. Dajú im mená a zaradia ich do rodinných vzťahov: mama, otec, starý otec ap. Určia, koľko majú postavy rokov, aké majú povolanie, záľuby, domáce zvieratá, ako majú zariadený byt, atď. Môžu rozprávať aj o tom, kde žili predtým, odkiaľ sa sem presťahovali a prečo... Úlohou žiakov je zároveň pomenovať, kde sa dom nachádza, na akej ulici, aké je číslo domu, bytu, v ktorom meste sa dom nachádza a pod. Adresy neskôr použijú pri písaní listov a pohľadníc kamarátom. Môžu nakresliť aj mapu mesta. Žiaci môžu nakresliť rôzne domy: viacposchodovú bytovku, rodinný dom, radový dom, atď. Úlohou žiakov je vytvoriť bydlisko pre každú postavu zo ŽO. Na základe vytvorených kresieb môžu vytvoriť situačné príbehy k rôznym témam (napr.: dvaja susedia sa stretnú a hovoria o tom, kto s kým pôjde na výlet, rozprávajú sa o počasí, niekto dostal list, atď.).

Učebná pomôcka: Vlastné živé obrázky

Každý žiak si pripraví svoju vlastnú postavu. Do postavy nalepí alebo nakreslí veci, ktoré sú pre neho najcharakteristickejšie. Nie je dôležité, aby žiaci hľadali veci začínajúce sa na hlásku, totožnú so začínajúcim písmenom ich krstného mena. K svojim postavám napíšu aj krstné mená. Tieto obrázky sa dajú využiť podobne ako obrázková stena ŽO.

Učebná pomôcka: Facebook

Žiaci si pripravia na flipcharty svoju facebookovú stránku (obraz, údaje..., atď. podľa výberu žiakov). Na svoju facebookovú „nástenku“ píšu správy (môžu písať správu aj na „nástenku“ svojich spolužiakov). Žiaci čítajú navzájom „nástenky“ a ktoré sa im páčia, môžu označiť značkou „páči sa mi to“ . (Učiteľ môže vytlačiť niekoľko takých znakov a rozdať žiakom, ktoré oni nalepia pod správy, alebo ich môžu nakresliť sami žiaci.)

Učebná pomôcka „čarovný telefón“ a jej použitie

Hranie rolí je činnosť, ktorej základom je znázorňovanie zvolenej roly zo ŽO a stotožňovanie sa s ňou na úrovni emocionálneho prežívania. Dieťa sa môže stotožniť s postavou zo ŽO. Intenzívne prežíva pozitívne aj negatívne konanie postavy a od ostatných detí, ktoré sú v roliach divákov, dostáva pozitívne alebo negatívne reakcie na svoje konanie. Na druhej strane si dieťa musí uvedomovať samo seba a odlišovať túto skutočnosť od hranej roly, odosobniť sa. Z kartónu vystrihneme kruh. Nakreslíme alebo napíšeme naň mená zo ŽO. V strede kruhu urobíme otvor a pripevníme ručičku tak, aby sa mohla otáčať. Takýmto spôsobom sme urobili jednoduchý telefón.

Učiteľ pripraví telefónny zoznam s menami a číslami, ktorý dostane každý žiak. Žiaci si vytiahnu jedno meno zo ŽO (nakoľko je v triede menej ako 18 žiakov, niektorí si vytiahnu po dve kartičky). Jeden žiak príde k učiteľovi a vytočí na telefóne meno jednej osoby zo ŽO. Vyhľadá v telefónnom zozname jej číslo a nahlas ho povie. Ostatní žiaci ho pozorne počúvajú. Keď zistia, že spolužiak hovorí ich telefónne číslo, „zodvihnú“ telefón a rozprávajú sa. Napríklad:

Nataša telefonuje Ondrejovi:

- *Ahoj Nataša!*
- *Ahoj Ondrej!*
- *Poobede idem do ZOO. Pôjdeš so mnou?*
- *Veľmi rada by som išla, ale teraz nemôžem. Ideme ku starej mame do nemocnice na návštevu. Zajtra by som mohla ísť.*
- *Dobre. Pôjdeme zajtra. Ahoj.*
- *Ďakujem. Teším sa na zajtra. Ahoj.*

Podobný telefón môžeme pripraviť aj s obrázkami (alebo menami) žiakov v triede. (môžeme pridať aj meno učiteľa). Pripravíme aj zoznam telefónnych čísiel.

Ďalšie možnosti používania učebnej pomôcky:

- **Písanie sms správy** – žiaci majú napísať sms správu žiakovi, ktorého si vytočili v kruhu.
- **Hľadanie slov** – hľadanie takých slov, ktoré sa začínajú rovnakým písmenom (ak sa ručička zastavila pri Gabrielovi – je potrebné hľadať slová začínajúce sa na písmeno *g* alebo *f,* žiaci môžu používať aj učebnice a slovníky).
- **Spievanie alebo recitovanie** – úlohou žiakov je zarecitovať báseň alebo zaspievať pieseň, ktorá súvisí s postavou zo ŽO, ktorú si vytočili v kruhu.
- **Opis osoby** – stručne opísať osobu, ktorú si vytočili v kruhu, prípadne nakresliť osobu na tabuľu, pričom je potrebné hovoriť o tom, čo kreslia (napríklad: *Kreslím ryšavé vlasy, modré oči,...*).
- **Prosba** – od osoby, ktorú si žiaci vytočili v kruhu, si musia niečo vypýtať alebo sa jej musia niečo opýtať. Napr. *Ahoj Ivica! Mohla by si mi požičať rýľ? Ahoj Anka! O koľkej nám ide ďalší autobus?*
- **Hláskovanie** – úlohou žiakov je vyhláskovať meno postavy zo ŽO, pri ktorej sa zastavila ručička.

Čarovné koleso básničiek a pesničiek

Z kartónu vystrihneme kruh s približne tridsaťcentimetrovým priemerom. Nakreslíme a namaľujeme políčka, prepichneme prostriedok aj z jednej, aj z druhej strany (na jednej strane sú pesničky, na druhej básničky, rečňovanky), pripevníme ručičky tak, aby sme ich mohli otáčať.

V strede kolesa sú pesničky (básničky, rečňovanky), ktoré sa naučili žiaci ešte v materskej škole, alebo hneď na začiatku školského roka. Do vonkajšieho kruhu vypíšeme pesničky a básničky, ktoré sme sa postupne naučili. Jeden žiak pokrúti ručičkou a kde sa ručička zastaví, tú pesničku si zaspievame, alebo tú básničku zarecitujeme. Koleso môžeme krútiť na každej hodine. Takýmto spôsobom si stále opakujeme pesničky aj básničky.

Čarovné koleso používame aj v ďalších ročníkoch, aspoň raz týždenne. Bolo by dobré, keby takéto koleso pripravili učitelia v každom ročníku na prvom stupni ZŠ. Takto môžeme dosiahnuť, že žiaci ešte aj vo 4. ročníku poznajú pesničky z 1. ročníka, ktoré potom nezabudnú. Zaujímavosťou kolesa je políčko želania (označené knihou a husľovým kľúčom). Keď na tomto políčku ručička zastane, tak si žiak, ktorý krútil kolesom, môže vybrať hociktorú pieseň alebo báseň.

Čarovná kocka rozprávok

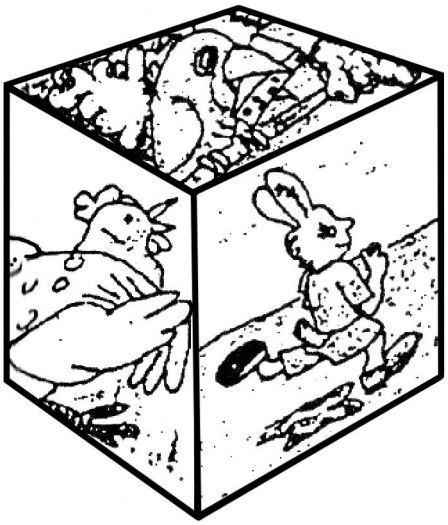

Je to väčšia kocka z kartónu. Na každej strane tejto kocky je nakreslený moment z jednej rozprávky. Žiaci hádžu kockou a porozprávajú alebo dramatizujú tú rozprávku, ktorú kocka ukazuje. Kocku používame na opakovanie aj v ostatných ročníkoch.

Darčekové paličky

Na hodnotenie v prvom ročníku používame darčekové paličky. Každý žiak má svoju krabicu, na ktorej má napísané meno. Do týchto krabičiek zbierajú žiaci darčekové paličky. Paličky pripravuje učiteľ spolu so žiakmi: na výkres nakreslia rôzne figúrky, kvety a pod. Vymaľujú ich, vystrihnú a potom nalepia na paličky. Tie potom pozbiera učiteľ. Žiak za každú správnu odpoveď dostane paličku. Keď je nedočkavý a skočí do reči svojmu spolužiakovi, vráti jednu paličku. Na konci hodiny dostane žiak, ktorý pozbieral 5 (alebo 3) paličiek, pečiatku.

Učebná pomôcka PEXESO kartičky a jej využitie

Na kartón s rozmerom A4 si pripravíme obrázky zo ŽO (osem na jednu stranu). Karty rozstrihneme. Zásobu kartičiek PEXESO môžeme doplniť aj inými obrázkami. Môžu ich pripraviť/nakresliť aj žiaci. Karty sa dajú využívať na rozvoj slovnej zásoby, ale aj pri nácviku čítania a písania (pozri prílohu B). Hry s PEXESO kartičkami:

- Každý žiak dostane kartičky. Úlohou žiaka je pomenovať to, čo vidí na karte, a priradiť k slovu vlastnosť.
- Žiaci majú roztriediť kartičky podľa rôznych kategórií – zvieratá, zariadenie bytu, školské potreby, jedlo, veci z dreva, atď. – a zdôvodniť roztriedenie.
- Žiakom rozdáme kartičky s textom. Úlohou žiakov je vytvoriť skupinu v rovnakej kategórii. Každý žiak musí byť začlenený do niektorej skupiny.

- K PEXESO obrázkom pripravíme vhodné kartičky s textom. Úlohou žiakov je pohľadať páry: obrázok a k nemu príslušné slovo.
- Žiaci majú vyhláskovať slovo, ktoré označuje vec na obrázku.
- Súťaž: žiakov rozdelíme do 2 skupín. Každá skupina dostane kartičky s textom. Na stole učiteľa sú pripravené obrázky k textovým kartičkám. Vyhráva skupina, ktorá skôr nájde vhodné obrázky.
- Skupina žiakov dostane obrázky. Má ich zoradiť podľa abecedy.
- Kartičky sú na lavici (alebo na magnetickej tabuli) uložené tak, aby žiaci obrázky nevideli. Postupne dvíhajú kartičky a opisujú obrázok, ostatní majú na základe opisu uhádnuť, čo je na kartičke zobrazené.
- Žiaci majú pomenovať, ku komu podľa ŽO patrí obrázok.
- Obrázky pripevníme na tabuľu, žiaci majú určiť poradové číslo obrázku a povedať, čo je na ňom. (Napr.: na druhom obrázku je gombík, na piatom obrázku je dom, atď.).
- Žiaci majú hľadať na obrázkoch jednoslabičné, dvojslabičné, trojslabičné slová.
- Žiaci majú roztriediť slová podľa výslovnosti.
- Učiteľ pripevní na tabuľu 5 obrázkov. Žiaci majú vymyslieť príbeh/rozprávku, v ktorej použijú slová z obrázkov.
- Učiteľ pripevní na tabuľu obrázky a k nim slová, ktoré pomieša. Žiaci sa zahrajú na učiteľa a opravujú chyby.
- Učiteľ rozdá žiakom kartičky. Žiaci majú tvoriť zo slov oznamovacie/opytovacie/rozkazovacie vety.
- Učiteľ rozdá žiakom kartičky. Vymenováva veci rôznych kategórií (zviera, oblečenie, kvet, nábytok, jedlo, atď.) a žiak sa má postaviť, ak jeho kartička zobrazuje vec patriacu do vyslovenej kategórie.
- Učiteľ rozdá žiakom kartičky. Vymenováva vlastnosti. Žiak sa postaví, ak učiteľ vysloví vlastnosť, ktorá je charakteristická aj pre jeho obrázok.
- Každý žiak dostane obrázok. Úlohou žiakov je nájsť ďalších 5 slov, ktoré patria do tej istej kategórie.
- Žiaci urobia z kartičiek výklad obchodu. Pomenujú, o aký obchod ide.
- Žiaci napíšu ku kartičkám ceny. Pomenujú, čo je najlacnejšie a čo najdrahšie. Učiteľ napíše na kartičky určitú sumu. Každý žiak si vytiahne jednu z týchto kartičiek. Pôjde do obchodu. Môže nakupovať v cene, ktorá je na kartičke. Vymenuje, čo si za uvedenú sumu kúpil.
- Učiteľ vyloží na tabuľu obrázky. Povie prvú a poslednú hlásku slova. Žiaci majú uhádnuť, o aké slovo ide.
- *Hra: Hľadaj svoje miesto.* Vyberieme 4 žiakov. Každý z nich dostane „meno". Jeden bude „Trieda", druhý „Byt", tretí „Mesto" a štvrtý „Záhrada" (môžu to byť farby, ročné obdobia, atď.). Mená dostanú tak, aby to ostatní žiaci nepočuli. Ostatní žiaci dostanú obrázky, na ktorých sú zobrazené predmety. Tieto predmety sú ich „mená". Žiaci idú jeden po druhom k jednému zo štyroch vybratých hráčov a predstavia sa. Každý z nich utvorí vetu na svoje meno. Ak žiak vytiahol napr. obrázok s posteľou, povie: „Posteľ je v byte." Ak prišiel k žiakovi, ktorý má meno „Byt", on s tým súhlasí a odpovie: „Áno, posteľ je v byte" (žiak našiel svoje miesto a postaví sa za tohto hráča). Ale ak prišiel napríklad k žiakovi s menom „Záhrada", ten nesúhlasí a povie: „Nie, v záhrade nie je posteľ." „Posteľ" hľadá miesto dovtedy, kým ho nenájde.

- *Hra: Živé PEXESO.* Žiakom rozdáme dvojice PEXESO kartičiek. Napr. dva dopravné prostriedky, dve kartičky s ovocím, dva kvety, dve zvieratá, dve veci z dreva, dve z papiera, dve veci z kuchyne, ... Každý žiak dostane jeden alebo viac obrázkov. Je dôležité, aby každý obrázok mal svoj pár u druhého žiaka. Úlohou žiakov je nájsť páry svojich obrázkov. Hra prebieha takto:
  1. žiak, ktorý má „zošit", sa spýta druhého: „Zuzka, nemáš niečo z papiera?"
  2. žiak: „Nie, nemám nič z papiera. Tibor, nemáš zviera?"
  3. žiak: „Áno, mám zviera. Nech sa páči, Zuzka." (Zuzka má jeden pár.)

  Žiaci majú sledovať otázky a odpovede ostatných a na základe toho sa spýtať správneho žiaka. Zvíťazí ten, kto bude mať na konci hry najviac párov.

11| Nácvik čítania a písania

Žiaci sa pomocou ŽO oboznámia aj s tými hláskami, ktoré sú v slovenskom jazyku odlišné od maďarských. Zadanie úloh na nácvik čítania a písania je diferencované. Žiaci hľadajú na ŽO slová, v ktorých sa vyskytujú hlásky odlišné od maďarských.

Nácvik pravopisu de, te, ne, le, di, ti, ni, li

Rozprávka ď, ť, ň, ľ

Rozprávku môžeme nakresliť aj na tabuľu. Písmená vystupujú v básni ako živé bytosti.

Poviem vám krátku rozprávku: Kde bolo, tam bolo, bola jedna krajina, kde žili rozprávkové písmená. Preto boli rozprávkové, lebo sa vedeli hrať, spievať, rozprávať. Keď prichádzala jar a slnko začalo pekne svietiť, vybrali sa štyri písmenká – ď, ť, ň, ľ – ozdobené mäkčeňmi, na čarovnú lúku. Na lúke sa už hrali, behali, spievali a kvety trhali štyri malé -e, a štyri malé -i.
Ď, ť, ň, ľ sa spýtali :„Môžeme sa s vami hrať?“ „Nemôžete! S parádnicami sa nehráme! Keď sa chcete s nami hrať, musíte sa mäkčeňov vzdať“ – odpovedali -e a -i.
„Ale my potrebujeme mäkčene, my sa voláme ď, ť, ň, ľ.“
„Keď sa budete s nami hrať, mäkčene nebudete potrebovať a predsa sa budete volať tak ako teraz.“
„Tak odložíme svoje mäkčene a môžeme sa spolu hrať.“
Pochytali sa za ruky a spolu sa hrali, spievali.
Od tých čias ď, ť, ň, ľ, keď sa stretnú s hláskami -i aj -e, vždy odložia svoje mäkčene.

Túto rozprávku si môžeme s deťmi zahrať.
Žiaci hľadajú na ŽO slová, v ktorých sa vyskytujú ď, ť, ň, ľ, de, te, ne, le, di, ti, ni, li.

Práca so spoluhláskami

Na nácvik spoluhlások využívame nasledovnú učebnú pomôcku:
Tvrdé spoluhlásky sa skrývajú v orechu. Všetko nacvičíme hravou formou a pomocou ŽO. Učiteľ nakreslí na tabuľu veľký hnedý orech.

Učiteľ	**Žiaci**
Aké ovocie má Ondrej?	Ondrej má orech.
Aký je orech?	Orech je hnedý.
A ešte aký je orech?	Orech je tvrdý.

Učiteľ ukazuje na obrázok a hovorí: Máte pravdu, ten orech je hnedý, tvrdý a ešte aj zázračný. Viete prečo? V tom zázračnom orechu bývajú hlásky a tie hlásky budú tvrdé ako orech. Tu býva: d, t, g, k, h, ch, n, l. Počítajme ich! Koľko ich je? Osem. Tie hlásky majú rady „y“ (tvrdé i, ypsilon). Pomocou učiteľa hľadajú na ŽO slová, v ktorých sa vyskytujú tvrdé slabiky (dyňa, sánky, lyže, motyka, motýľ atď.)
Učiteľ na tabuľu nakreslí jahodu (listy jahody zvýrazní a nakreslí vo forme mäkčeňa).

Učiteľ	**Žiaci**
Kto má jahodu?	Katka má jahodu.
Aká je jahoda?	Jahoda je červená.
Jahoda je tiež tvrdá?	Nie, jahoda je mäkká.

V tejto zázračnej jahode bývajú mäkké spoluhlásky, parádnice s klobúkmi, mäkčeňmi: ď, ť, ň, ľ, č, š, ž, dž. Tieto hlásky majú troch verných kamarátov. Sú to: c, j, dz. Tieto hlásky majú rady mäkké -i. Žiaci hľadajú slová, v ktorých sa vyskytujú mäkké slabiky (peniaze, nevädza, snehuliak, čižmy, černica, citrón, cibuľa, atď.)
Učiteľ nakreslí na tabuľu hrušku. Polovica hrušky je žltej a druhá polovica zelenej farby.

Učiteľ	**Žiaci**
Kto má hrušku?	Hubert má hrušku.
Aká je hruška, keď je zelená, nezrelá?	Vtedy je tvrdá.
Aká je hruška, keď je žltá?	Vtedy je mäkká.

V hruške bývajú spoluhlásky, ktoré sú obojaké – aj tvrdé aj mäkké. Vyberajú si kamarátov. Raz sa kamarátia s tvrdým -y a raz sa kamarátia s mäkkým -i. Sú to spoluhlásky: b, p, m, v, f, r, s, z.
Žiaci hľadajú na ŽO slová, v ktorých sa spoluhlásky kamarátia s tvrdým -y (ryba, rýľ, syr, myš atď.) a slová, v ktorých sa kamarátia s mäkkým -i (vianočka, akvárium, farbivo, ihrisko atď.)

Hra: Hľadaj slová

Jeden žiak povie nejakú hlásku. Potom hľadajú slová, v ktorých hláska sa nachádza napr. na prvom, druhom, treťom... mieste (alebo slová v ktorých sa hláska vyskytuje raz, dvakrát, trikrát).

Záver

Osvojenie si slovenského jazyka žiakmi maďarskej národnosti je determinované spoločenskou potrebou, nakoľko je prostriedkom komunikácie, príp. vzdelávania na vyššom stupni, ako aj prejavu žiakov v celospoločenskom kontexte. Všeobecnou pedagogicko-spoločenskou požiadavkou je aktívne zvládnutie slovenského jazyka primerane veku a intelektuálnym schopnostiam žiakov.
Učebný zdroj ponúka niektoré možnosti rozvoja komunikačných zručností žiakov na prvom stupni ZŠ s VJM. Zdroje, námety a prostriedky, ktoré môžu pedagogickí zamestnanci využívať v danej oblasti, sú rôznorodé a bohaté. Treba mať na pamäti, že základným cieľom vzdelávania na základnej škole je naučiť žiakov, aby na základe svojich schopností získali zručnosť komunikácie v slovenskom jazyku. Žiadna metóda nie je univerzálne použiteľná a nevedie k zaručenému úspechu u každého žiaka. Aj komunikatívna metóda je len nástroj v rukách učiteľa, ktorý ho dokáže, alebo nedokáže uplatniť v záujme žiaka. Výber metódy závisí od flexibility osobnosti učiteľa a jeho schopnosti kombinovať viaceré postupy a rešpektovať pritom potreby žiakov.

Bibliografické odkazy

DUBEC, M. 2007. *Zásobník metod používaných v OSV.* Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-988-8.

GYMERSKÁ M., KOŽUCH B., ZÁŠKVARKOVÁ V. 2009. *Ako komunikovať s druhými.* Bratislava: Persona. ISBN 978-80-89463-00-8.

HOMOLOVÁ, E. 2004. UMB [online]. [cit. 06-01-2015]. Dostupné z: http://ffumb.sk/app/.

HRICOVÁ I., JAKUBÍKOVÁ J., TUENKOVÁ M. 2003. *Hry a kolatívne úlohy v prírodopise.* Prešov: Metodicko-pedagogické centrum. ISBN 80-8045-294-6.

KIKUŠOVÁ, S., KRÁLIKOVÁ, M. 2004. *Dieťa a hra.* Bratislava: SOFA. ISBN 80-89033-42-3.

MANNIOVÁ, J. 2002. Tvorivosť a didaktická hra vo vyučovaní. In: *Pedagogické spektrum*. Ročník 11, č. 1 – 2, s. l.

MASARIKOVÁ, A., IVANOVIČOVÁ, J. 1999. Didaktická hra vo výchovno-vzdelávacom procese. In: *Hra a hračka: Zborník z odborného seminára.* Bratislava: Iuventa.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. 2009. *Pedagogický slovník.* Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-647-6.

SCRIVENER, J. 2005. *Learning Teaching.* Oxford: Macmillan Education. ISBN 1-4050-1399-0.

SKABELOVÁ, R., BÓNAOVÁ, I. 1997. *Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka v 3. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským.* Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-40-8.

Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka v 1. ročníku s vyučovacím jazykom maďarským. 1995. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-17-5.

Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka v 1. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. 1995. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-17-5.

Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka v 2. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. 1996. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-25-6.

Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka v 4. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. 1998. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-60-4.

Pracovný zošit na vyučovanie slovenského jazyka v 1. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. 1997. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-42-6.

Pracovný zošit na vyučovanie slovenského jazyka v 2. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. 2002. Bratislava: Terra. ISBN 80-89050-13-1.

Pracovný zošit pre 3. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským 1. časť. 1999. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-38-8.

Pracovný zošit pre 3. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským 2. časť. 1997. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-39-6.
Pracovný zošit pre 4. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. 1998. Bratislava: Terra. ISBN 80-85679-14-59-4.
Štátny vzdelávací program, Slovenský jazyk, Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia [online]. 2011. [cit. 05-01-2015]. Dostupné z: http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/1stzs/isced1/vzdelavacie_oblasti/slovensky_jazyk_vjm_isced1_3.pdf.
Štátny vzdelávací program, Slovenský jazyk, Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia, Príloha ISCED 1. 2011. Bratislava: ŠPÚ.
Štátny vzdelávací program, Cudzie jazyky, Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia, príloha ISCED 1. 2011. Bratislava: ŠPÚ.
TUREK, I. 2005. *Inovácie v didaktike.* Bratislava: MPC. ISBN 9788080522308.
Úradný vestník EÚ, 2006. Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. 12. 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie [online]. [cit. 05-01-2015]. Dostupné z: http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/KK_2006%20EU.pdf.

PRÍLOHA
Postavy obrázkovej steny

ANKA
A, Ä
Á, IA
automatická práčka
taška
obväz
auto
autobus
nevädza
váza
jablko
kabát
vianočka
bábika
peniaze
sporák
mäso
sánky
snehuliak
akvárium

B
BOHUŠ
bábovka
basketbalová lopta
balón
bageta
bábkové divadlo
balík
banán
bažant
blato
botasky
bubon
baganče

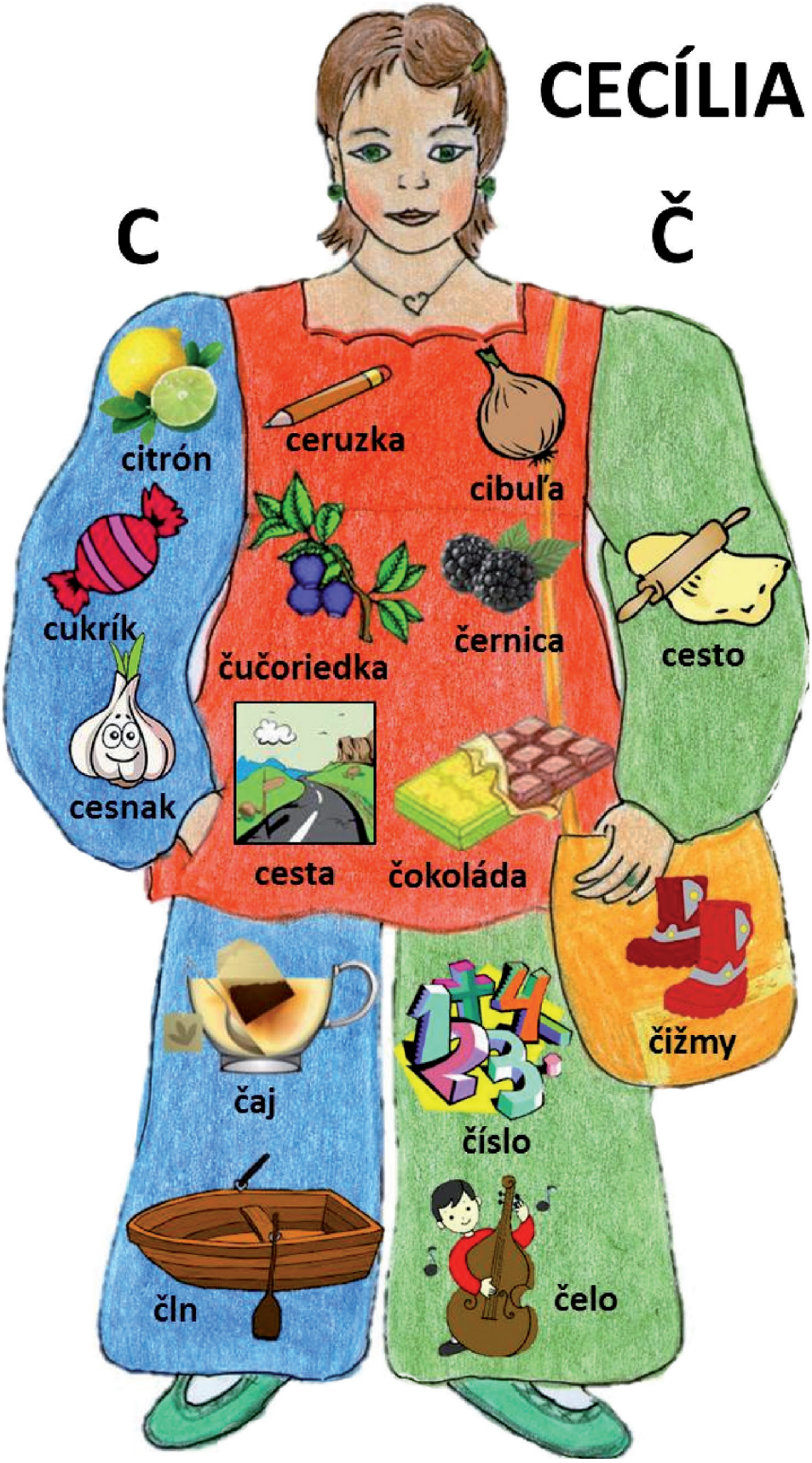
CECÍLIA
C
Č
citrón
ceruzka
cibuľa
cukrík
čučoriedka
černica
cesto
cesnak
cesta
čokoláda
čižmy
čaj
číslo
čln
čelo

DUŠAN
D, Dz
Ď, Dž
dom
dyňa
dúha
drevo
droždie
delfín
ďatelina
debna
ďalekohľad
džínsy
džudo
džús
dáždnik
ďateľ
divadlo
de
di

EVKA
E
É, IE
veverička
pes
lepidlo
hrebeň
električka
kreslo
lev
sviečka
hviezda
dvere
bazén
chlieb
mlieko

GABRIEL
F
G
flauta
fazuľa
fúrik
garáž
fotoaparát
futbal
guma
gitara
farbivo
gombík
gaštan
gazdovstvo
gauč

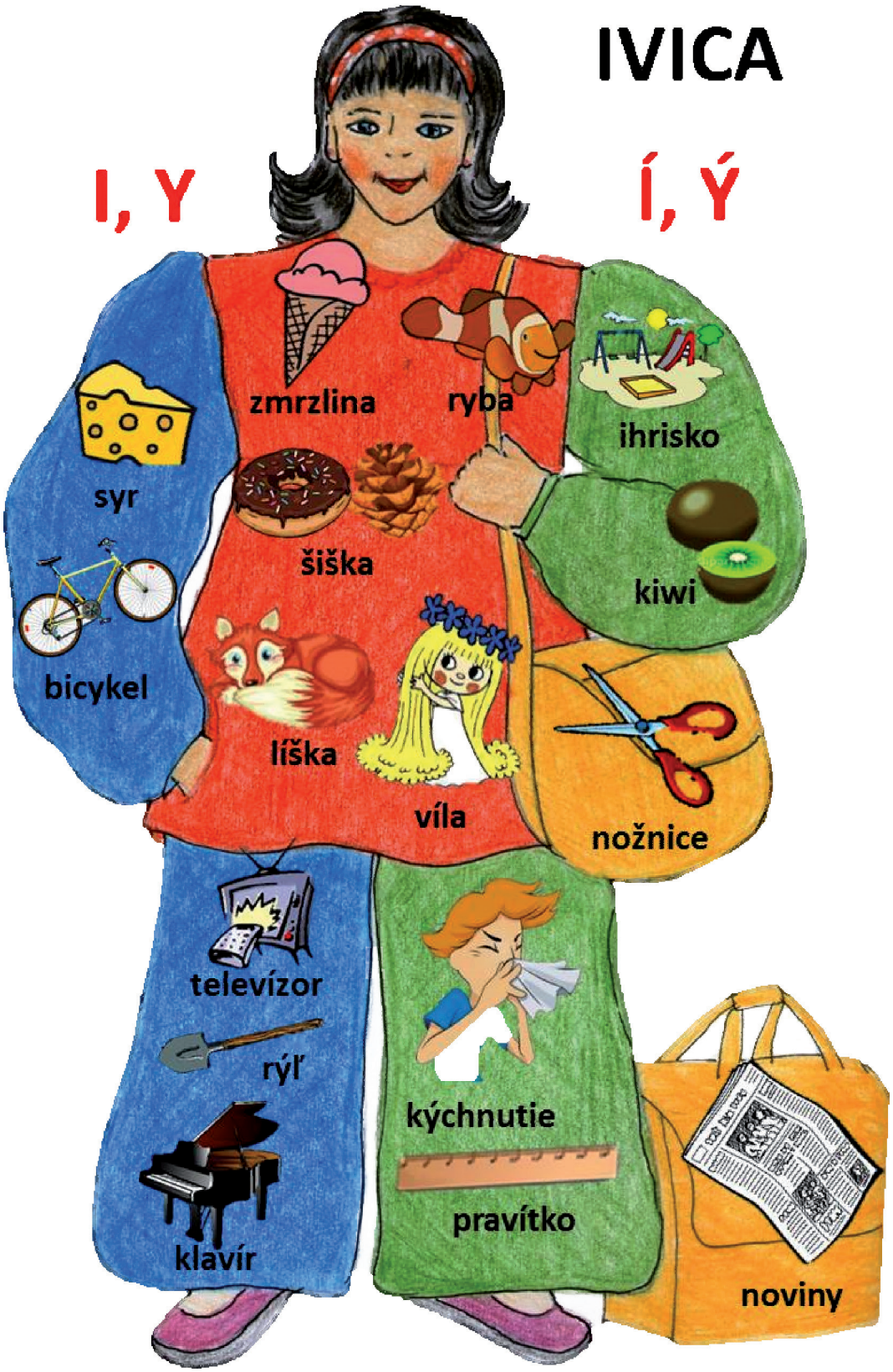
IVICA
I, Y
Í, Ý
zmrzlina
ryba
ihrisko
syr
šiška
kiwi
bicykel
líška
víla
nožnice
televízor
rýľ
kýchnutie
pravítko
klavír
noviny

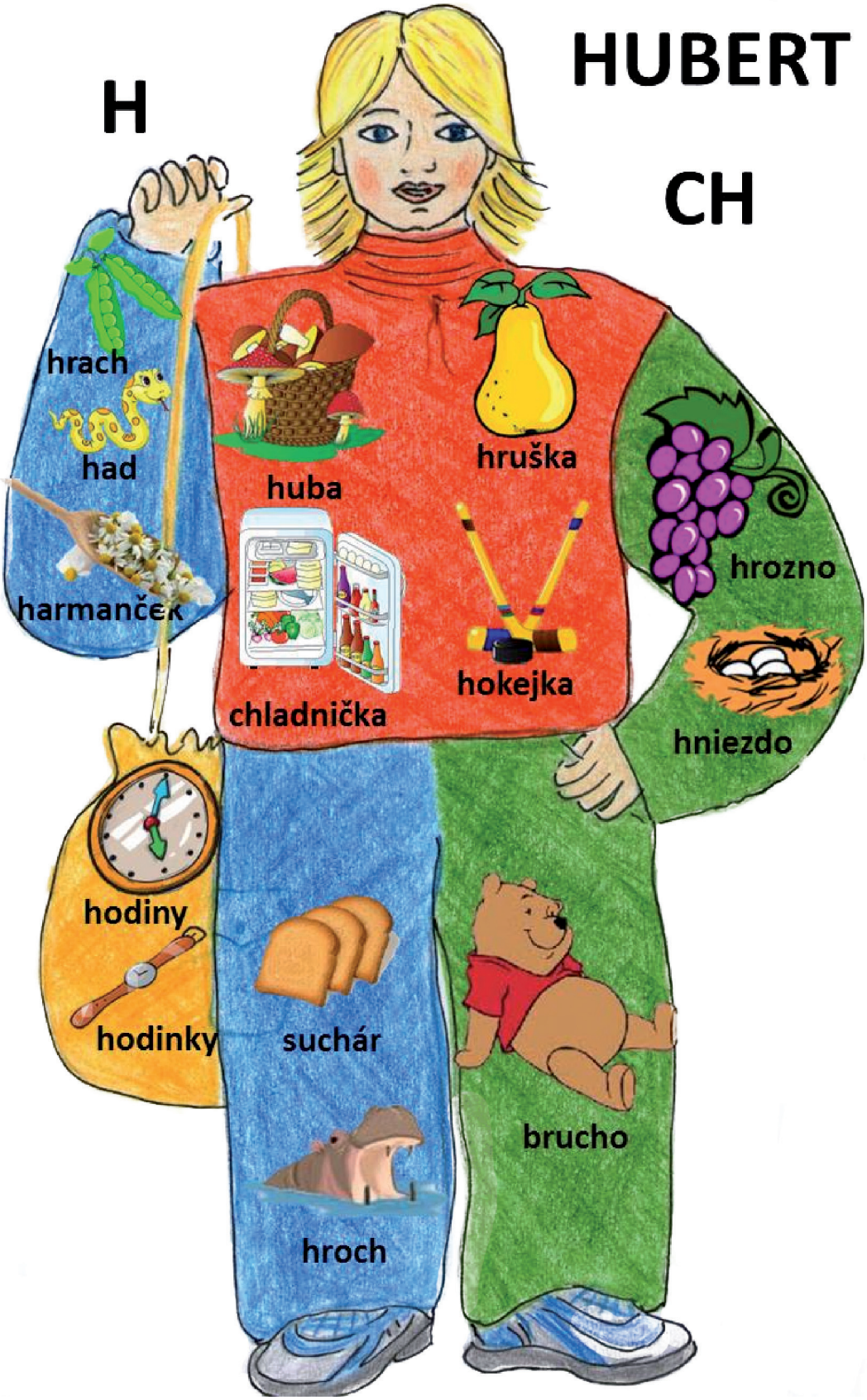
H
HUBERT
CH
hrach
had
harmanček
huba
hruška
chladnička
hokejka
hrozno
hniezdo
hodiny
hodinky
suchár
brucho
hroch

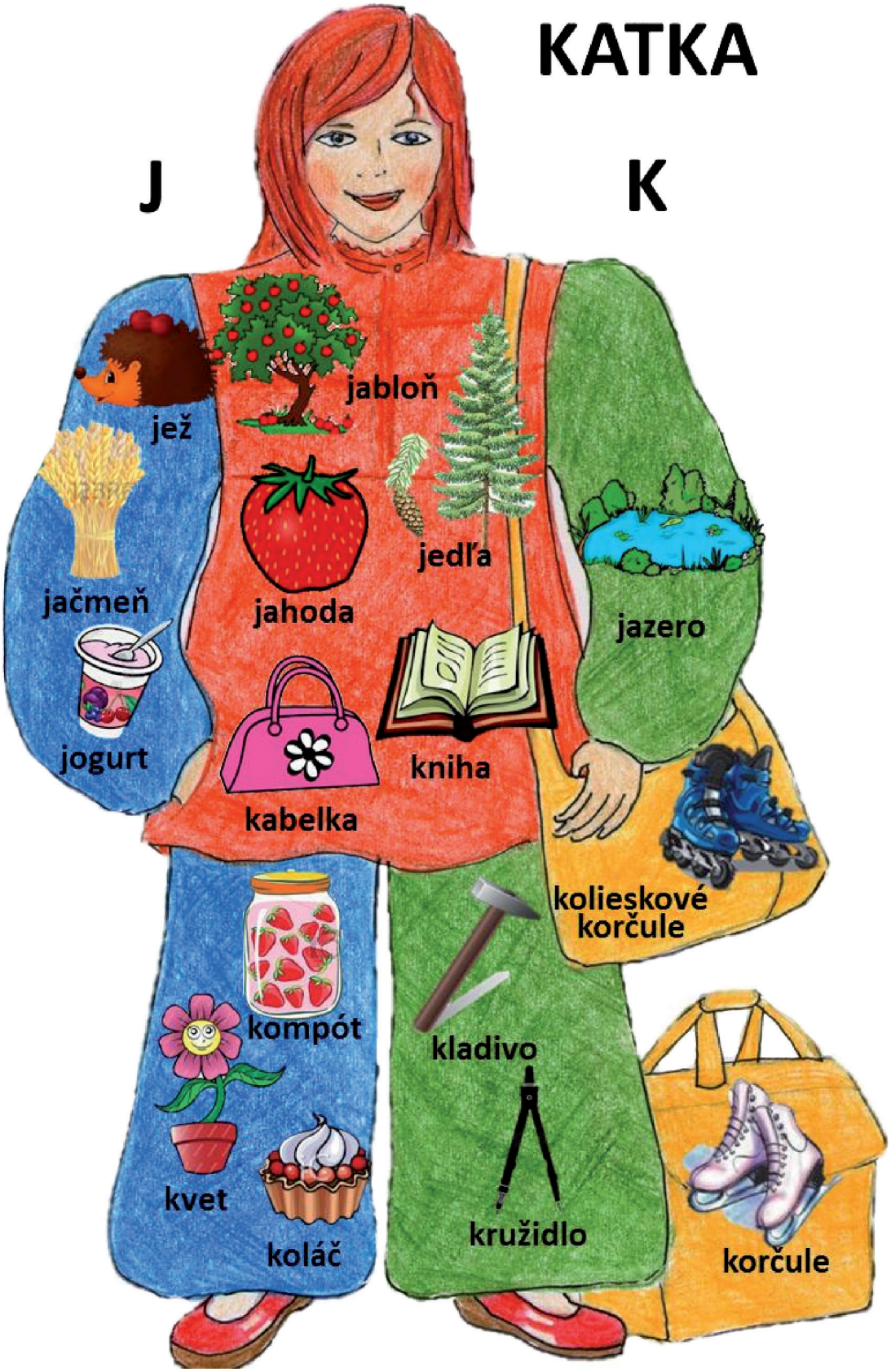
KATKA
J
K
jabloň
jež
jedľa
jahoda
jačmeň
jazero
jogurt
kniha
kabelka
koliesková korčule
kompót
kladivo
kvet
koláč
kružidlo
korčule

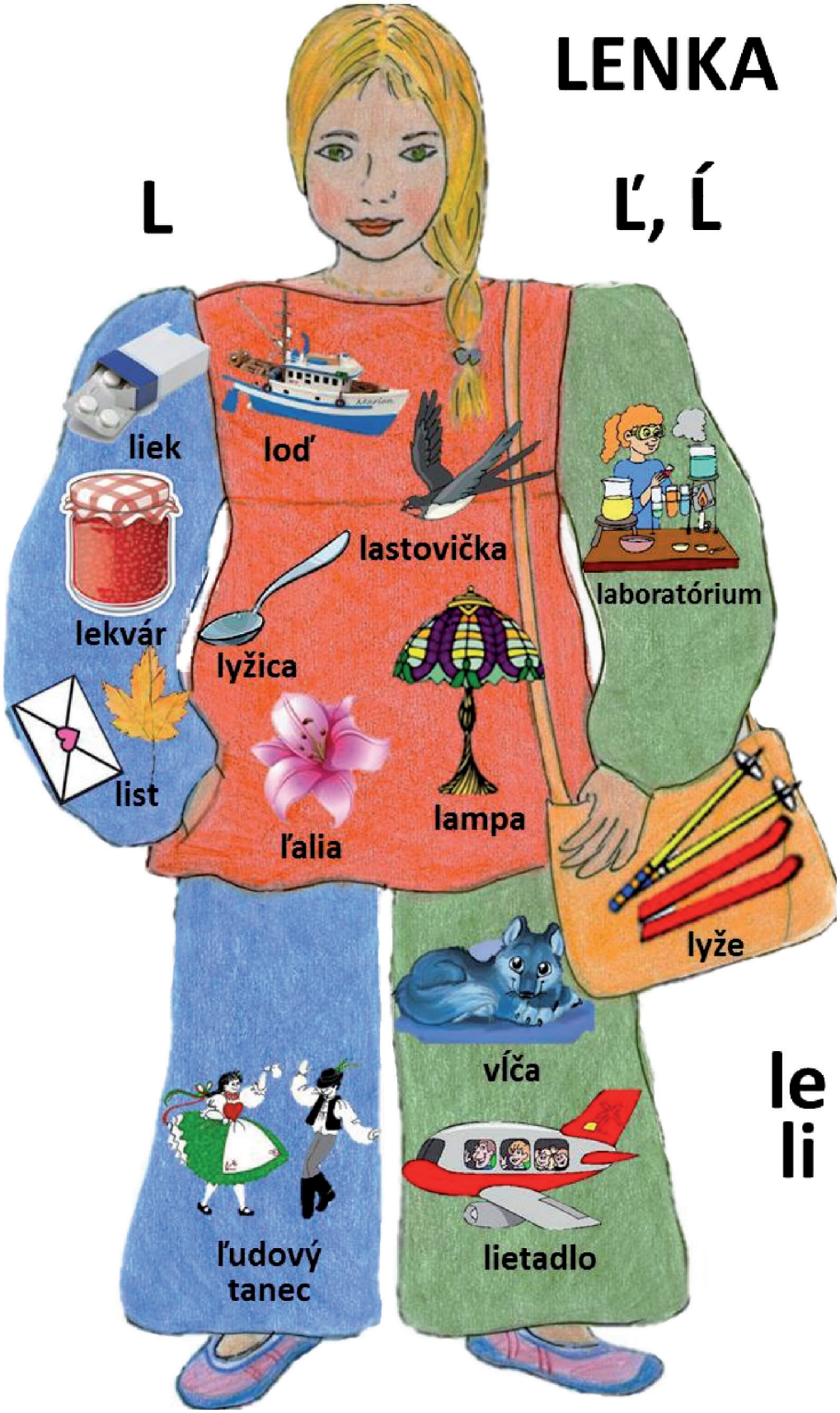
LENKA
L
Ľ, Í
liek
loď
lastovička
laboratórium
lekvár
lyžica
lampa
list
ľalia
lyže
vĺča
le
li
ľudový
tanec
lietadlo

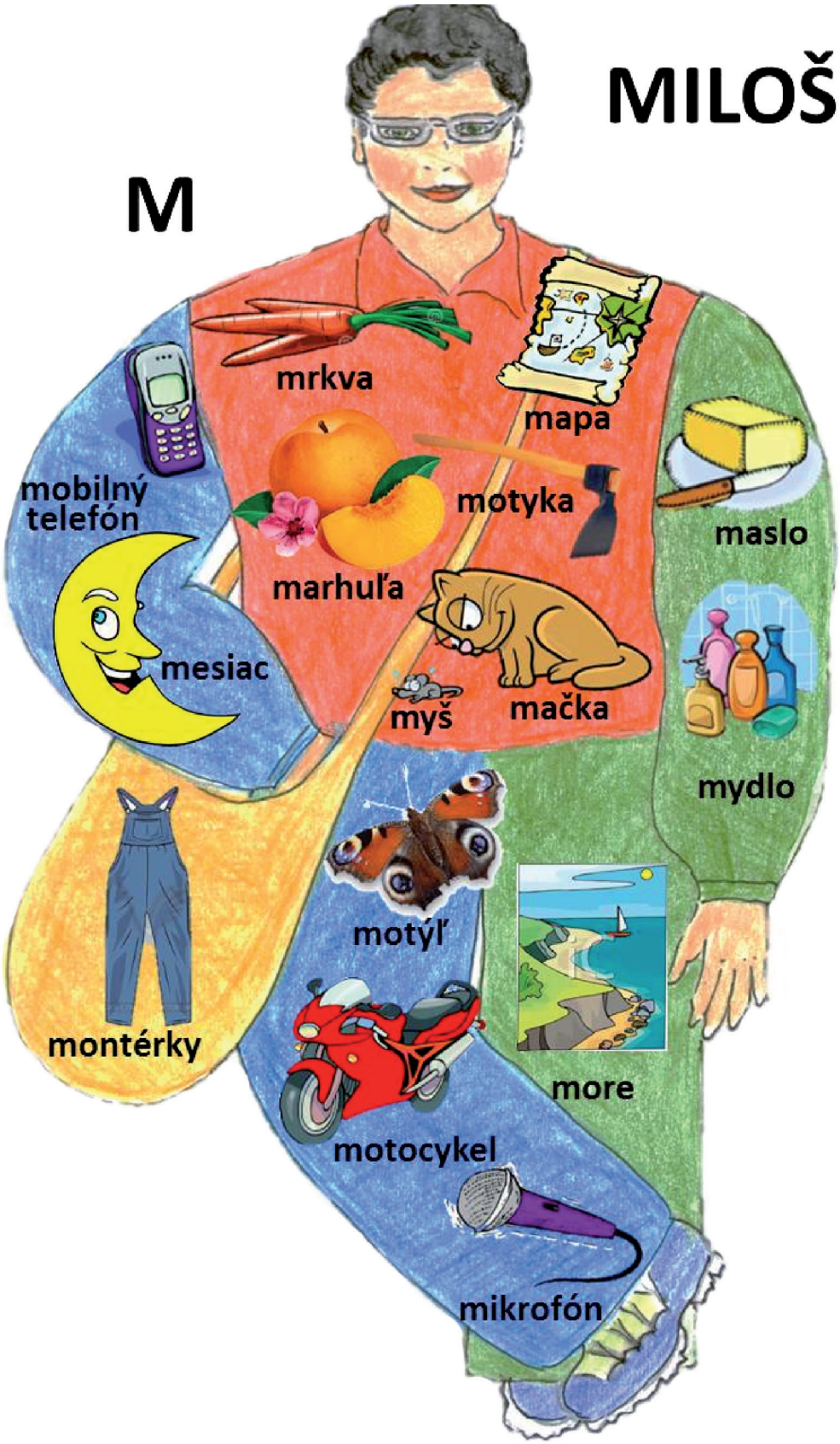
M
MILOŠ
mrkva
mapa
mobilný telefón
motyka
maslo
marhuľa
mesiac
myš
mačka
mydlo
motýľ
montérky
more
motocykel
mikrofón

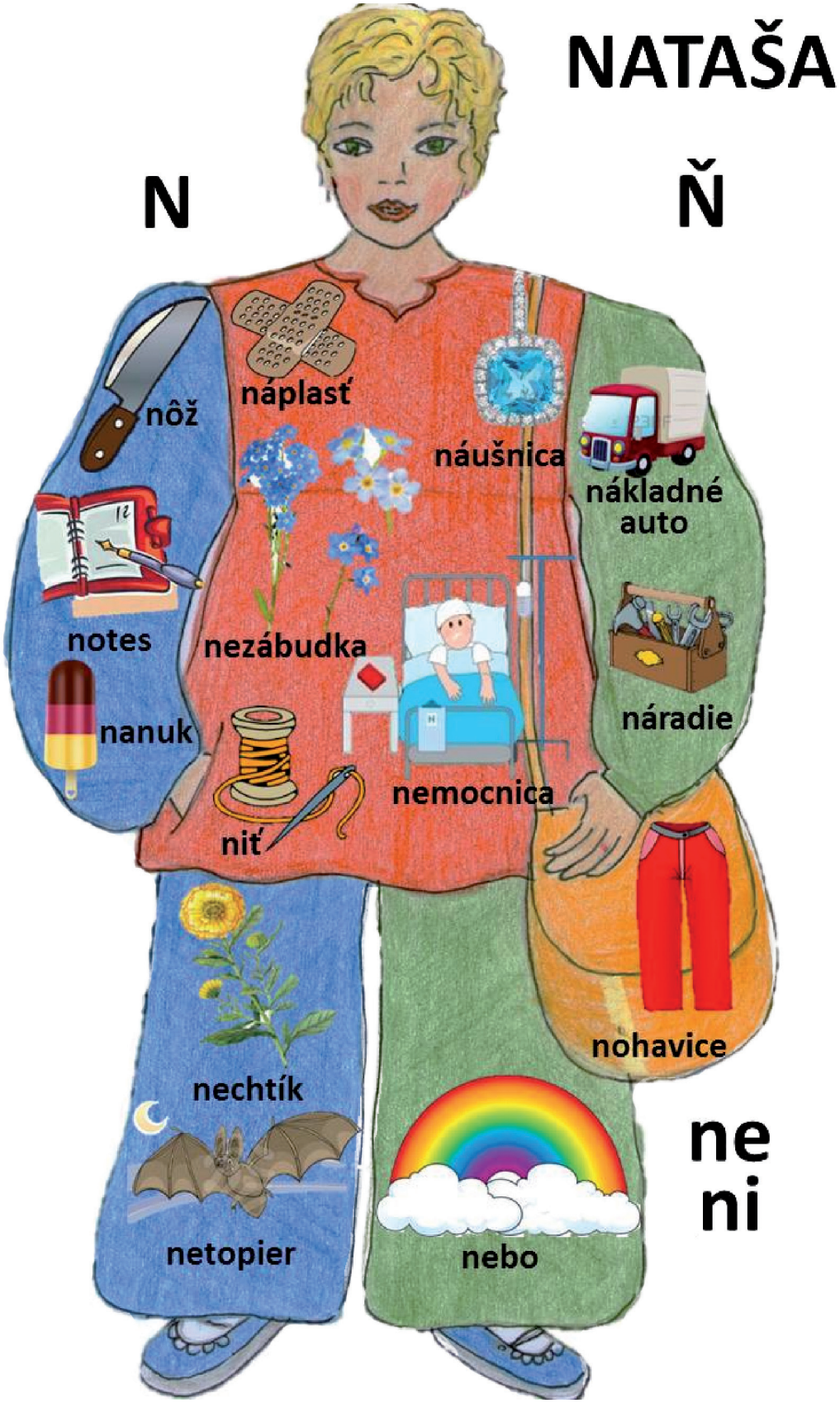
NATAŠA
N
Ň
nôž
náplasť
náušnica
nákladné auto
notes
nezábudka
nanuk
náradie
nemocnica
niť
nohavice
nechtík
ne
ni
netopier
nebo

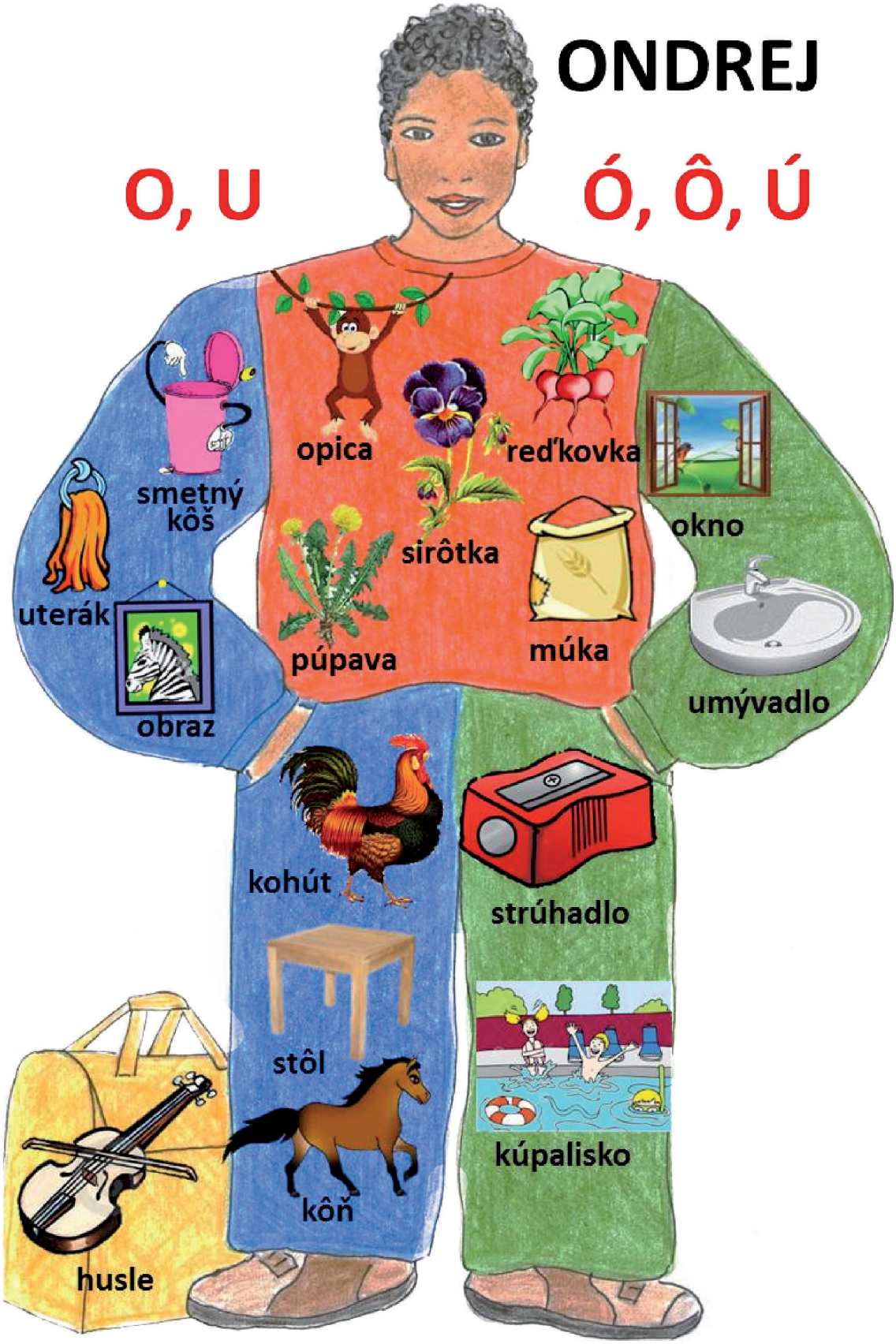
ONDREJ
O, U
Ó, Ô, Ú
opica
reďkovka
smetný kôš
sirôtka
okno
uterák
múka
púpava
umývadlo
obraz
kohút
strúhadlo
stôl
kúpalisko
kôň
husle

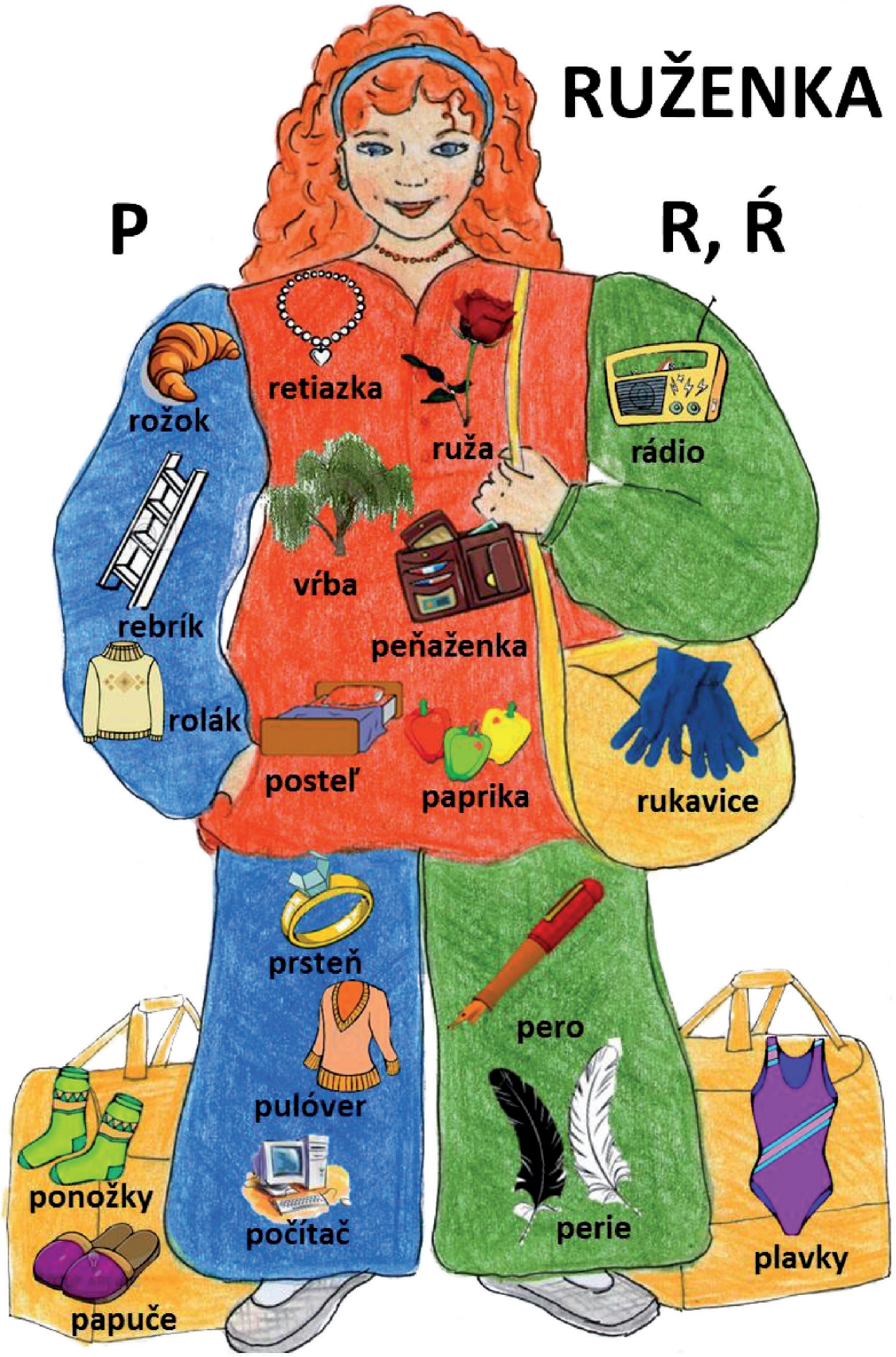
RUŽENKA
P
R, Ŕ
retiazka
rožok
ruža
rádio
vŕba
rebrík
peňaženka
rolák
posteľ
paprika
rukavice
prsteň
pero
pulóver
ponožky
počítač
perie
plavky
papuče

SLÁVKA
S
Š
skriňa
stolička
strom
slnko
slivka
stan
srdce
sitko
sušič na vlasy
šípka
šálka
slnečné okuliare
šarkan
švihadlo
šál
štetec
šaty
šach
športové ihrisko
sandále

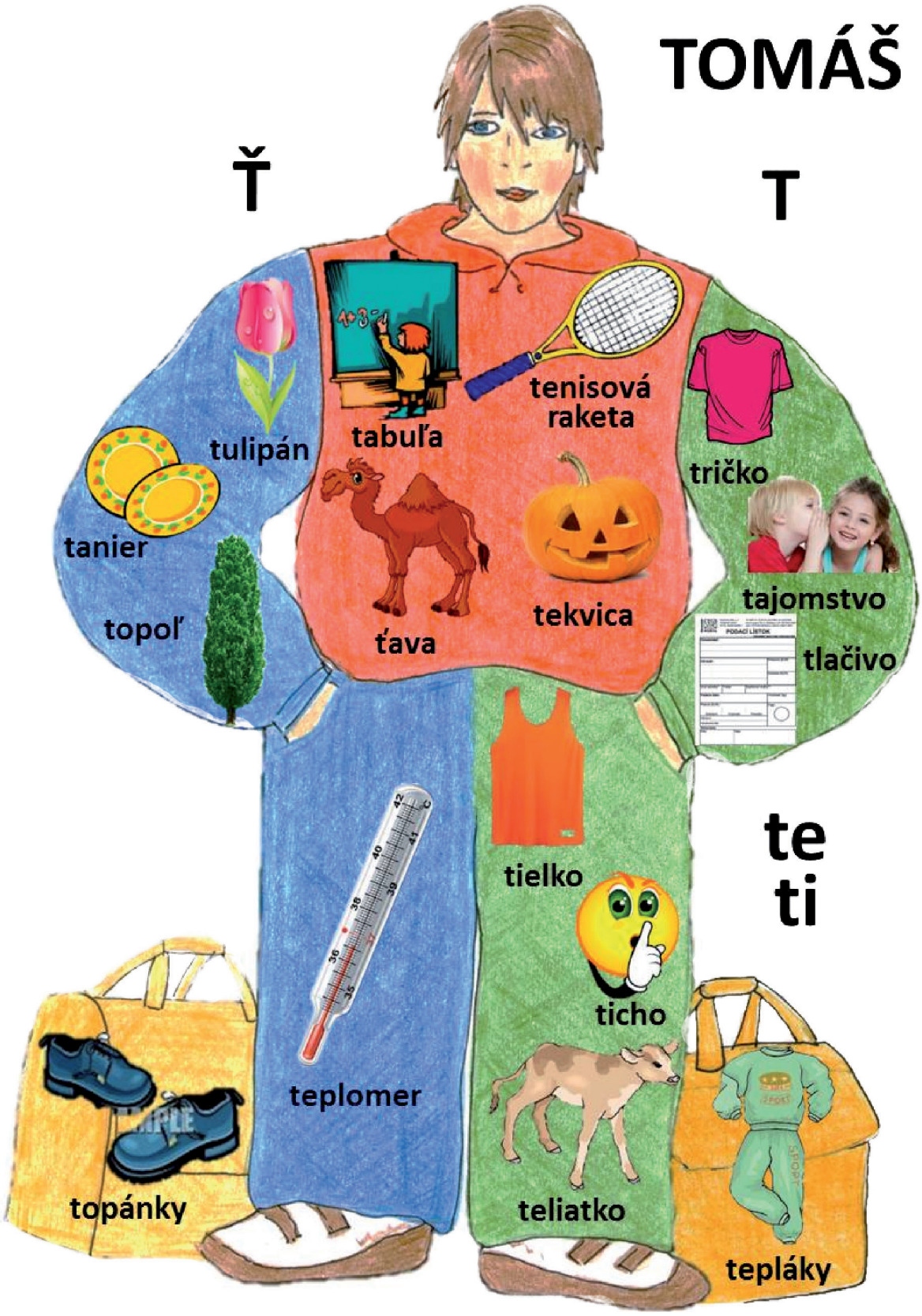
TOMÁŠ
Ť
T
tulipán
tabuľa
tenisová raketa
tričko
tanier
tajomstvo
topoľ
ťava
tekvica
tlačivo
te
ti
tielko
teplomer
ticho
topánky
teliatko
tepláky

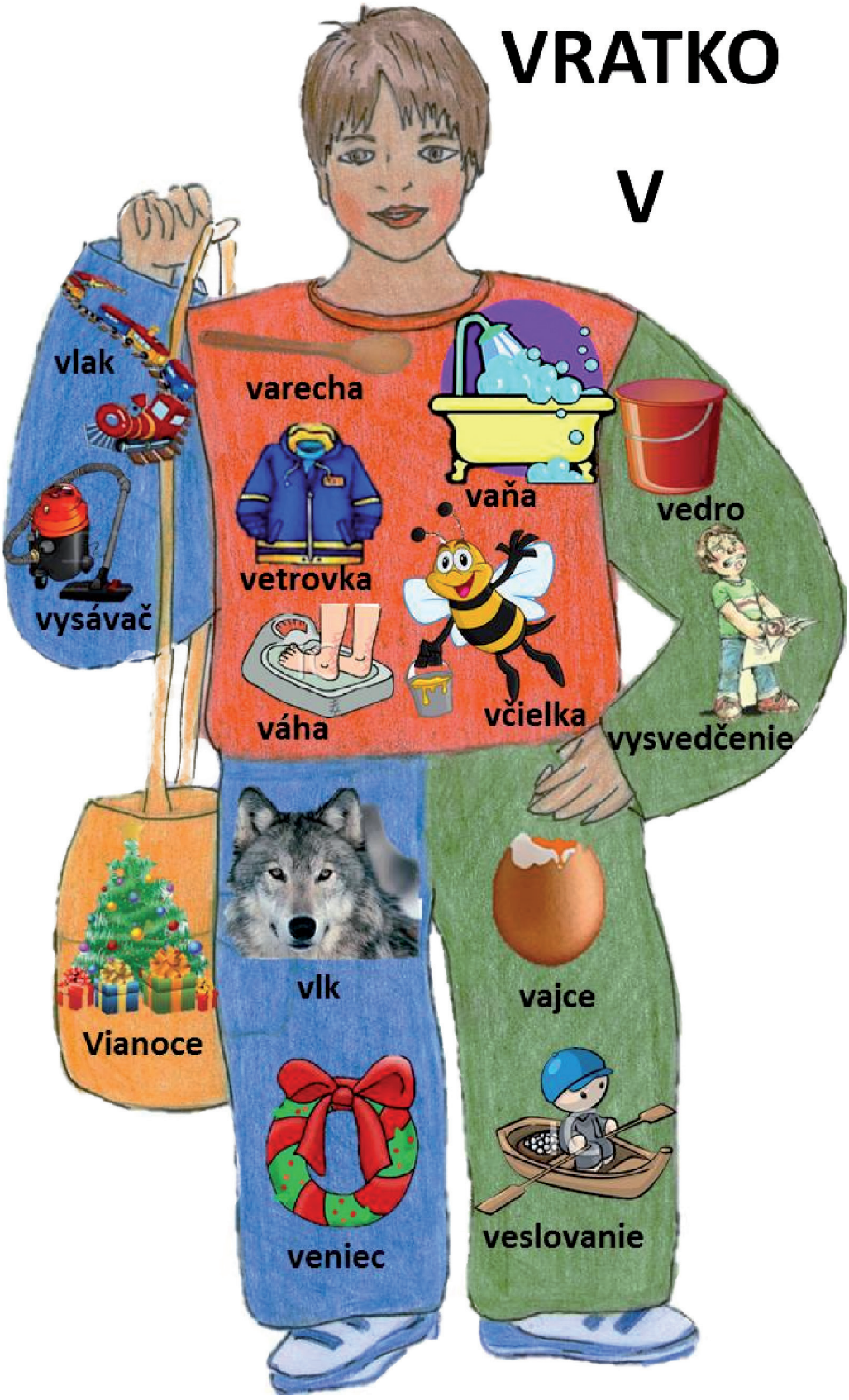
VRATKO
V
vlak
varecha
vaňa
vedro
vetrovka
vysávač
váha
včielka
vysvedčenie
vlk
vajce
Vianoce
veniec
veslovanie

ZDENKO
Ž
Z
zajac
zubná kefka
zubná pasta
TOOTHPASTE
zošit
žaba
žehlička
zrkadlo
žralok
župan
žriebä

Názov:	**Nácvik komunikačných zručností na hodinách slovenského jazyka na prvom stupni základnej školy s vyučovacím jazykom**
Autor:	PaedDr. Rózsa Skabela
Recenzenti:	PaedDr. Irena Bónová
	PaedDr. Tünde Puntigán
Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave
Odborná redaktorka:	Mgr. Sylvia Laczová
Grafická úprava:	Ing. Monika Chovancová
Vydanie:	1.
Rok vydania:	2015
Počet strán:	102
ISBN	**978-80-565-1115-2**